Tampereen yliopisto

Iida Salokorpi

HONGKONGIN VUODEN 2019 PROTESTIT ILTA-LEHDESSÄ

Kriittinen diskurssianalyysi keltaisen median hahmoista ja asemoitumisesta

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Pro gradu -tutkielma
Toukokuu 2022

TIIVISTELMÄ

Iida Salokorpi: Hongkongin vuoden 2019 protestit *Iltalehdessä*: Kriittinen diskurssianalyysi keltaisen median hahmoista ja asemoitumisesta
Pro gradu -tutkielma
Tampereen yliopisto
Kirjallisuustieteen maisteriohjelma
Toukokuu 2022

Tutkielmassani tarkastelen, miten *Iltalehdessä* käsitellään vuoden 2019 protesteja Hongkongin erityishallintoalueella. Protestiaalto alkoi lakialoitteesta, joka sallisi rikoksesta epäiltyjen luovuttamisen manner-Kiinan oikeusjärjestelmään. Aineistoni koostuu 27:stä *Iltalehden* nettiartikkelista, joissa käsitellään kyseisiä protesteja. Tutkin Michael Bambergin asemoitumisanalyysin avulla, millaiset hahmot *Iltalehden* protestidiskurssissa esiintyvät, miten ne asemoituvat toisiinsa, ja miten aineiston puhuja asemoituu tapahtumiin. Täydennän asemoitumisanalyysiä Norman Fairclough'n kriittisellä diskurssianalyysilla, eli sen havainnoinnilla, miten kohteena oleva diskurssi on osa ympäröivää valtajärjestelmää.

Protestikerrontaa hallitsee väkivaltainen protestoijat vastaan poliisi -taistelutarina. Poliisiväkivalta näyttäytyy enimmäkseen liiallisena vastareaktiona levottomille protestoijille. Osapuolet ovat homogeenisiä, ja protestoijien määrää korostetaan. Näiden kahden kollektiivisen hahmon lisäksi aineiston osapuolia rakentavat pienet yksilötarinat sekä suuret, poliisin takana toimivat voimat: Hongkongin paikallishallitus sekä Kiinan hallitus. Yhdysvallat toimivat länsimaiden kommentaattorina ja tukevat alueen historiallista suhdetta länsimaihin. Yhdysvaltojen kautta rakennetaan myös yhtä merkittävää protestidiskurssin sisäistä diskurssia, demokratiaa. Väkivalta, protestien suuruus ja demokratiamotiivi tekevät protesteista kerrottavaa, uutisarvoista.

Asemoitumisanalyysillä osoitan kuinka aineistoni puhuja, henkilöimätön ulkopuolinen kertoja, asemoituu protestoijien ja protestien puolelle. Asemoituminen tapahtuu hyödyntämällä aktivisti- ja asiantuntijasitaatteja, Kiinan pitkäaikaista vihollisasemaa länsivaltoihin nähden, ja protestoijien toivottomuuden kautta syntyvää sympatiaa. Asemoitumista ei ilmaista suoraan, vaan aineisto pysyy uutislajin tavoin näennäisen puolueettomana. Kriittinen diskurssianalyysi valottaa keinoja, jotka selittävät hahmojen ja puhujan asemoitumista, kuten läntisiä lähteitä ja keltaisen median dramatisoivaa tyyliä.

Uutiset ovat arkistunut esimerkki ideologian naturalisoitumisesta diskursseissa: uutisten itsestäänselvyydet ovat osa maalaisjärjeksi muuttuneita arvoja. Viimeisessä analyysivaiheessa tutkin aineiston ideologisdiskursiivista muodostelmaa (*ideological-discursive formation*) eli arvojärjestelmää heijastavia ja uudelleenrakentavia kielellisiä tapoja. Kriittisen diskurssianalyysin tukema asemoitumisanalyysi muistuttaa uutisten vallasta ja vastuusta siinä, miten asiat esitetään, kenen kokemus välitetään, ja kenen puolelle tiedonvälitys asettuu. Tutkimalla arvojärjestelmän olemassaoloa en pyri todistamaan sen oikeellisuutta tai vääryyttä, vaan näytän, että se on olemassa.

Avainsanat: Hongkong, protestit, *Iltalehti*, uutiset, keltainen media, kertomuksellisuus, kriittinen diskurssianalyysi, asemointianalyysi, henkilöhahmoanalyysi

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

Sisällysluettelo

1 Johdanto **1**
1.1 Tutkielman aihe **1**
1.2 Teoria, metodi ja käsitteet **2**
1.3 Geopoliittinen kontekstointi ja protestiaallon herättänyt lakialoite **6**

2 Päähahmojen kuvailu ja asemoituminen **9**
2.1 Protestoijat, jopa kahden miljoonan joukko **9**
2.2 Pelon kautta tunteisiin **15**
2.3 Protestoijien suuret vastavoimat ja vaikuttavat yksilökertomukset **20**
2.3.1 Poliisi vastaan protestoijat 20
2.3.2 Yksilökertomuksen suhde miljooniin: opiskelija-aktivisti Joshua Wong 26
2.3.3 Hallintojen henkilöitymä Carrie Lam 29
2.3.4 Kiina, pelko poliisin ja aluejohdon takana 31

3 Interdiskursiivisuus aineiston selittäjänä **37**
3.1 Uutismedia **37**
3.1.1 Uutiskentän ja *Iltalehden* kontekstointi 37
3.1.2 Uutinen tekstilajina, hahmo uutislajissa 39
3.1.3 Klikkiotsikko, digiajan lööppi 42
3.1.4 Lainaukset ja läntisyys 44
3.2 Kertomuksen keinot keltaisessa mediassa **48**
3.2.1 Sankarihahmot mallitarinassa 48
3.2.2 Yhdysvallat ja demokratia viihteellisenä kontrastiparina Kiinalle 51
3.2.3 Viihde tyylinä 56

4 Ideologia ja puhujan asema **61**
4.1 Ideologisdiskursiivinen muodostelma (IDF) ja *Iltalehden* omat sanat **61**
4.2 Arvot tyylissä ja rakenteessa **65**

5 Johtopäätökset **74**

Lähteet **78**

Aineisto **86**

1 Johdanto

1.1 Tutkielman aihe

Tarkastelen tutkielmassani miten *Iltalehden* nettiuutisissa käsiteltiin Hongkongissa vuonna 2019 noussutta protestiaaltoa. Protestien syynä oli Hongkongin hallituksen saman vuoden helmikuussa esittämä lakiehdotus, joka sallisi rikoksista epäiltyjen luovuttamisen manner-Kiinan oikeusjärjestelmään. Hongkong on Kiinan erityishallintoalue ja protestit osa pidempiaikaisia Kiinan ja paikallishallituksen vastaisia toimia. Kartoitan kriittisen diskurssianalyysin sekä henkilöhahmoanalyysin tukeman asemoitumisanalyysin avulla, millaiset osapuolet protestiuutisoinnissa esiintyvät, miten ne asemoituvat suhteessa toisiinsa, ja miten aineisto asemoituu tapahtumiin. Kerronnallinen asemointianalyysi valottaa protestidiskurssin osapuolista, pääosin protestoijista ja poliisista, annettua mielikuvaa. Viestinnän, sosiaalisen todellisuuden ja valtajärjestelmien suhteisiin erikoistunut kriittinen diskurssianalyysi selittää sitä vuorovaikutteista prosessia, josta aineisto hahmoineen syntyy. Pyrin tekemään näkyväksi prosessiin sisältyvää arvojärjestelmää, joka osaltaan ohjaa aineiston asemoitumista protestoijien puolelle.

Vuoden 2019 protestit saivat valtavaa huomiota läntisessä mediassa. Hongkongin protesteja (sekä vuoden 2019, että aiempia vastaavia paikallisliikkeitä) ovat tarkastelleet kriittisen diskurssianalyysin keinoin esimerkiksi Guofeng Wang (2021) sekä Daniel Vukovich (2020). Vukovichin mukaan (em., 200) vuoden 2019 protestit olivat “livestriimatuin liike ikinä” (käännös Iida Salokorpi [jatkossa IS]). Länsimaista kiinnostusta tapahtumiin lisäsi paitsi protestoijien suuri määrä ja heidän Kiina-vastaiset tavoitteensa, myös toistuvat konfliktit poliisin kanssa. Tutkielman erityiskiinnostuksena on se, miten vakava poliittinen ilmiö näyttäytyy viihdepainotteisessa keltaisessa uutismediassa. Kertomustieteellisenä lähtökohtana on ajatus uutisten kertomuksellisesta luonteesta: uutiset ovat vuorovaikutteisesti sanallistettuja tapahtumia, joista tulee kerrottavia konfliktin tai muun murroksen myötä, joihin liittyy (usein tuttuja) osapuolia ja paikkoja. En etsi totuutta monisyisestä, monikansallisesta kansaliikkeestä vaan tutkin, miltä se näyttää keltaisessa mediassa.

Aineisto on kerätty *Iltalehden* nettialustan hakukoneen avulla hakusanoilla Hongkong ja Hong Kong[1]. Tuloksena löysin 28 Hongkongin alueeseen liittyvää artikkelia vuodelta 2019, joista yksi (A) on kuvakooste Taivaallisen rauhan aukion muistelusta, eikä liity suoranaisesti vuoden 2019 protesteihin. Jäljelle aineistoon jäi 27 artikkelia (B-Ö), jotka on aakkostettu ilmestymisjärjestyksen mukaan (ks. aineisto). Käytän tekstinäytteistä sen artikkelin kirjainta, josta näytteet on otettu. Artikkelien sanamäärä vaihtelee noin 150:n ja 500:n väliltä ja tekstinäytteet ovat osia artikkeleista. Analyysissä huomioidaan aineiston kuvat ja videot, mutta pääpiste on kirjoitetussa tekstissä. Aineisto sisältää väkivaltaista tai väkivaltaan liittyvää tekstiä ja kuvia.

Tutkielman aihe valikoitui törmätessäni sattumalta *Iltalehden* artikkeliin, jossa kerrottiin protestoijien väkivaltaisuudesta poliisia kohtaan. Koska olin lukenut protesteista jonkin verran valta- ja sosiaalisessa mediassa, ja siten kerryttänyt tietoa protestoijien kohtaamasta poliisiväkivallasta, koin tarvetta osoittaa solidaarisuutta sortoa kokevalle kansanliikkeelle. Olin puolueellinen ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden motivoima, kuten kriittinen diskurssianalyysi kannustaa olemaan. Motivaationi on kuitenkin muuttunut tietojen kertyessä sekä aineistosta että aiheesta laajemmin. Nyt tutkielmaa ajaa laajempi tarve tarkastella kansainvälisten valtajärjestelmien ja niitä tukevien normien toteutumista mediassa. Näin isoon kysymykseen on tietysti mahdoton saada yhdessä tutkielmassa kattavaa vastausta, eikä ole tarkoituskaan. Tarkoitus on selvittää keltaisen median protestiuutisoinnissa tapahtuvaa asemointia ja asemointia selittävää ideologiaa.

1.2 Teoria, metodi ja käsitteet

Aluksi avaan asemoitumisen ja kriittisen diskurssianalyysin kautta muotoutuvaa metodia ja teoriakehystä, joita ei tässä tapauksessa ole helppo erotella toisistaan. Kriittinen diskurssianalyysi (jatkossa KDA) on monitieteinen ja –metodinen ala, jonka pääristeämässä kohtaavat sosiologia, poliittinen tutkimus sekä lingvistiikka. Sen perusluonne on uusiutuva ja mielellään eri metodeja ja teorioita soveltava, kuitenkin aina kielen ja vallan suhdetta tutkiva. KDA:n osalta teoria pohjautuu Norman Fairclough'n kokoelmateokseen *Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language* (2013) ja samaisen teoksen metodiin, jota esittelen pian. Perinteisen

[1] Viimeisin haku tehty marraskuussa 2019. Kävin läpi myös *Iltalehden* paperiversion samalta ajalta, lukuun ottamatta joitain toimitusvaikeuksien takia puuttuvia lehtiä. Paperiversion artikkelit olivat enimmäkseen yhteneviä nettiartikkelien kanssa.

diskurssianalyysin tavoin KDA:n fokus on sekä tekstin itsenäisessä merkitystasossa että sen tuotantotapahtumassa, eli sosiaalisessa ulottuvuudessa. *Kriittisyydellä* se antaa yhä enemmän merkitystä tekstin kautta itseään uusintaville valtarakenteille, sosiaalisten epäkohtien korjaamiselle, sekä tiedon ja yhteiskunnallisen toiminnan yhteistyölle.

Tutkielmassani KDA:han yhdistyy kertomustieteen *henkilöhahmo-* ja *asemointianalyysi*. Henkilöhahmo on kertomukseen kuuluva, enemmän tai vähemmän ihmismäinen hahmo (Alanko & Käkelä-Puumala 2001, 241). Jatkossa puhun pelkästä hahmosta, koska aineistossa henkilöhahmon rooli lankeaa usein kollektiiviselle ryhmälle. Kirjallisuustieteessä (henkilö)hahmo viittaa tyypillisesti fiktiiviseen olentoon, mutta asemoitumisanalyysin soveltaminen tosielämän teksteihin on yleistä. Puhuessani protestoijista ja poliisista sekä muista aineiston osapuolista hahmoina en kyseenalaista heidän olemassaoloaan todellisina ihmisinä vaan tarkastelen, miten heitä kuvataan. KDA:n tavoin asemointianalyysi on metodin ohella myös teoreettinen kehys, jossa huomioidaan kerrontatilanteen, etenkin kertojan (tässä tutkielmassa *puhuja*) valta merkityksen muodostumisessa.

Uutinen on julkista tiedottamista, joka pyrkii kuvaamaan todellisuutta neutraalisti. Kertomus ja sen keinot ovat kuitenkin tärkeä osa uutisointia, niin henkilökuvissa kuin vaikkapa *Long Playn* pitkinä kertovissa faktateksteissä. (Ks. esim. Lassila-Merisalo 2020.) Kertomuksen ja tarinallisuuden keinot, kuten tunteiden ja konfliktien korostus, normalisoituvat, eikä niiden läsnäoloa, ja siten niiden vaikutusta, enää havaitse. Artikkelissa ”Kokemuksellisuus, mallitarinat ja eksemplaarisuus tarinallisen yksilöjournalismin valtakaudella” (2020, 2) Laura Karttunen ja Maria Mäkelä esittävät, että kertomusbuumi johtaa pahimmillaan muodon riskejä tiedostamattomaan uutisointitapaan. Tutkielmani pyrkii tekemään muotoja näkyväksi tiedostaen, että uutinen on aina osin päällekkäinen kertomuksen kanssa. Kertomuksen suhdetta journalismiin tarkastelen lähemmin luvussa 3. Karttunen ja Mäkelä (2) puhuvat tarinallisesta journalismista kertomuksellisen sijaan, mutta käytän itse kertomuksellisuuden käsitettä, koska analyysissäni korostuu kerrotun sosiaalinen merkitys, ei niinkään protesteista kerrottu tarina.

Diskurssilla tarkoitetaan tässä tutkielmassa vuorovaikutteista kielellistä toimintaa. *Valtaa* lähestyn sosiaalisena, yhteiskuntajärjestelmää määrittävänä, kielessä näkyvänä hierarkiana ja prosessina. Fairclough’n tavoin (1–13) valtakiinnostus on kapitalistisessa järjestelmässä ja sen arvoissa, koska vallitseva talousjärjestelmä koskettaa jokaista elämänaluetta. Kriittisyydellä

viittaan näiden valtasuhteiden tarkasteluun tekstissä. Jos tutkimus ei kysy *miksi* asiantilat on sanoitettu siten, miten ne ovat, ei se huomioi sosiaalisen toiminnan vaikutusta. Ilman sosiaalista selitysvoimaa merkityksen muodostuksessa voisi tyytyä kysymään pelkästään *miten* Hongkongin protestit on kuvailtu. Tällaisen deskriptiivisen havainnoinnin lisäksi pyrin selittämään yhteiskunnallisia syitä kuvailun takana.

Analyysin pohjalla on se retorista narratologiaa ja yhteiskuntatieteellistä kertomustutkimusta yhdistävä oletus, että kerrotulla on tilannekohtaista merkitystä: teksti yksinään ei luo merkitystä, vaan merkitys rakentuu yhdessä kerrontatilanteen ja vastaanottajan kanssa. Kerrontatilanteen analyysi perustuu Michael Bambergin (1997) asemointiteoriaan. Asemoitumisteoriassa tutkitaan hahmojen suhdetta toisiinsa sekä puhujan roolia tekstissä ja vuorovaikutustilanteessa. Sen tausta on psykologisessa identiteettitutkimuksessa, ja tutkielmassani sen painopiste on kertomustieteessä. Bambergin (337) analyysimalliin kuuluu kolme kysymystä:

1. Miten hahmot asemoituvat toisiinsa kerrotussa?
2. Miten kertoja asemoituu yleisölle?
3. Miten kertoja asemoituu itselleen?

Kerrontatilanne kattaa sekä tekstin sisällön, vastaanottajan, että kertojan, jota tässä tutkielmassa nimitän puhujaksi, korostaakseni aineiston ei-fiktiivisyyttä. Tutkielman luvut on rakennettu niin, että kukin käsittelyluku vastaa ensisijaisesti yhtä Bambergin kysymystä. Yhteiskunnallisen kiinnostuksen takia avaan kerrontaan liittyviä maantieteeseen, kulttuuriin ja mediaan liittyviä tekijöitä. Myös kriittisen diskurssianalyysin kehys liikkuu lukukohtaisesti Norman Fairclough'n (132) diskurssilähestymismallin mukaan, joka sekin on kolmijakoinen:

1. Diskurssia tarkastellaan tekstinä
2. Diskurssia tulkitaan (inter)diskursiivisena tuotteena
3. Diskurssia selitetään ideologisena, sosiokulttuurisena toimintana

Fairclough'n malli siis auttaa lähestymään tekstiä yhteiskunnalliselta kannalta, ja hahmottamaan diskurssissa näkyviä valtasuhteita näennäisen puolueettomassa tekstissä. Bamberg taas rajaa tutkimuskohteen kerrotun osapuoliin, hahmoihin ja puhujaan. Sekä Bambergin että Fairclough'n kolmivaiheiset lähestymistavat ovat osin päällekkäisiä. Asemointia tukeva hahmoanalyysi pohjaa Uri Margolinin artikkeliin "Character" (2007) ja diskurssianalyysin suomalaisena tukena on Jokisen, Juhilan ja Suonilan (toim.) *Diskurssianalyysi: teoria, peruskäsitteet ja käyttö* (2016).

Metodini ensimmäinen vaihe on toistuvien teemojen, sanojen ja lausemuotojen, sekä silmiinpistävien erilaisuuksien merkkaaminen. Näiden perusteella lajittelin protestidiskurssin sisäiset diskurssit asemoinnin kannalta oleellisiin kategorioihin. Niitä ovat:

1. Protestoijat
2. Poliisi
3. Hallinnolliset toimijat: Hongkongin hallitus, Kiinan sekä länsimaiden suhde
4. Protestointitapahtumat Hongkongissa / väkivalta
5. Demokratia

Diskurssien luokittelu, eli mikä teema muodostaa diskurssin ja miten se nimetään, on tutkimuksen aikana elävä prosessi. Esimerkiksi "hallinnolliset toimijat" on hyvin lavea määritelmä. Aineistoa koskevan tiedon kertymisen myötä diskurssien luokittelu saa muuttua, eikä niiden määrittelytavan eläminen haittaa tutkimusprosessia. (Jokinen ym., 35.) Alustava luokittelu auttaa seuraavassa askeleessa, jossa lajittelen tekstinäytteitä, jotka osallistuvat tietyn edellä listatun diskurssin syntyyn. Myös tämä vaihe on elävä ja subjektiivinen, eli yksilökohtaisen tiedon varassa tehty, kuten kaikki ihmisen toiminta.

Ensimmäisessä analyysiluvussa esittelen tekstinäytteiden avulla, millaisesta kielellisestä aineksesta protestoijat ja muut osapuolet (pois lukien Yhdysvallat, jota tarkastelen toisessa analyysiluvussa) rakentuvat. Ohessa arvioin kuvauksen syntymekanismeja, joihin syvennyn tarkemmin toisessa analyysiluvussa. Toisessa analyysiluvussa keskityn uutiseen tekstilajina ja keltaisen median viihteellisiin keinoihin, vuorovaikutteisiin diskursiivisiin ilmentymiin eli *interdiskursiivisuuteen*. Kolmannessa luvussa tulkitsen tekstistä välittyviä *ideologisdiskursiivisia muodostelmia*, instituutiossa vallitsevia arvoja, jotka ovat vuorovaikutuksessa aineiston kanssa. Näin tehdään näkyväksi tekstin ominaisuuksien ja sosiaalisten prosessien, etenkin *ideologian*, suhteita. (Fairclough 2013, 45, 132.) Ideologialla viittaan (hallitsevaan) arvojärjestelmään. Kiinnostuksena on ideologian vuorovaikutus vallan kanssa (kriittinen ideologiakäsitys), ei niinkään se, onko ideologia väärin (negatiivinen ideologiakäsitys). Aineiston ideologian arviointi ei ole toimittajan arvomaailman arviointia, vaan instituution, vakiintuneen sosiaalisen verkoston, merkitysten tuotantoprosessin valottamista. Mikään vuorovaikutus ei ole ideologiasta vapaata, oli kyse uutisesta tai tästä tutkielmasta.

1.3 Geopoliittinen kontekstointi ja protestiaallon herättänyt lakialoite

Diskurssianalyysi ei tutki vain tekstiä itseään vaan olosuhteita, joissa se syntyy, oli se kriittistä tai ei. Siispä aluksi avaan lyhyesti Hongkongin geopoliittista lähihistoriaa, ja siihen sekä aineistossa että historiallisesti liittyvää osapuolta, Kiinaa. Hongkong on läsnä tapahtumapaikkana, ja Kiina sen laajempana geopoliittisena kontekstina, jonka hallintoa vastaan protestointi on aloitettu. Puhuessani Kiinasta viittaan Kiinan hallitukseen, Kiinan kommunistiseen kansanpuolueeseen, kuten aineistokin. On huomioitava, että Kiinan kaltaiseen, läntiseen vastavoimaan liittyvä tutkimus on ei-kiinalaiselle, kiinan kieltä ja historiaa tuntemattomalle väistämättömän anglosentristä (Welsh 1993; artikkelissa Chan 2013). Ensimmäisen käsittelyluvun lopussa tarkastelen Kiinaa yhtenä protestidiskurssiin osallistuvana henkilöhahmona.

Ainakin viiden vuosituhannen ajan asutettu Hongkong on ollut osa Kiinaa useita vuosisatoja. Eurooppalaisten kauppasatama se on ollut 1700-luvun taitteesta. Kiinan Qing-dynastia luovutti Hongkongin virallisesti brittiläiselle imperiumille vuonna 1842. Luovutusta pidetään ensimmäisen oopiumsodan päättymispisteenä ja myönnytyksenä sodan hävinneeltä Kiinalta. Toisen maailmansodan aikana Japani miehitti aluetta. Iso-Britannia piti Hongkongia siirtomaanaan 1. kesäkuuta 1997 asti, jolloin alue luovutettiin sopimuksenmukaisesti takaisin Kiinan alaiseksi. (Chan 2013.) Tätä puolestaan pidetään usein brittiläisen imperiumin päättymisenä, ainakin siinä muodossa kuin se siihen asti oli tunnettu. Toinen brittien valloittama alue, Yhdysvallat, kommentoi protesteja omissa erillisissä artikkeleissaan (J, P, R, S). Yhdysvallat vahvistavat aineistossa Hongkongin historiallisesti merkittävää länsimaista asemaa. Yhdysvaltojen hahmoon ja sen kontekstointiin palaan luvussa 3.2.2.

Nykyisin alueen virallinen nimitys on *Hong Kong Special Administrative Region of the People's Republic of China* (HKSAR). Nimen mukaisesti sen korkeinta valtaa pitää Kiinan hallitus. Tiibetin tapaan Hongkong on säilyttänyt jonkinasteisen autonomian Kiinan alaisena niin kutsutulla yksi valtio, kaksi järjestelmää –hallintomuodolla. Kiina ja Hongkong ovat siis samantapaisessa hallinnollisessa suhteessa kuin vaikkapa Suomi ja Ahvenmaa. Se takaa Hongkongille oman paikallisen erityishallinnon, sekä Kiinan sosialistisesta markkinataloudesta erillisen, kapitalismipainotteisemman markkinatalouden. Myös Kiinan talousjärjestelmä koostuu suunnitelma- ja markkinatalouden sekoituksesta, eli sosialistisen ja kapitalistisen yhdistelystä (esim. Guo

2009), useimpien valtioiden tavoin. Vaikka Kiinan valtiomuoto ei tänä päivänä juuri eroa läntisestä kapitalistisesta demokratiasta (Vukovich 2013), on Hongkongin (talous)järjestelmä siirtomaahistoriansa vuoksi hyvin länsimaakeskeinen.

Kiina on pitkäaikainen läntisten suurvaltojen kauppa- ja kilpakumppani. Suurvaltakilvoittelun, länsimaissa kehitetyn rotuopin ja siitä seuranneen rasistisen hierarkian (orientalismi, sinofobia) vuoksi Kiinan ja sen kansan maine on yhä jossain määrin demonisoitu (Vukovich 2013). Erilaisesta propagandasta on toki osa totta, ja Kiinaa on aiheellista kritisoida, kaikkien suurvaltojen tavoin. Tämän tutkielman työstämisajankohdan kannalta aiheellista on mainita viime vuosina paljon mediatilaa saaneet uiguurien ihmisoikeudet, ja uiguurien pakottaminen vankilamaisille uudelleenkouluttamisleireille Kiinan toimesta. Usein puhutaan uiguurien kansanmurhasta, perustuen pakkoehkäisyyn ja –sterilointiin. (Esim. Osipova 10.12.2021.) Uiguurit ovat pääosin Kiinan alueella asuva, arviolta yli kymmenen miljoonan ihmisen alkuperäiskansa, joka harjoittaa pääosin islaminuskoa. Kiina perustele vapaudenriistoa ääri-islamin uhalla: pieni osa uiguureista on radikalisoitunut ja syyllistynyt separatistisiin terroristitekoihin[2]. Yksi tutkielman ideologinen kiinnostus on vallitsevan suurvaltajaon kaksinaismoralismissa, jossa Kiinaa moralisoidaan mediassa samoista asioista, joihin länsimaiset suurvallat syyllistyvät vailla valta-asemaista kritiikkiä. Näitä ovat esimerkiksi heikkoasemaisten kansojen pakkotyö ja valtionjohtoinen islamofobia. Kaksinaismoralismin osoittaminen ei vapauta Kiinaa ihmisoikeusloukkauksista, vaan vaatii samoja velvollisuuksia kotikentälle.

Tutkielman aiheena olevat protestit alkoivat keväällä 2019 ja ovat osa pidempiaikaisia Hongkongin ja Kiinan hallitutuksia kritisoivia kansanliikkeitä. Liikkeitä on ajanut muun muassa pilviin kohonnut elintaso. Sittemmin ne ovat laajennet koskemaan isompaa poliittista uudistusta, mikä ilmenee etenkin Kiina-vastaisuutena. (Liu & Wang 2022, 17–18.) *Iltalehden* (D) mukaan vuoden 2019 ensimmäiset protestit järjestettiin kesäkuun toisena viikonloppuna 2019. Todellisuudessa tutkimuskohteena oleva protestiaalto alkoi maaliskuussa 2019, ja kesäkuussa ne laajenivat. Syynä protesteille oli Hongkongin hallituksen helmikuussa 2019 tekemä lakialoite,

[2] Uiguurien kiistellyistä terroristikytköksistä ks. esim. Millward 2004, Cunningham 2012, Soloshcheva, 2017. Radikalisoituneiden uiguurien uhka Kiinan valtiolle on nähdäkseni verrattavissa ääri-islamin uhkaan Yhdysvalloissa: vangitseminen on liioiteltu ”puolustuskeino”, kuten sodan aloittaminen.

joka sallisi rikoksista epäiltyjen luovuttamisen niille (lähi)hallintoalueille, joiden kanssa Hongkongilla ei ole aiempia luovutussopimuksia (Liu & Wang, 19). Laki ei koskisi vain paikallisia, vaan myös Hongkongissa vierailevia rikoksesta epäiltyjä (Pomfret 2019).

Hallinto perusteli aloitetta murhatapauksella. Alkuvuodesta 2018 hongkongilainen mies tappoi raskaana olleen hongkongilaisen naisystävänsä lomamatkalla Taiwanissa. Teon jälkeen mies palasi Hongkongiin. Mies tunnusti murhan, mutta koska alueilla ei ollut yhteistä luovutussopimusta, ei syytettä saatu nostettua. Lain puolestapuhujat perustelevat sitä yhä yhtenäisempien alueiden yhtenäisen oikeusjärjestelmien tarpeella, kuten murhatapauksen kaltaisessa rikoksessa. Vastustajat eivät luota hallinnollisesti yläpuolella olevan Kiinan oikeusjärjestelmään ja haluavat pitää kiinni Hongkongin oikeudellisesta ja taloudellisesta itsenäisyydestä. (Liu & Wang, 5–19.) Luvuissa 2.2.2 tarkastelen lisää lain puoltamisen ja vastustamisen perusteita aineistossa.

Lakialoite kuopattiin heinäkuussa 2019 protestien paineen alla (Vukovich 2020, 201). Protestit olivat kuitenkin ehtineet laajeta koskemaan paikallisen ja Kiinan hallituksen toimia laajemmin – aiempien suurprotestien mukaisesti – eivätkä lakanneet lakialoitteen kuollessa. Protestit ja yhteenotot poliisin kanssa jatkuivat. Seuraavana vuonna, maailmanlaajuisen koronapandemian hiljentäessä myös protesteja, säädettiin ja ajettiin Kiinan puolella turvallisuuslaki, joka vastaa Hongkongin paikallishallituksen lakialoitetta, ja lisää Kiinan hallituksen valtaa alueesta (Welling ym., 2020). Hongkong on idän ja lännen ideologinen taistelukenttä (ks. esim. Lee ym. 2002), ja valtataisto näkyy valtamedian diskursseissa.

2 Päähahmojen kuvailu ja asemoituminen

Fairclough'n (94, 132) lähestymistavan ensimmäisessä vaiheessa keskitytään tekstiin itseensä, diskurssin kielelliseen ilmentymään, muodon ja merkityksen suhteeseen. Avaan ohessa joitain kulttuurisia tekijöitä, jotka vaikuttavat merkityksen syntyyn. Fokus on siinä, millaisesta sanastosta ja mielikuvista osapuolet koostuvat. Aloitan hahmojen tutkimisen avaamalla hahmo- ja asemointianalyysin metodia, jonka jälkeen esittelen protestoijiin liittyviä ilmaisuja. Päähahmoanalyysin jälkeen, luvussa 2.3, seuraa poliisin ja protestoijien vuorovaikutuksen tarkastelu, eli hahmojen toimintakeskeinen analyysi ja niiden kautta rakentuvat vastavoimat tai kontrastiparit. Sitten tarkastelen kahta aineistosta nousevaa yksilötarinaa, ja lopuksi Kiinan hahmoa.

2.1 Protestoijat, jopa kahden miljoonan joukko

Artikkelissaan *Character* (2007) Margolin esittelee kolme pääteoriaa, joilla lähestyä hahmoanalyysiä: hahmo taiteellisena luomuksena, hahmo mahdollisena yksilönä mahdollisessa maailmassa, sekä hahmo tekstipohjaisena konstruktiona lukijan mielessä. Kaikkia teorioita yhdistää se, että hahmolla on välttämätön merkitys kerrotulle, mikä on kertomusteoriassakin yleinen käsitys. Viimeksi mainittu kognitiivispsykologinen lähestymistapa on sitä edeltävien teorioiden pohja. Pohja muille teorioille se on siksi, että ollakseen mahdollinen yksilö, on hahmon ensin oltava mielikuva, ja mielikuva syntyy tekstistä. (Margolin, 66–67.) Omaan tutkielmaani se soveltuu, koska kiinnostuksena ei ole niinkään hahmo taiteellisena luomuksena tai potentiaalisena uniikkina henkilönä vaan se, millaisesta vuorovaikutteisesta informaatiosta hahmo piirtyy vastaanottajalle.

Tutkielmassani Margolin täydentää Michael Bambergin kertomustieteellistä asemoitumisanalyysia. Asemoitumisanalyysi pohjaa siihen, miten (fiktiiviset tai ei-fiktiiviset) hahmot suhteutuvat toisiinsa sekä kerrontatilanteeseen. Kiinnostuksena on se, miten hahmosta tulee sankari, vihollinen, uhri, tai syyllinen, eli miten hahmo asemoituu muihin, ja mistä huomaamme, että hahmo on keskiössä, sivuhahmo, tai Toinen (Bamberg, 337). Haen vastaustausta Fairclough'n (104–125) tekstuaalista analyysia mukaillen tekstinäytteiden sanavalinnoista ja kieliopista, kuten aikamuodoista ja lauserakenteista. Sanavalinnalla en tarkoita, että valinnat oli-

sivat harkiten päätettyjä vaan kaikista mahdollisista ilmaisumuodoista on päädytty juuri tiettyyn ilmaisuun, ja valituksi tullut tapa muuttaa merkitystä. Fairclough'n (228) tekstianalyysi perustuu systemaattisfunktionaaliseen kielioppiin (*systemic functional grammar*, ks. esim. Thompson 2014). Bambergin tarkastelukulma on siis osapuolten vuorovaikutteisessa rakentumisessa, kun taas Margolinin teoria tarkentuu hahmon kuvaukseen, ja sellaisiin toistuviin, säännönmukaisiin tekijöihin sekä tiedollisiin operaatioihin, jotka ohjaavat hahmon konstruointia. Fairclough teroittaa funktionaalista analyysiä, eli mitä vuorovaikutteista rooli tietty ilmiasu palvelee.

Hahmon rakentuminen ja sen tulkinta on monimutkainen ja -vaiheinen tiedonkäsittelyprosessi. Se alkaa paperilla tai muulla alustalla olevista sanoista, ja päättyy representaatioksi vastaanottajan mieleen. Teoria on ainakin periaatteessa testattavissa empiirisesti, ja kyse on usein oikealla ihmisillä testattavasta lukijatutkimuksesta. (Margolin, 76.) Tutkielmani ei ole lukijatutkimusta, mutta näin vuorovaikutteisessa tutkimusotteessa vastaanottaja on otettava huomioon olemassa olevana osana merkityksen muodostusta. Tutkielmassani se näkyy sisäislukijan[3] tai KDA:n *taustatietojen* (*backround-knowledge*, Fairclough, 31) arviointina, eli sen pohtimisena, mitä vastaanottajan oletetaan tietävän.

Asemoitumisanalyysin aluksi tarkastelen, ketä aineiston protestoijat ovat: mitä hahmot tekevät, sanovat, ja tuntevat, ja millaisia asioita heihin liitetään. Margolinin (66) mukaan hahmo esittäytyy kolmella tavalla: nimi, suorat kuvaukset, ja pronominit. Analyysini päähahmot kulkevat nimellä protestoijat, mielenosoittajat, hongkongilaiset, aktivistit ja ihmiset. Pronominitkin ovat yleensä monikossa "he" tai mielenosoittajia siteeratessa "me". Nimityksistä poikkeavin on "ihmiset", jota käytetään esimerkiksi F:ssä: "Massoittain kadulla marssivat ihmiset vaativat lain lopullista kumoamista ja hallintojohtaja Carrie Lamin eroa". Poikkeavuudesta huolimatta ihminen on nimityksistä neutraalein. Sana ei kanna mielleyhtymiä mihinkään tiettyyn ryhmään tai toimintaan vaan yleisesti ihmislajiin. Sen neutraalius ja yleispätevyys tekevät nimityksestä kiintoisimman. Toisin kuin protestoijat tai aktivistit, "ihmiset" yleistyy kaikkiin,

[3] Sisäislukija on tekstistä konstruoitava ei-todellinen vastaanottaja, jolla on tekstin tulkintaan tarvittavat tiedot, ja joka heijastaa tekstin arvoja. Sisäislukijasta ks. esim. Iser 1978/1974.

eikä kanna mielleyhtymiä poliittiseen toimintaan. Toki kyse on vain vakiintuneesta, nimityksestä, mutta neutraali termi kantaa neutraalin suopeita merkityksiä poliittisesti räjähdysherkässä tilanteessa.

Protestoijat ovat lähes aina suuri joukko. Looginen tapa kuvata joukkoa on kuvata sen kokoa. Otoksessa esiintyy yli 60 lausetta, joissa mielenosoituksen kokoa kuvataan määrällisesti. Tyypillisiä ovat “tuhannet ihmiset / aktivistit / mielenosoittajat“ ja “jopa lähes kaksimiljoonaa”. Hieman kiertävämpi määreellinen ilmaisu on esimerkiksi W:ssä “- Poliisille tuli jossain määrin yllätyksenä, kuinka moni todella kokoontui kesäkuun alussa, Lai sanoo”. Protestoijien määrä on niin suuri, että se yllättää kaupungin järjestyksenvalvontaan perehtyneen ammattikunnan. Tällaista ryhmäkoon kautta kuvailemista voisi kutsua kvantifiointistrategiaksi, eli jonkin asian merkityksellistämiseksi tai faktuaalistamiseksi määrän kautta (Jokinen ym., 161–165). Protesteista tulee kertomisen ja uutisen arvoisia osittain niiden suuren koon takia. Päähahmosta muotoutuu kollektiivinen entiteetti.

Protestoijien määrä rinnastetaan usein taipumattomaan hallintoon, jonka ihmismäärä on huomattavasti pienempi, ja valta sitä suurempi. Otsikoista ”Jopa miljoona mielenosoittajaa Hongkongin kaduilla – Kiina vihjailee ’ulkomaalaisista liittolaisista’” (B) ja ”Edes miljoona mielenosoittajaa ei muuttanut Hongkongin hallinnon mieltä: rikoksesta epäiltyjen luovutuslakia pusketaan yhä eteenpäin” (C) välittyy, että valtava kansannousu on miljoonapäisenäkin Hongkongin ja Kiinan hallituksia heikompi. Osallistujien määrä on merkittävä, mutta kaikessa suuruudessaan se jää riittämättömäksi. Herää toivottomuuden ja epäreiluuden tunne, johon syvennyn luvussa 2.2. Lisäksi piirtyy vaikuttava vastakkainasettelu lain ehdottoman eteenpäinviemisen ja kansanliikkeen vyöryvän massan kanssa.

Hallintoon rinnastamisen lisäksi maantieteelliset seikat antavat lisäpontta protestoijien määrälle. Hongkong on yksi maailman tiheimmin asutuimmista alueista: reilun tuhannen neliökilometrin alueella asuu yli seitsemän miljoonaa ihmistä. Eri tutkimusten mukaan (Chenoweth & Stephan 2011, Xie ym. 2011) kansanliike tarvitsee massakseen 3,5–10 % populaatiosta saadakseen aikaan hallinnollista muutosta. Aineiston mukaan protestoijia on ollut enimmillään kaduilla jopa kaksi miljoonaa, lähes kolmekymmentä prosenttia. Lukujen lähteeksi annetaan joko artikkelin lähteenä käytetty uutistoimisto (joihin palaan luvussa 3.1.4) tai “järjestäjät” (B, F). Järjestäjille annetaan nimi yhdessä artikkelissa (T): ihmisoikeusjärjestö *(the) Civil Human*

Rights Front. Kansanliikkeen funktion takia on oletettavaa, että järjestäjät haluavat mahdollisimman isolla luvulla mahdollisimman suuren vaikutuksen. Siksi voi myös olettaa, että arviot lukumäärästä saatetaan pyöristää yläkanttiin. Edellisessä kappaleessa mainittu otsikko "Jopa miljoona mielenosoittajaa Hongkongin kaduilla --" (B) viittaa 9. kesäkuuta järjestettyyn mielenosoitukseen, johon Hongkongin protestien mediakuvaa Iso-Britanniassa tutkineen Wangin (19) mukaan osallistui noin 270 000 osallistujaa. Aineistossa on joka tapauksessa selvää, että määrä on valtava.

G:ssä ilmaistaan protestoijien keskimääräinen ikä: "Uutistoimisto AFP:n mukaan mielenosoittajat ovat pääasiassa nuoria". Tällainen välittömästi kerättävä informaatio on niin sanotusti hahmon pintaa (Alanko & Käkelä-Puumala, 246), tai toiminallisesti suoraa kuvailua (*characterization,* Margolin, 76). Yleensä kyseessä on ulkomuotoa tai käytöstä kuvaava asia, johon lasken protestoijajoukkon määrän kuvailun kollektiivisen hahmon fyysisenä ulottuvuutena. Hahmon syvyyttä on muun muassa se, mitä pinnallisuudesta voi päätellä (Alanko & Käkelä-Puumala, 246). Nuoruus on universaalisti tunnistettava, pintapuolinen ja arkinen tapa kategorisoida ihmisiä erotuksena muihin ikäluokkiin. Nuoruus on lapsuuden ja aikuisuuden välillä häilyvä, vähintään vuosikymmenen kestävä ikäkausi, jonka voi katsoa alkavan murrosiästä ja päättyvän biologisten ja kulttuuristen tekijöiden niin määrittäessä. Näin ollen mielenosoittajista saa välittömästi sen pinnallisen tiedon, että heistä suurin osa ei ole (kulttuurisesti) aikuisia tai lapsia. Nuoruuden korostus istuu aiempaan tutkimukseen protesteista (Liu & Wang, 9) ja on merkittävä protestoijista saadun yleisen mielikuvan muodostumisessa. G:ssä näkyy myös yksinkertainen, suora määrittely olla-verbin kautta.

Hieman erilaista, epäsuorempaa määrittelyä löytyy esimerkiksi W:stä: "Ensimmäinen käännekohta oli 11. kesäkuuta. Mielenosoittajat järjestivät tuolloin aiempaa määrätietoisemman ja kovaäänisemmän protestin." Verrattuna suoraan ilmaisuun ja sen mielleyhtymiin ("ovat nuoria") W vaatii tulkinnallisen lisäaskeleen: määrätietoinen ja kovaäänien protesti tarkoittaa määrätietoisia ja kovaäänisiä protestoijia. Määrätietoisuus on adjektiivina uhmakas ja saa "käännekohdassa" kohtalokkaita sävyjä, kuten myös kovaäänisyys. Jälkimmäinen viittaa fyysiseen toimintaan ja samalla symbolisesti vaativampaan käytökseen. Protestoijien aggressiivisuus alkaa nousta pintaan, mikä istuu yhteen nuoruuden uhman kanssa. Molemmat adjektiivit ovat komparatiivimuodossa, kertoen muutoksesta, joka on tullut jäädäkseen.

Samaisen W:n otsikossa protestoijat nimetään poikkeuksellisesti mustapaidoiksi: ”Poliisi pidätti 12 vuotiaan Hongkongissa – näin rauhanomaisesti alkaneet mielenosoitukset kärjistyivät poliisin ja mustapaitojen väliseksi hallitsemattomaksi väkivallaksi, josta ei ole paluuta”. Nuorien sijaan otsikossa esiintyy lapsi, jonka pidättäminen kuulostaa brutaalilta, oli konteksti mikä hyvänsä. Otsikon ”mustapaidat” koskee jälleen koko joukkoa. W:ssä on kuusi kuvaa ja yksi video, joissa näkyy tummapukeista, nuorehkoa väkeä kaduilla, suojattuna sateenvarjoin ja kaasunaamarein. Joissain näkyy yhteenottoja poliisien kanssa. Protestien yhtenäisyyden tunnusmerkiksi muodostunut musta t-paita on lukijoille mahdollisesti tuttu kuvista, jos asiaan on sattunut kiinnittämään huomiota. W:tä ennen ilmestyneessä 22:ssa artikkelissa ei ole viitattu mustapaitoihin sanallisesti kertaakaan, eikä viitata tämän jälkeenkään.

Kun W:ssä käytetään protestoijista suurelle (suomalais)yleisölle vieraaksi jäänyttä nimitystä, sillä saattaa olla vieraannuttava vaikutus. Musta väri on mielleyhtymiltään voimakas, pimeä, negatiivissävyinen. Otsikossa mustapaidat uhmaavat poliisia, järjestyksen ylläpitäjää; kuvissa yksi heittää tiiltä, toinen makaa poliisin alla asvaltilla. “Mustapaita” ei suomalaisessa nykykulttuurissa kanna suuria merkityksiä, mutta historiallisesti mustapaidat-nimitys on liitetty useisiin eri fasistisiin järjestöihin, kuten Saksan kansallissosialistisen puolueen (SS, *Schutzstaffel*) sekä Italian fasistien puolisotilaallisiin yksiköihin. Suomessa Isänmaallisen kansanliike -puolueen nuorisojärjestö vuonna 1936–1939 oli nimeltään Mustapaidat (Kinnunen 2016). Isänmaallinen kansanliike oli Lapuan liikkeen jatkeeksi luotu äärioikeistolainen ja fasistinen puolue. Tunsi historiaa tai ei, protestoijien yhtäkkinen nimeäminen ”mustapaidoiksi” saa osallistujat vaikuttamaan järjestäytyneeltä, hämärältä joukolta, jonka vieras nimi kantaa epäselviä merkityksiä.

Mielenosoitusten laajetessa kesällä 2019 protestoijat esittivät viiden vaatimuksen listan. Vaatimukset ovat:

1. Lakialoitteen täysi hylkääminen
2. Itsenäinen tutkinta poliisin protestoijiin kohdistamasta voimankäytöstä
3. Mellakka-sanan[4] kieltäminen protestien yhteydessä
4. Pidätettyjen protestoijien vapauttaminen
5. Yleinen äänioikeus
(Wong 2019.)

Keräämäni aineisto noudattaa lähes poikkeuksetta kohtaa kolme, eli vaadetta olla kutsumatta mielenosoituksia mellakoiksi. Poikkeus on marraskuun 12. päivä ilmestynyt otsikko (Å): ”Poliisi varoittaa: Hongkong on totaalisen romahduksen partaalla – mellakat pahenevat”. Verrattuna mielenosoitukseen, marssiin, tai protestiin, on mellakka huomattavan aggressiivinen. Mellakka on huliganismia, koordinoimatonta anarkismia, ja väkivaltaa (ks. esim. Kielitoimiston sanakirja 2021). Se on toimijoita radikalisoiva termi, jonka sävy on kaukana neutraalista ja lakiteknisesti hyväksytystä kansalaisoikeudesta, protestista. Mellakka-sana toistuu myös mellakkapoliisin yhteydessä. Mellakkapoliisia on vaikea kutsua muuksi, kuin mellakkapoliisiksi, mikä muistuttaa, ettei sanavalinta ole lähtökohtaisesti aineiston tietoista pyrkimystä rikkoa protestoijien vaatimuksia. Mellakkapoliisi assosioituu väistämättä mellakkaan, ja mellakan konnotaatiot asettavat protestoijat kontrolloimattomaan, yhteiskuntajärjestystä uhkaavaan valoon.

Tähän asti kerätty suhteellisen pintapuolinen info rakentaa protestoijista suurta, usein miljoonapäistä joukkoa. Heistä suurin osa on nuoria ja käyttää symbolista mustaa t-paitaa. Väkivaltaisuuksia (joita tutkin lähemmin poliisin yhteydessä luvussa 2.3.1) esiintyy niin kuvissa kuin sanoissa. Kyse on poikkeuksellisen valtavasta, yhtenäiseltä vaikuttavasta liikkeestä. Lingvistiset merkit nostavat hahmon keskiöön (Bamberg, 336).On selvää, että kansannousun laajuudesta huolimatta monikulttuuriselle alueelle mahtuu monia ajatuksia lakialoitteen, Kiinan, ja alueiden yhteistyön suhteen. Protestit toteutuvat usein eri kaupunginosissa ja osittain eri tarkoitusperin, esimerkiksi vastamielenosoituksia on ollut samaan aikaan (Vukovich 2020, 202). Aineistosta kuva hongkongilaisten Kiina-vastaisuudesta on kuitenkin yhtenäinen ja yksimielinen; Hongkong ei halua olla osa Kiinaa, ja alueiden yhteistyötä vahvistava laki on suuri vaara Hongkongille. Joissain tapauksissa protestoijien tahto yleistyy aineistossa kaikkiin seitsemään miljoonaan asukkaaseen, muun muassa seuraavanlaisella, paikallisen Demokraattipuolueen edustajan sitaatilla (B), jossa viitataan Hongkongin kaupunginjohtaja Carrie Lamiin: “– Hänen

[4] *Riot* (englanti), 暴動 (kiina, perinteiset merkit).

on luovuttava lakiesityksestä ja erottava. Koko Hongkong on häntä vastaan, To julisti". Argumentti on kvantifioitu, perusteltu määrällä. Syvempi perustelu lainvastaisuudelle syntyy tunteista.

2.2 Pelon kautta tunteisiin

Fiktiivisten kertomusten analyysissä hahmon sisäpuolta ja syvyyttä pidetään lähtökohtaisesti ulkopuolta arvokkaampana. Annetun infomäärän perusteella käytetään klassista jakoa litteisiin, eli pinnallisiin ja karikatyyrimäisiin, sekä pyöreisiin, monitahoisen mielenmaiseman omaaviin hahmoihin. (E.M. Forster 1927; teoksessa Alanko & Käkelä-Puumala 2001, 246.) Nuoruus, vaatetus, ja suuri määrä eivät vielä kerro paljoakaan, tai tee hahmosta samastuttavaa. Tarvitaan tietoa sisäisestä maailmasta. Tunne onkin osa kertomuksen ydintä ja tekee tapahtumista kertomisen arvoisia. Tunteet toimivat hahmon yksilöllistäjänä, selittävät toimintaa, ja herättävät sympatiaa. (Mäkelä ym. 2020, 62). Tämä alaluku esittelee aineiston erilaisia tunteisiin vetoavia tekijöitä, sekä hahmon että vastaanottajan kannalta.

Tunnereaktiota selittää yksinkertaisimmillaan lakialoite. Artikkelissa C toistuvat läpi aineiston ilmenevät tavat kuvata aloitetta ja sen aiheuttamia reaktioita:

> [Otsikko] Edes miljoona mielenosoittajaa ei muuttanut Hongkongin hallinnon mieltä: rikoksista epäiltyjen luovutuslakia *pusketaan* yhä eteenpäin
>
> [Ingressi] Lakialoitteen *väitetään* korjaavan hallinnon *porsaanreikiä*.
>
> [Video]
>
> [Kuvateksti] Sadat tuhannet ihmiset kerääntyivät Hongkongin kaduille vastustamaan laki [sic], joka sallisi *rikoksista epäiltyjen* luovuttamisen manner-Kiinaan.
>
> [Leipäteksti] Sadat tuhannet ihmiset kerääntyivät viikonloppuna kaduilla Hongkongissa vastustamaan lakimuutosta, jonka *hallintoalueen johto* haluaa tehdä. Muutoksen myötä rikoksista epäiltyjen luovuttaminen Manner-Kiinaan sallittaisiin.
>
> Protestoijat ovat Guardianin [sic] mukaan *huolissaan*, sillä he *pelkäävät*, että *aktivistit ja poliittiset toisinajattelijat* päätyvät lakimuutoksen myötä Kiinan läpinäkymättömän ja politisoituneen oikeusjärjestelmän käsiin. Lisäksi *heidän mukaansa Kiinan hallitus on lain takana*.

> Protesteista huolimatta Hongkongin aluejohtaja Carrie Lam sanoi maanantaina ettei aloitetta vedetä pois lainsäädännöstä.
>
> – Tämä lakialoite ei ole [Kiinan, IL[5]] kansantasavallan hallinnon ehdottama. En ole saanut minkäänlaisia ohjeita, Lam kommentoi Guardianin mukaan.
>
> Lam ja *muut aloitteen tukijat* sanovat, että se auttaa korjaamaan laissa olevia *porsaanreikiä* ja estää [Hongkongin, IL] kaupunkia muuttumasta *karkulaisten piilopaikaksi*.
>
> (C, metateksti ja kursiivi IS.)

Protestoijat pelkäävät rikoksista epäiltyjen luovuttamista manner-Kiinaan, jonka oikeusjärjestelmään ei luoteta. Pelko on geopoliittisen kontekstoinnin valossa ymmärrettävää. Sen toistaminen kirkastuttaa Kiina-vastaista asemointia, sillä protestoidessaan paikallishallintoa vastaan protestoidaan kirkkaasti Kiinan hallinnon valtaa vastaan. Läpi aineiston korostuva pelko näkyy erityisen selvästi lausemuodossa, jossa protestoijat eivät ole vain huolissaan vaan "huolissaan, sillä he pelkäävät".

Lakialoitetta kannattaa "hallintoalueen johto", Kiinalle alisteinen elin, sekä epämääräiset "muut tukijat". Johdon kannatus näyttää, ettei hallinto kuuntele kansaa, vaikka heitä kokoontuisi miljoonittain. Lakialoitetta "pusketaan" eteenpäin, väkipakolla ja kiireellä. Sen "väitetään" tekevän jotain; sanavalinta, joka erityisesti kaihtaa puhujan allekirjoitusta. Väittäminen tekee väitteen sisällöstä väiteltävän, puskeminen kyseenalaistaa vilpittömyyden. Lakialoitteen epäluotettavuus nousee pintaan, mikä vahvistaa protestoijien pelon tunnetta.

"Porsaanreikiin" eli laki- tai muun säädöksen heikkoihin kohtiin viittaamalla perustellaan oikeusjärjestelmän korjaamista. Toisaalta kansankielinen "porsaanreikä" saa hallinnon toimet näyttämään lähtökohtaisesti epäluotettavalta, kun kerran lakiin on jäänyt näin huomattavia aukkoja. Toinen lain puoltamisesta käytetty kielikuva kaupungin muuttumisesta "karkulaisten piilopaikaksi" saattaa kuulostaa vähäpätöiseltä, mikäli ei tiedä lakialoitteen alkusysäyksenä toimineesta murhasta. Aineistossani murhaa ei mainita.

"Karkulaisten piilopaikka" johtaa tarkastelemaan lakialoitteen kutsumanimeä. Aloitetta kutsutaan aineistossa (I, G, M, P, W) ja muualla suomalaisessa mediassa (esim. Parkkari 2019)

---

[5] IL = sulkumaininta kuuluu kohdetekstiin.

usein nimellä karko(i)tuslaki. Karkottaminen viittaa maasta poistamiseen, tässä kontekstissa luovuttamiseen Kiinan oikeusjärjestelmän tuomittavaksi ja mahdollisesti vangittavaksi. Karkottaa voisi ”rikoksesta epäillyn”, eli periaatteessa kenet vain. Suomessa karkottaa voi vain ulkomaalaisia (Finlex 30.4.2004/301). Lain puolustajat vetoavat jokseenkin vaarattomilta kuulostavien ”karkulaisten” kiinniottamiseen, vastustajat taas korostavat epäoikeudenmukaista ja vaarallista ”karkottamista”. Sukulaissanat saavat eri puolilla eri merkityksen.

Epäilykset lain synnystä, etenemisestä ja seurauksista vahvistavat protestoijien pelkoa. Stressi on odotettava reaktio milloin tahansa, kun noustaan barrikadeille, ja stressi ajaa nousua itsessään. Epämukava, empatiaa herättävä olotila liitetään suureen, yhtenäiseen, nuoruuden voimaa uhkuvaan joukkoon. Protestoijat ovat “täysin menettäneet toivonsa tähän paikkaan” (I): toivottomuus ajaa liikettä, poliittista voimaa ja konfliktia eteenpäin. Turvattomuuden ja toivottomuuden tunteesta kehittyy kertomusmainen kehys, pelkäävän kansan taisto itsekästä hallitsijaa vastaan, suurvallan totalitarismin vääjäämättömyys. Protestoijat saavat protagonistin aseman. Turvattomuus ajaa heitä eteenpäin, pakottaa hakemaan parempaa vaihtoehtoa, hinnalla millä hyvänsä. Vastaanottajan se saa odottamaan, mitä tapahtuu seuraavaksi, ja miten tilanne ratkeaa – ja odottamaan uutta jännittävää käännettä. Pelko ja turvattomuus ovat hahmojen toiminnan motiivit, universaalit tunteet, joihin on vaikea olla samastumatta.

Laajasti edellä lainattu C ei tarkenna, keitä ovat ne aktivistit ja toisinajattelijat, joita turvattomuus ensisijaisesti koskee. Tarkentamatta jättäminen kielii oletetusta taustatiedosta (Fairclough, 31). Kontekstista päätellen nimikkeillä tarkoitetaan Kiina-vastaisia tahoja. Taustatieto istuu artikkeliin, jossa ensin kuvaillaan pelkoa Kiinaa ja sen oikeusjärjestelmää kohtaan, sitten esitetään (miljoonapäiseen joukkoon yleistetty) epäilys, että Kiina on luonut lakialoitteen. "[H]eidän mukaansa Kiinan hallitus on lain takana” (C) välttää jälleen allekirjoittamasta kommenttia, mutta edeltävän Kiina-vastaisen, protestoijiin sympatiaa luovan infon yhteydessä epäilys on enemmän kannanotto, kuin puolueeton puheenvuoro protestoijille. Toisen argumentin välittäminen on tapa tuottaa neutraaliutta ja välttää (puhujan) selitysvelvollisuutta (Potter 1996, 142–149). Paikallishallinto kieltää epäilyksen Kiinan osallisuudesta, pysyy taipumattomana, ja jatkaa lain puskemista “protesteista huolimatta”. Paikallishallinnon yhdistäminen Kiinaan ja protestoijien yhtenäisen tahdon asettaminen näitä vastaan vastaavat Wangin (2021) tutkimustuloksia brittiläisistä lehdistä. Asetelmassa näkyy myös toistuva

tapa kertoa laveasti protestoijien toimista ja tunteista, ja kapeasti hallinnon reaktiosta, tai sen puutteesta.

Pelko, turvattomuus ja epäilys kulkevat läpi aineiston. Protestoijat "pelkäävät" artikkeleissa C, F, J, X, ja Y. Samalla protestoijat pysyvät aktiivisina, lamaantumatta suuren uhan edessä. Tätä kuvastaa esimerkiksi O:

> Mielenosoittajat ovat tulleet lentokentälle, koska se on heidän mukaansa turvallinen paikka osoittaa mieltä. He eivät uskoneet, että poliisi yrittäisi tyhjentää aluetta, kun se on täynnä matkustajia ja turisteja.

Protestoijat pyrkivät jatkamaan protesteja turvallisesti, mutta kohtaavat jälleen poliisivastusta. O:ssa kerrotaan myös protestoijien joukkoon pyörtyneestä ihmisestä, joka oli todennäköisesti soluttautunut poliisi. Artikkelissa korostuu, kuinka epäilyt nakertavat entisestään luottoa hallintoon.[6] Samaisesta lentokenttäprotestista kerrotaan, etteivät protestoijat päästäneet ambulanssihenkilökuntaa liikkumaan, mikä puolestaan nakertaa protestoijien toiminnan oikeellisuutta. Artikkelin O alussa on video, jossa ensihoitaja kuljettaa (tavaroilla lastattuja) paareja tietä tekevän protestoijamassan läpi.

Vastaanottajaan vetoava affektiivisuus korostuu O:ssa, kun siinä lainataan lentokentälle jumiin jääneen matkaajan kommenttia:

> - En tiedä, voimmeko lentää. Tämä oli erittäin kallis lomamatka, ja me halusimme viettää parhaan mahdollisen ajan, perheensä kanssa matkustanut 16-vuotias italialainen poika kertoi CNN:lle.

O:ssa todettiin tätä ennen osan matkustajista tukevan protestoijia. Nostettu kommentti edustaa kuitenkin protestoijien aiheuttamaa ahdinkoa sivullisille, nuoren pojan tunteellista, ajallista ja taloudellista perhelomapettymystä. Toiminta horjuttaa protestoijiin rakentuvaa sympatiaa. O:n lopussa kerrotaan, kuinka osalla protestoijista on kylttejä, joissa pahoitellaan matkustajille aiheutuvaa haittaa, mikä pehmentää protestoijiin yhdistyvää harmintuottamusta. Lisäksi lopussa on kuva, jossa nuoret protestoijat pitelevät kylttejä, joissa lukee: "*Freedom, where are you?*", "*Injustice anywhere is a threat to justice everywhere*" sekä "*Warm reminder:*

[6] Poliisin soluttautuminen protesteihin on tyypillistä ympäri maailman. Ks. esim. Schlembach 2018.

Hong Kong is not safe with cops". Matkustajille aiheutetun haitan ympärillä vapaudenriisto, epäoikeudenmukaisuus ja poliisiväkivalta muistuttavat läsnäolostaan.

W:ssä protestoijiin toistuvasti liitetty pelko kyseenalaistetaan. W:ssä kerrotaan, kuinka poliisi alkoi käyttää peitepoliiseja keskeisten protestoijien pidättämiseen, mikä "sai mielenosoittajat yhä vainoharhaisemmiksi". Vainoharha on jälleen pelkoa, yleensä todellisuudentajun vääristymistä. Vainoharhan, todellisuuden vääristymän tunne, on ristiriidassa totena esitetyn peitepoliisioperaation kanssa. Komparatiivi "vainoharhaisempien" edessä oleva yhä-adverbi antaa ymmärtää, että vääristynyt todellisuudentaju ja epärealistinen pelkotila ovat eläneet mielenosoittajissa jo aiemmin. Nyt ne voimistuvat entuudestaan, poliisin toimien myötä. Samaisessa artikkelissa mainitaan 2.2 luvun "aiempaa määrätietoisempi ja kovaäänisempi" protesti. Adjektiivit saavat vainoharhan kanssa aggressiivisia piirteitä. W:n rakenteena on entisen poliisijohtajan ja nykyisen turvallisuusasiantuntijan Clement Lain antamaan kolmiportainen kertaus kevään ja kesän tapahtumista:

> Ensimmäinen käännekohta oli 11. kesäkuuta. Mielenosoittajat järjestivät tuolloin aiempaa *määrätietoisemman ja kovaäänisemmän* protestin. Poliisi ampui Clement Lain mukaan ensimmäistä kertaa kyynelkaasua. Poliisi käytti myös kumiluoteja mielenosoittajia vastaan. Ainakin 22 ihmistä loukkaantui.
>
> – Poliisille tuli jossain määrin yllätyksenä, kuinka moni todella kokoontui kesäkuun alussa, Lai sanoo.
>
> [Neljä kuvaa protesteista]
>
> Mielenosoittajista *alkoi tuntua*, että poliisi käyttää suhteetonta väkivaltaa mielenosoittajia kohtaan ja väärinkäyttää asemaansa. (W, kursiivi IS.)

Kovaäänisen käänteen lopputuloksena ainakin 22 ihmistä (oletetusti protestoijaa) loukkaantui. Teoista seuraa mielenosoittajien subjektiivinen kokemus tarpeettomasta aggressiivisuudesta kun "mielenosoittajista *alkoi tuntua*, että poliisi käyttää suhteetonta väkivaltaa". Valtaaseman väärinkäyttö esitetään vainoharhaisten, äänekkäiden protestoijien mielipiteenä. Protestoijien aggressiivinen toiminta vahvistuu, ja se ilmenee suhteessa poliisiin, kuten läpi aineiston. Pelko saa rinnalleen vihaa ja aggressiota, jotka yhdessä vainoharhan kanssa tuovat hahmoon syvyyttä.

Kuten johdannossa totesin, protesteissa ei ole kyse vain lakialoitteesta, vaan pidempiaikaisesta poliittisesta epävakaudesta. G:ssä asiaa kuvataan näin: “Mielenosoittajia suututtaa myös vuosia jatkunut poliittisten oikeuksien vähentyminen”. Suuttuminen vahvistaa aggressiota, nuoruuden uhmaa ja toivottomuutta kotiseutua kohtaan. Tästä yhdistelmästä seuraa koko alueen sekasorto: “Hongkongin jättiprotestit eskaloituivat kaaokseksi – poliisi käyttänyt kumiluoteja ja kyynelkaasua mielenosoittajia vastaan” (D, otsikko). Tapahtumat lumipalloutuvat tunteiden vyöryssä, ja aiheuttavat kaaoksen, johon poliisi reagoi ei-tappavilla aseilla – tai on osallisena aiheuttamassa. Reaktioketjua tarkastelen seuraavassa luvussa.

Protestoijien päähahmoluvun lopuksi palaan aiempaan näytteeseen, jossa vain iän ja anonyymiyden halun kautta määritelty yksilö kertoo mielenosoittajien kollektiivisesta toivottomuudesta, joka ajaa tekemään isoja tekoja, ja ottamaan isoja riskejä:

> –Tiedämme kaikki, että mellakoinnista voi saada kymmenen vuotta vankeutta [maksimirangaistus, IL], mutta miksi teimme sen? Siksi että *olemme täysin menettäneet toivomme* tähän paikkaan, 24-vuotias mielenosoittaja, joka ei halua nimeään julkisuuteen, kertoo Guardianille. (I, kursiivi IS.)

24-vuotiaan protestoijan kommentista ilmenee epätoivo (“olemme täysin menettäneet toivomme”) sekä taistelutahto, kun ei ole enää mitään menetettävää. Myös mellakka on läsnä, protestoijan omassa sitaatissa. Sitaatti esiintyy artikkelissa, jossa kerrotaan protestoijien vandalisoineen paikallishallinnon rakennusta. Artikkeli on otsikoitu: “Poliisi hajotti mielenosoituksen kyynelkaasulla Hongkongissa, lainsäädäntövaliokuntaa vandalisoitiin - oliko kyseessä ansa?” Näin protestoijiin kiteytyy lakialoitteen ja sen takaisen Kiinan pelon tunteen kautta sympatiaa, jota koettelee protestoijien aiheuttama väki- ja ilkivalta. Toistaisen varassa protestoijat ovat protagonisti, ja heidän ajoittainen epätoivottu käytöksensä hahmon syvyyttä luova ristiriita. Toivottomuus ja tahto pysyä irrallaan Kiinasta sovittavat ristiriitaa, pitäen hahmon ensisijaisesti sankarina.

2.3 Protestoijien suuret vastavoimat ja vaikuttavat yksilökertomukset

2.3.1 Poliisi vastaan protestoijat

Lähes jokaisessa artikkelissa mainitaan protestoijien lisäksi poliisi. Kerrontatapa on reaktiivista: protestoijat tekevät näin, joten poliisit tekevät noin, tai toisin päin. I:ssä rakennuksen

valtaaminen näyttäytyy kyynelkaasun ja pamputtamisen seurauksena, V:ssä ritsat aiheuttavat pamppu- ja kaasurynnäkön:

> Poliisi on käyttänyt kyynelkaasua ja pamputtanut mielenosoittajia Hongkongissa. Mielenosoittajat olivat vallanneet lainsäädäntövaliokunnan rakennuksen ja kerääntyneet sen ympärille. (I)
>
> Tuhansia mielenosoittajia oli marssinut Kwun Tongin kaupunginosassa, kun poliisirivistö oli pysäyttänyt heidän kulkunsa. Jossain vaiheessa mielenosoittajat olivat ampuneet ritsoilla kiviä, mihin poliisi vastasi pamppu- ja kaasurynnäköllä. (V)

Näytteissä ajalliset syy-seuraussuhteet rakentuvat enimmäkseen menneen ajan eri aikamuotojen avulla: poliisi "on käyttänyt" (perfekti), "oli pysäyttänyt" (pluskvamperfekti) sekä "vastasi" (imperfekti). Protestoijat "olivat vallanneet", "oli marssinut" ja "olivat ampuneet" (pluskvamperfekti). I:ssä ajallisesti protestoijien teot edeltävät poliisin toimintaa, mutta esitystavassa poliisien toiminta kerrotaan ensin. Poliisin voimankäyttö näyttää liialliselta talon ympärille kerääntymiseen nähden. V:ssä ajalliset suhteet ovat epäselvät: missä vaiheessa protestoijat ampuivat ritsoilla? Poliisin pamppu- ja kaasurynnäkkö on joka tapauksessa voimakas verrattuna ritsoihin. Pamputtaminen (I) on sanana hieman pehmeä ja jopa hupaisa, eikä kanna samaa raskautta kuin lyöminen tai mailalla hakkaaminen, tosin "pamppurynnäkkö" (V) aiheuttaa raskaita mielleyhtymiä. Tapahtumien aikajärjestyksen epäselvyys on toistuvaa:

> BBC:n mukaan poliisi on käyttänyt mielenosoittajia vastaan kumiluoteja ja kyynelkaasua. Mielenosoittajat taas ovat tukkineet suuria katuja hallituksen rakennusten lähistöllä ja heitelleet poliisia esimerkiksi erilaisilla esineillä, joita he ovat saaneet käsiinsä. (D)

D:ssä toistuva aikamuoto (preesens) ei erittele tapahtumajärjestystä, mutta lausejärjestys ilmaisee poliisi toimivan ensin. D:n toiminnallinen sisältö asettaa poliisin kumiluodit ja kyynelkaasun samalle viivalle protestoijien tukkimien teiden ja "erilaisten esineiden heittelyn" kanssa. Mielenosoituksien universaali ominaispiirre, väliaikaiset barrikadit, vaikuttavat poikkeukselliselta ja häiriköivältä tukkimiselta. Erilaiset esineet taas tuovat tekstiin uskottavuutta, kertomukselle tyypillistä partikulaarisuutta.

Nykyisessä valtiomuodossa poliisi on armeijan lisäksi ainut legitiimiä väkivaltaa harjoittava taho. Aineistossa poliisi on aktiivisesti toimiva, erilaisia, ei-tappavaksi tarkoitettuja aseita käyt-

tävä osapuoli, joka edustaa Hongkongin ja sitä ylempänä olevan Kiinan hallitusta. Yleispuheessa poliisi on terminä tyypillisesti yksikössä, vaikka kyseessä olisi iso joukko. Myös aineistossa poliisi on pääosin yksikössä, eikä yhtäkään poliisia nimetä yksilönä. Toisin kuin protestoijat, jotka saavat ääniä ja kasvoja erilaisten sitaattien kautta, poliisi toimii anonyyminä ryhmänä. Ainoa havainnoimani poikkeus on turvallisuusasiantuntija ja entinen poliisijohtaja Clement Lai, jonka näkökulmasta protestien aikajana kuvataan W:ssä, eikä Laikaan enää edusta aineistossa aktiivisesti toimivaa poliisia.

Poliisin tunnemaailmaa, motivaatioita tai taustaa ei avata, eikä se ole tarpeen: poliisi on trooppi, tunnistettava stereotyyppi, äärimmäisen litteä hahmo. Litteys ei vaadi luonteen kehitystä ja moniulotteista toimintaa, lukijaa palkitsee hahmon pysyvyys ja toistuvuus läpi tekstilajien ja teosten (Alanko & Käkelä-Puumala, 247). Poliisi on yksilöllisyydestä etäännytetty ammattikunta, joka toteuttaa saamiaan ohjeita ikään kuin kone, vaikkakin aina lopulta inhimillisen arvioinnin varassa.

Kuvallisesti poliisi erkaantuu aineistossa omaksi ryhmäkseen peittävillä, tummilla puvuilla ja raskailla suojavarusteilla. Poliisilla on valtiokohtaisesti erilaisia univormuja, mutta kasuaali kaupunkiarmeija-look on tunnistettava. Aineiston kuvissa poliisilla on yleensä kypärä ja läpinäkymätön suojapleksi kasvojen edessä. Tosin esimerkiksi W:ssä on kaksi kuvaa, joissa poliisi on nostanut pleksin ylös, ja on periaatteessa tunnistettavissa, tehden poliisista yksilöitävän. Toisessa kuvassa kasvonsa paljastanut poliisi painaa oikealla kädellä olkapäästä asvaltilla kivuliaan näköisesti makaavaa, tummapukeista nuorta kuvatekstillä “Mellakkapoliisi pidättää mielenosoittajan 25. elokuuta. EPA/AOP”. Mellakka-konnotaatiot nousevat jälleen poliisin kautta. Kyseiseen kuvaan palaan luvussa 3.2.3.

Artikkeli I on otsikoitu “Poliisi hajotti mielenosoituksen kyynelkaasulla Hongkongissa, lainsäädäntövaliokuntaa vandalisoitiin - oliko kyseessä ansa?” (I). Artikkelissa kerrotaan poliisin käyttäneen kyynelkaasua, eli asetta, eli väkivaltaa protestoijiin. Jo verbi “hajotti” on itsessään verrattain väkivoimainen (vrt. taltutti, lopetti, purki, esti, pysäytti). Mielenkiintoista on passiivimuoto, joka ei nimeä vandalisoinnin tekijöitä. Kontekstista ja leipätekstistä on selvää, että vandalisoijat olivat protestoijia, mutta passiivi välttää nimeämistä otsikossa. Otsikon (I) lausejärjestyksessä poliisit käyttävät asetta, jonka jälkeen nimeämättömät ihmiset vandalisoivat

hallintorakennusta (ja lopuksi implikoidaan ansasta, jota tarkastelen lähemmin klikkiotsikko-luvussa 3.1.3) mikä saa vandalisoinnin vaikuttamaan reaktiolta kyynelkaasulla hajottamiseen. Leipätekstissä aikajärjestys on tulkittavissa päinvastaiseksi:

> Poliisi on käyttänyt kyynelkaasua ja pamputtanut mielenosoittajia Hongkongissa. Mielenosoittajat olivat vallanneet lainsäädäntövaliokunnan rakennuksen ja kerääntyneet sen ympärille. (I)

Koska protestoijat "olivat" vallanneet rakennuksen imperfektissä, vaikuttaa poliisin toiminta tuoreemmalta tapaukselta preesensin takia, joka tosin mainitaan taas ensin. Lainsäädäntövaliokunnan tapauksesta kerrotaan muun muassa entisen paikallispoliisi Martin Purbrickin raportissa (2019). Purbrickin (469–472) mukaan kyseistä tapahtumaa ennen useista liiallisista voimankäytöistä ei-väkivaltaisia protestoijia kohtaan syytetyt poliisit olivat perääntyneet rakennuksesta turvallisuussyistä. Vaikka väkivaltakuvaus on pitkälti reaktiivista, keskittyy se toisinaan lähinnä poliisiin:

> Poliisi ja mielenosoittajat ovat maanantain aikana ottaneet yhteen. Varhain aamulla ennen jokavuotista demokratiamarssia mellakkapoliisi käytti pippurisumutetta ja pamppuja mielenosoittajia vastaan.
>
> Myöhemmin päivän aikana poliisi käytti pamppuja ja kyynelkaasua hajottaakseen mielenosoituksen, kun mielenosoittajat olivat vallanneet lainsäädäntövaliokunnan rakennuksen ja kerääntyneet sen ympärille. (J)

Näytteessä kerrataan edeltävän, lainsäädäntövaliokunnan valtausta käsittelevän artikkelin (I) tapahtumia. Toistuva tapahtumajärjestyksen epäselvyys herättää kysymyksiä tekstin luotettavuudesta. Vertailen seuraavaksi lyhyesti aikajärjestyksen ja tapahtumien ilmaisua koskien kesäkuun kahdennentoista protesteja.

Purbrickin (469–470) raportin mukaan kesäkuun kahdennentoista aamuna pääosin rauhanomaiset protestoijat olivat ympäröineet hallintorakennuksen estääkseen lain etenemisen, onnistuneesti. Joillekin sadoille protestoijille tämä ei ollut tarpeeksi, vaan he alkoivat tuhota ja pyrkiä sisään hallintorakennukseen väkivalloin. Poliisi reagoi pippurisumutteella, joka sai protestoijat ensin vetäytymään, sitten hyökkäämään entistä isommalla voimalla, tällä kertaa kohti poliisia, joista osa vetäytyi hallintorakennukseen. Osa protestoijista seurasi väkivalloin

perässä. Tällöin poliisi käytti pippurisumutetta ja kumiluoteja päästäkseen ulos, oli protestoija väkivaltainen tai ei. Samankaltaiset tilanteet toistuvat muissa protesteissa. D kuvaa tapahtumia näin:

> BBC:n mukaan poliisi on käyttänyt mielenosoittajia vastaan kumiluoteja ja kyynelkaasua. Mielenosoittajat taas ovat tukkineet suuria katuja hallituksen rakennusten lähistöllä ja heitelleet poliisia esimerkiksi erilaisilla esineillä, joita he ovat saaneet käsiinsä.

D:stä katoaa rakennuksen piiritys, sen tuhoaminen, ja poliisin ensimmäinen sumuttaminen, joka johti uuteen, poliisiin kohdistuvaan hyökkäykseen. Lainaamani teksti on puolueellisen, entisen paikallispoliisin raportointi, mutta se nojaa selkeästi merkattuihin, enimmäkseen paikallisiin lähteisiin, mikä tekee siitä varteenotettavan vertailukohteen. Tutkielman ensisijainen metodi ei ole vertailevaa tai etsi totuutta siitä, kuka teki mitäkin. Lyhyt vertailu kuitenkin osoittaa, miten aineistossa poliisin toiminta korostuu, ja vuorovaikutteisuus yksinkertaistuu. Lähdevertailuun palaan luvussa 3.1.4.

Suuri enemmistö ei käytä minkäänlaista väkivaltaa vaan protestoi rauhanomaisesti eri puolilla kaupunkia. Protestoijista pieni osa on harjoittanut väki- ja ilkivaltaa tarkoituksella rakennuksia ja poliisia kohtaan. Myös mannerkiinalaisiksi tai manner-Kiinan kannattajiksi katsottuihin ihmisiin sekä vastamielenosoittajiin on kohdistettu väkivaltaa. (Vukovich 2020, 202.) Ksenofobiaperusteinen väkivalta mainitaan artikkelissa Å: “Väkivaltaisuuksia on ollut puolin ja toisin. Maanantaina Kiinan kiristyvää otetta vastustavat mielenosoittajat sytyttivät Pekingin hallintoa kannattavan miehen tuleen”. Tästä huolimatta vuoden 2019 protestit olivat huomattavasti vähemmän väkivaltaisia kuin monet muut maailmalla samaan aikaan käynnissä olleet protestit, mutta saivat silti enemmän – ja positiivisemmin – mediatilaa, kuin esimerkiksi Haitin ja Chilen protestit (MacLeod 2019). Väkivallassa tulee protestien ja siten protestoijien vakipiirre, huolimatta siitä, ettei se koske suurinta osaa.

Poliisi tekee ylilyöntejä puolustamiensa hallintojen nimissä, eikä pelkästään protestoijien ollessa aggressiivisia: “Kesäkuussa poliisi käytti kyynelkaasua ja kumiluoteja rauhanomaisia mielenosoittajia vastaan” (I). Aseiden käyttö rauhanomaisia ihmisiä kohtaan on selkeästi liioiteltua voimankäyttöä. Protesteja kuvataan otoksessa yli kymmenen kertaa rauhanomai-

siksi tai enimmäkseen rauhallisiksi. Aineisto ja sitä laajempi protestidiskurssi (koskien Hongkongia ja mahdollisesti protesteja yleisesti) kuitenkin rakentuvat väkivallan varaan. Väkivalta on viihdearvoisaa, äärimmäinen, vaikkei millään muotoa harvinainen ilmiö, joka herättää kysymyksiä oikeellisuudesta: miksi väkivaltaan on turvauduttu, kuka siitä kärsii, ja mihin se voi johtaa.

> – Ymmärrän, ettei rauhallisuus ratkaise ongelmaa. Hallinto ei reagoi rauhalliseen protestointiin, 19-vuotias Ryan kommentoi uutistoimisto AFP:lle. (V)

Näytteessä nuori protestoija kertoo olevansa tietoinen, ettei rauhallisuus auta, vaan vaaditaan järeämpiä keinoja, jotta hallinto suostuisi vaatimuksiin. Toivottomuuden tunne perustelee aggressiivista käytöstä.

Vain kahdessa aineiston artikkelissa ei mainita väkivaltaa, lukuun ottamatta "mielenosoittajat olivat *tunkeutuneet* lentokentän sisätiloihin" (N, kursiivi IS), jossa tunkeutuminen on aggressiivista, luvatonta, mahdollisesti vahinkoa aiheuttava verbi. En laske tunkeutumista väkivallaksi, koska tilanteessa ei aineiston perusteella ollut vaaraa toisille ihmisille. Toinen väkivallaton artikkeli on aktivisti Joshua Wongiin keskittyvä, rauhanomaisuuden moneen otteeseen mainitseva G, jota tarkastelen lähemmin seuraavassa luvussa. Aineistoissa ei juuri kuvailla väkivallan yksityiskohtia, vaan puhutaan yleisesti "yhteenotoista" tai "väkivaltaisuuksista" ja käytetyistä aseista. Loukkaantumiset saatetaan mainita:

> Ainakin 22 ihmisen kerrotaan loukkaantuneen. (D)
>
> 45 ihmistä päätyi sairaalaan sen jälkeen, kun aseistautunut joukko kävi ihmisten kimppuun Hongkongin metro- ja juna-asemilla. (M)
>
> Poliisi otti tänään hetkellisesti yhteen lentokentälle kerääntyneiden tuhansien mielenosoittajien kanssa, mutta tilanne ei eskaloitunut pahasti. Viikonloppuna sen sijaan nähtiin erityisen pahoja yhteenottoja poliisin ja mielenosoittajien välillä, kertoo uutistoimisto AFP. Nainen sain yhteenotoissa vammoja silmiinsä poliisin poliisin [sic] ammuttua niin sanotuilla bean bag-ammuksilla, joissa on pussin sisällä lyijyä. Luotien ei ole tarkoitus tappaa, mutta en [sic] voivat aiheuttaa vakavia vammoja. (P)

Kivun kokemusta välitetään loukkaantuneiden määrän kautta, minkä voi katsoa kvantifiointistrategian alle, mikä edelleen vahvistaa protestoijien protagonistista altavastaaja-asemaa. P:ssä tieto siitä, ettei luotien ole tarkoitus tappaa, aiheuttaa ristiriitaisia tuntemuksia.

Bean bag –ammus on vieraampi ase kuin pippurisumute, joten aseen ominaisuuksien avaaminen on hyödyllistä tiedonantoa. Pippurisumute tai kyynelkaasu on samoin ase, jonka ei ole tarkoitus tappaa, mutta joka voi harvinaisissa tapauksissa aiheuttaa vakavia vammoja silmiin tai johtaa esimerkiksi kaatumiseen. Asiapitoinen informaatio aseen laadusta ja sen sisältämästä lyijystä luo entuudestaan vahvemman kuvan poliisien liiallisesta voimankäytöstä. Toisaalta kyynelkaasun vaarallisuutta harvoin mainitaan, eli se on häivytetty.

Poliisi on protagonisti-protestoijien vastavoima, hallintojen edustaja. Kertomustekniseltä kannalta poliisin hahmo lujittaa aineiston draamaa ja konfliktia, jotka tekevät tapahtumista kerrottavaa. Fiktiossa litteä hahmo toimii lähinnä kertomusteknisenä apuvälineenä (Alanko & Käkelä-Puumala, 252)[7]. Poliisin tapauksessa apuväline ajaa toivonsa menettäneitä siviilejä yhä pahempaan alakynteen. Litteä, etäinen ja persoonaton poliisi tuo sekä kertomuksellista jännitettä, että syvyyttä ja sympatiaa mieltään osoittaviin ihmisiin. Näiden kahden toiminta on reaktiivista, ja reaktiivisuus on kausaliteettia. Kausaliteettia voi käyttää tarinallistamiseen tai juonellistamiseen (Karttunen & Mäkelä, 6). Tämä näkyy aineiston hallitsevana protestoijat vastaan poliisi -kerrontatapana, joka tiivistää moniulotteisia poliittisia tapahtumia dramaattiseen taistelutarinaan. Protestoijat, poliisi, ja heidän välisensä väkivalta tekevät diskurssista uutisarvoisen, jota pohdin lisää luvussa 3. Sitä ennen tarkastelen yksilöhahmoja ja Kiinaa.

2.3.2 Yksilökertomuksen suhde miljooniin: opiskelija-aktivisti Joshua Wong

Suurten joukkojen ohella tavataan joitain diskurssin kannalta oleellisia yksilöitä, joista kertominen vahvistaa hahmojen asemointia. Tässä alaluvussa tarkastelen yksilökertomuksen elementtejä. Yksilötarinalla tarkoitan yksilön kokemusta välittävää tietoa, jota varsinkin viraalissa mediassa suositaan (Mäkelä ym., 17–24). Aineistossa kokemus välittyy usein vain sitaatin verran tavattavista yksilöistä, jotka puhuvat satojen tuhansien äänellä, symbolisesti tai kirjaimellisesti, kuten aiemmin käsitellyssä I:ssä:

> –Tiedämme kaikki, että mellakoinnista voi saada kymmenen vuotta vankeutta [maksimirangaistus, IL], mutta miksi teimme sen? Siksi että olemme täysin menettäneet toivomme tähän paikkaan, 24-vuotias mielenosoittaja, joka ei halua nimeään julkisuuteen, kertoo Guardianille. (I)

[7] Toisaalta on vaikea sanoa, mikä kerronnan elementti ei toimisi kerronnan apuvälineenä.

Näytteessä anonyymi protestoija toistaa me-muotoa: tiedämme, teimme, olemme täysin menettäneet toivomme. Protestoijilla on samat tunteet ja tavoitteet. Me-muoto korostaa yksilön puheista yleisen kokemuksen. He-pronomini on erillistävämpi, ja uutiselle tyypillinen: uutisteksti ei osallistu tapahtumiin vaan esittelee niitä ikään kuin ulkopuolelta. Me-muodon käyttö, sitaateissakin, näyttää silti, mikä ryhmä pääsee ääneen. Yhtenäisellä äänellä puhuminen toistuu monien haastateltujen suussa, kuten vaikkapa protestoijien kyseenalaistaessa lain kuoppaamista: "– Emme tiedä, miksi johtaja kieltäytyy käyttämästä sanaa perua, Yeung jatkaa" (K). Yksittäisen ihmisen sitaateista kuuluvat koko joukon ajatukset ja tunteet, viimeisimmässä tapauksessa jälleen auktoriteetin epäily.

Suora sitaatti on jonkun toisen ääni oman argumentoinnin tukena. Asiantuntijoiden ja muiden arvovaltaisten tahojen sitaatit ovat erityisen vakuuttavia. (Jokinen ym., 350.) Useimmat haastateltavat ovat poliitikkoja tai muita ammattinimikkeellisiä asiantuntijoita. Ei-ammatillisesti haastatteluja antavia protestoijia ei juuri nimetä tai kerrota nimeä enempää. Poikkeuksen tekee Joshua Wong, jolle on omistettu oma artikkeli (G). Wong on Hongkongin pidempiaikaisten protestien johtohahmo, Nobelin rauhanpalkinnon ehdokas 2017 (Meixler 2018) ja yhdysvaltalaisen *Fortune*-lehden nimeämä yksi aikamme suurimmista johtajista vuonna 2015 (Ying-Kit 2015). Wongin artikkelin otsikko kuuluu "Vankilasta vapautettu Joshua Wong, 22, ja muut mielenosoittajat jatkavat protesteja Hong Kongissa - poliisiaseman ympärillä tuhansia" (G). Jälleen poliisi on läsnä, korostetaan protestoijan ikää, ja rinnastetaan Wong tuhansiin protestoijiin. Voi kysyä, olisiko otsikkoon oleellista nostaa ikää, jos se olisi vaikkapa 32. Toisaalta, jos se olisi yli kuusikymmentä, se nousisi eläkeikään, mikä olisi taas kiinnostavaa aktivistilta. Aiemman kuvauksen tapaan Wong on hyvin nuori, ja ehtinyt hallintoa kyseenalaistavan aatteensa vuoksi vankilaan, ja takaisin.

Wong on vapautettu kahden kuukauden tuomiosta oikeuden halventamisesta, artikkelissa kerrotaan. Kyse on ennen vuotta 2019 käydyistä protesteista. Sitä ei tarkenneta, ehtikö Wong kärsiä tuomionsa vai kumottiinko se, tai mitä oikeuden halventamisella tarkoitetaan. Vankilasta vapautuminen on joka tapauksessa positiivinen asia. "Vapautettu" ilmentää syyttömyyttä, sekä syyttömänä tuomittua, ja voisi viitata siihen, että tuomio on kumottu. "Vapautunut" viittaisi enemmän siihen, että tuomio on istuttu kokonaisuudessaan. Kummassakin tapauksessa Wong on saanut kärsiä aktivistitoimiensa vuoksi.

Wong nimetään demokratia-aktivistiksi, opiskelija-aktivistiksi ja isojen protestien kasvoiksi 2014. Wongin artikkelissa on kolme kuvaa. Kaikissa näkyy iso joukko vakavanoloisia, paikallaan olevia, nuorehkoja ihmisiä. Monella on mustat t-paidat, myös Wongilla, jonka rinnassa valkoinen teksti ”*I stand for what I stand on*”. G:ssä teroitetaan protestoijien ikää:

> [Väliotsikko] *Nuoret* tyytymättömiä
>
> Uutistoimisto AFP:n mukaan mielenosoittajat ovat pääasiassa *nuoria*, *eikä heillä ole varsinaista johtajaa*. Spontaanilla toiminnalla he ovat onnistuneet järjestämään useita *rauhanomaisen kansalaistottelemattomuuden tempauksia*. (Kursiivi IS.)

Käytössä on rauhanomainen kansalaistottelemattomuus, mikä tuo mieleen Elokapinan ja muiden väkivallattomien massaliikkeiden metodit. Kuten todettua, suurimmaksi osaksi protestit ovatkin rauhallisia, mutta rauhanomaisuuden korostaminen luo kontrastia diskurssia hallitsevan väkivaltakuvauksen kanssa. G:ssä väkivaltaisuuksia ei mainita lainkaan, mikä on merkittävä poikkeus. “Rauhanomaisuus” sen sijaan mainitaan kolmesti. Myös “tempaus” on poikkeuksellinen termi; se saa tapahtuman kuulostamaan *flashmobilta*, eikä protestilta, joka alati ajautuu väkivaltaisiin konflikteihin poliisien kanssa. Kolmas ristiriita herää lauseesta “mielenosoittajat ovat pääasiassa nuoria, eikä heillä ole varsinaista johtajaa”. Johtajattomuuden maininta on erikoista. Tarve korostaa, ettei liikkeellä ole johtajaa, implikoi, että liikkeellä oletetaan olevan johtaja, vaikka monilla kansaliikkeillä ei sellaista lähtökohtaisesti ole (esim. Elokapina, *Black Lives Matter*). Erikoisuutta korostaa se, että johtajan puute mainitaan artikkelissa, joka keskittyy protestoinnillaan Nobel-ehdokkuuden saaneen aktivistiin.

G on monin puolin poikkeuksellinen artikkeli. Monesti mainitun rauhanomaisuuden lisäksi kerrotaan, että kyseessä on “pienempi määrä kuin viikonloppujen marsseilla”. Protestien pienuutta ei nähdäkseni mainita muulloin. Lause tosin jatkuu: “jotka ovat keränneet jopa pari miljoonaa osanottajaa”. Suuruus mainitaan poikkeuksellisen pienuuden maininnan jälkeen.

Wong ruumiillistaa protestien aiemmin kuvailtua yhtenäistä joukkoa, nuoria mustapaitoja, jotka tuovat mieleen Taivaallisen rauhan aukion opiskelijamielenosoittajat. Yksilötarinalla on erityinen kyky vedota tunteisiin ja herättää kertomukselle tyypillistä moraalista arviointia (Mäkelä ym., 29). Nuori, aatteensa puolesta kärsinyt ja rauhanomainen demokratia-aktivisti on

omiaan herättämään samastumista ja osoittamaan protestien moraalisen merkityksen. Myötämielinen tilan antaminen Wongille, yksilölle, on tilan antamista protestoijille ja heihin yleistetylle aatteelle (jota erittelen tarkemmin luvussa 3). Wongille omistettu artikkeli vahvistaa protestoijien rauhanomaista protagonistiasemaa.

2.3.3 Hallintojen henkilöitymä Carrie Lam

Poliisi ja protestoijat asemoituvat toistensa kontrastipariksi. Toisen kontrastiparin voi erotella protestoijien sekä (paikallisen ja Kiinan) hallinnon välille, jota poliisi käytännössä edustaa. Paikallista hallintoa puolestaan edustaa läpi aineiston esiintyvä aluejohtaja Carrie Lam. Lamista käytetään nimeä Lam, Carrie Lam, Carrie Lam Cheng, aluejohtaja, hallintojohtaja, Hongkongin johtaja, sekä johtaja. Johtajana Lamin ääntä kuullaan useissa tilanteissa, esimerkiksi luvussa 2.2 mainittu C: ”Tämä lakialoite ei ole [Kiinan, IL] kansantasavallan hallinnon ehdottama”. Ääni on virkansa ja sisältönsä puolesta hallituksen, eli lakialoitteen puolella, ja samoista asemista johtuen se edustaa auktoriteettia.

Protestoijat vaativat Lamin eroa. Tätä nostaa erityisesti F: “Jättiprotestit jatkuvat Hongkongissa - hallintojohtaja pyytää anteeksi, muttei eroa”. F:n mukaan Lam pyysi anteeksi lakiin liittyvää viestintää, ei itse lakia tai poliisin voimankäyttöä:

> Lam *ei myöskään pyytänyt anteeksi* poliisin käyttämää väkivaltaa mielenosoituksen taltuttamiseksi. Poliisi on *ampunut* mielenosoittajia kumiluodeilla ja kyynelkaasulla.
>
> Lykkäyksen *toivottiin tukahduttavan* protestit. Guardianin mukaan mielenosoittajat pelkäävät, että laki ajetaan läpi myöhemmin kaikessa hiljaisuudessa.
>
> Massoittain kadulla marssivat ihmiset vaativat lain lopullista kumoamista ja hallintojohtaja Carrie Lamin eroa.
>
> Hän pyysi tänään sunnuntaina anteeksi ’konfliktin’ aiheuttamista mutta *ei suostunut eroamaan*. (F)

Kuvaamalla protestoijien ampumista F painottaa anteeksipyynnön aiheellisuutta. Toive protestien tukahduttamisesta mieltyy ihmisten ja heidän tahtonsa tukehduttamiseen. Lam ei suostu eroamaan, mikä toistetaan F:ssä useasti. Myös F:ää edeltävässä Joshua Wongin artikkelissa todetaan:

> Hallinto ei suostunut miljoonien mielenosoittajien vaatimuksiin. Kiisteltyä lakia, joka sallisi rikoksista epäiltyjen hongkongilaisten tuomitsemisen manner-Kiinan puolella, ei ole kumottu lopullisesti, *eikä hallintojohtaja Carrie Lam ole eronnut*.
>
> Mielenosoittajia suututtaa myös vuosia jatkunut poliittisten oikeuksien vähentyminen.
>
> Hallintojohtaja Lam pyysi anteeksi mielenosoittajilta, mitä pidettiin historiallisena tekona. Hän on luvannut, ettei hän edistä karkoituslakia ennen kuin aloite vanhenee ensi vuoden heinäkuussa.
>
> Mielenosoittajat vaativat lakihankkeen lopullista kaatamista ja hallintojohtajan eroa. (G)

Erosta kieltäytymisen toistaminen poliittisten oikeuksien vähentymisen yhteydessä validoi protestoijien vaatimusta. Protestivastaisuus henkilöityy Lamiin, jonka hahmo rakentuu kieltävän toiminnan kautta: Lam ei eroa, Lam ei pyydä anteeksi, eikä Lam (aluksi) suostu lykkäämään tai kuoppaamaan lakia. Lamin tuntemuksia ei avata, ja motivaatio samastuu hallinnon motivaatioon. Lamista asemoituu lakialoitteen ja koko pitkäaikaisen hallinnollisen kriisin pahis: “Koko Hongkong on häntä vastaan” (B). Vaikka lakia lykätään, ja se kuopataan heinäkuussa 2019, ei Lamin ja hallinnon sanoihin uskota, mikä ilmaistaan K:ssa: ”Lam sanoi lain ‘olevan kuollut’. Silti hän ei suoraan kertonut, että lain valmistelusta olisi luovuttu lopullisesti.” K:ssä protestoijat sanovat ilmaisun “laki on kuollut” olevan poliittinen kuvaus, ei lainsäädännön kieltä. Osa protestoijista piti hylkäämistä “silmänkääntötemppuna” (K). Artikkelin alussa on lyhyt video tiedotustilaisuudesta, jossa vakava, rauhallinen Lam tiedostaa epäilykset lakialoitteen tilanteesta ja painottaa sen olevan “kuollut”. Saman artikkelin keskellä on kuvakaappaus Joshua Wongin tviitistä.

> But there are still lingering doubts about the governments sincerity or worries whether the government will restart the process in the legislative counsel. So, I reiterate here, there is no such plan. The bill is dead. (K, video.)
>
> [THREAD: Fed up with Carrie Lam’s wordplay]
>
> What #CarrieLam saying [sic] “the Bill is dead” is another ridiculous lie to the people of #HongKong and foreign media because the bill still exists in the “legislative programme” until July next year. (K, kuvakaappaus.)

Wong kutsuu kuollutta lakia naurettavaksi valheeksi Hongkongin kansalle ja ulkomaan medialle. Syntyy voimakas kontrasti Lamin tyynnyttelevän viranomaispuheen ja Wongin syyttävän tviitin välille. Wong kommentoi Lamia omassa artikkelissaan (G), todeten Lamin olevan protestien aiheuttaja:

> Wongin mukaan Hong Kongin hallintojohtaja Carrie Lam on toiminnallaan mobilisoinut jättiprotestit Hong Kongissa, kertoo Guardian.
>
> –Kahdelle miljoonalle mielenosoittajalle hän on vain sanonut, että anteeksi. Mutta hän on täysin ohittanut kansan tahdon, Wong kertoo Guardianille. (G)

Määritellessään toista hahmoa, hahmo määrittelee myös itseään (Margolin, 73); määrittelemällä Lamin huonoksi johtajaksi, Wong asemoituu oikeelliseksi kansan tahdon tietäjäksi. Hahmon esittely on hahmoa arvottavaa toimintaa (Thompson, 12). Epäluotettavien tekojen kautta esitelty hallintojohtaja on myös arvio hahmon epäluotettavuudesta. Koska Lam on poliittisessa johtoasemassa, ja kytkeytyy siten sen yläpuoliseen Kiinaan, korostuu Lamin hahmon kautta molempien hallintojen epäluotettavuus. Siten hallintojen vastustaja-asema protestoijiin nähden vahvistuu. Hallintojen ja protestoijien vastapari henkilöityy epäluotettavaan Lamiin ja rohkeaan Wongiin. Etäiset, epäluotettavat auktoriteetit puoltavat lakia, urheat massat nousevat niitä vastaan.

2.3.4 Kiina, pelko poliisin ja aluejohdon takana

Ennen seuraavaan analyysivaiheeseen siirtymistä kartoitan etäisintä ja voimakkainta auktoriteettia, joka tekstin osapuolena esiintyy, eli Kiinaa. Kiina ja länsimaat, ensisijaisesti Yhdysvallat, ovat aineistoissa usein esiintyviä osapuolia: valtioiden johdot kommentoivat tapahtumia, ja niillä on konkreettista valtaa vaikuttaa niihin. Siksi on perusteltua lähestyä valtioita ikään kuin hahmoina, jotka ovat vuorovaikutuksessa protestoijien kanssa. Esimerkiksi poliittisessa satiirissa valtiot kuvataan usein karikatyyrimäisinä yksilöinä. Vastaava karikatyyrimäinen lähestyminen yhdistyy tutkielmassani uutisten tapaan kuvata valtioita. Uutisissa valtiosta puhuminen tarkoittaa yleensä valtion poliittista johtoa, josta välittyvää mielikuvaa avaan tässä luvussa.

Uutisten tavoin puhuessani Kiinasta tai muusta valtiosta viittaan ensisijaisesti maan valtaa pitävään elimeen, Kiinan tapauksessa Kiinan Kommunistipuolueen päättäjiin. Kyseessä on siis

kollektiivinen hahmo protestoijien ja poliisin tavoin. Myös aineistossa valtioiden hallitus samastuu yleensä valtion nimeen: “Kiina vihjailee ‘ulkomaisista liittolaisista’" (B), “Kiina tukee lakimuutosta” (F), “Kiinan mukaan mielenosoitukset ovat laittomia” (N). Aineistossa puhutaan yleisimmin manner-Kiinasta (erotuksena Hongkongin erityisalueesta), sen lisäksi mainitaan (Kiinan) kansantasavalta (C) ja Kiinan keskushallinto (Ö). Valtioista puhutaan yksikössä; myös valtioiden hallinto on joukon sijaan yksikkö.

Aiemmin esittelemäni mukaan osa protestoijista uskoo, että Kiina on protestit aloittaneen lakiesityksen takana. Hallintojohtaja Lam kielsi väitteen. Väitteen totuudellisuuteen tämä tutkielma ei perehdy, mutta Kiinan asema lain puoltajana välittyy läpi koko otoksen.

> [Väliotsikko] Kiinan media vaikeni
>
> [Leipäteksti] Kiinan mediassa massiivisista protesteista *ei ole juuri kerrottu*, kertoo uutistoimisto AFP. TV:n pääuutislähetyksissä *aihe sivuutettiin ja sosiaalisesta mediasta on siivottu pois kuvia protesteista*.
>
> *Kiina tukee lakimuutosta*, ja *valtion mediassa on tuettu* hanketta laajasti.
>
> Kiinan mukaan protesteissa on kyse *pienimuotoisesta joukosta lännen tukemia järjestäjiä*. Hong Kong on Kiinaan kuuluva erityshallintoalue. (F, kursiivi IS.)

Toisin kuin läntisessä mediassa, Kiinassa ei näytteen mukaan juuri puhuta protesteista, vaikka ne ovat osa maan tapahtumia. Itse lakialoitetta on kuitenkin tuettu valtion mediassa laajasti. Näytteen mukaan Kiinassa protesteja kuvaillaan pienimuotoisiksi, mikä on ristiriidassa aineistoon, joka nojaa protestien suuruuteen. Edeltävässä artikkelissa (F) korostetaan “massiivisia” protesteja paitsi sanallisesti, myös kolmella kuvalla suurista ihmisjoukoista. Aiheen sivuuttaminen ja siivoaminen antavat ymmärtää, että protestien olemassaoloa ei haluta käsitellä ja tunnustaa manner-Kiinan mediassa. Miljoonapäiset protestit Kiinan erityishallintoalueella halutaan piilottaa. Tämän jälkeen ilmaistaan, että kyse on Kiinan mukaan pienimuotoisesta joukosta lännen tukemia järjestäjiä. Näkyvissä on Kiinan vähättelevän asenteen kautta ilmaistu vastakkainasettelu Kiinan ja lännen kanssa.

Kiinan suurvalta on ollut läntisille suurvalloille uhka ja hyöty vuosisatojen ajan. Sen kanssa on sodittu (esim. oopiumsodat), käyty kauppaa, ja sen työvoimaa hyväksikäytetään länsimai-

seen kulutukseen. Kiinan vihollisasema vakiintui kylmän sodan aikana. Asemaa lännestä erillisenä, uhkaavana valtiona, vahvistaa orientalismin ja muiden rasististen ilmiöiden ohella se, että Kiinaa ei koskaan kolonisoitu (Hongkongia lukuun ottamatta). Siten sen kipeää länsimaistumisen tarvetta voi vaatia vailla huonoa omaatuntoa. (Vukovich 2013.) Lännessä ollaan erityisen huolissaan Kiinan sananvapaudesta (esim. Matikainen 2022). Kiinan hallituksen kyseenalaistaminen ja valtionvastaiseen toimintaan yllyttäminen on lännessä tunnetusti valvottua ja rangaistavaa. Toisaalta kaikkien itsenäisten valtioiden tunnusmerkki on yleensä "valtion itsenäisyyttä ja turvallisuutta muihin nähden turvaava lainsäädäntö", joka koskee esimerkiksi vakoilua tai toisten valtion kanssa liittoutumista, ja jota vastaan rikkominen tunnetaan Suomessa maanpetosrikoksena (Puhakainen 2020). Vuosisatainen vastakkainasettelu Kiinan ja länsivaltojen kanssa korostuu aineistossa, kun protestoijat syyttävät ja pelkäävät Kiinaa, ja Kiina epäilee länttä. Aineiston ja sitä koskevan alueen, Hongkongin, kontekstia määrittää historiallinen suhde länteen ja läntisen demokratian kaipuu (josta lisää luvussa 3.2.2).

Kiinaan kohdistuva kritiikki on aineistossa yleensä epäsuoraa, jonkun muun mukaan esitettyä. Huoli rikoksesta epäiltyjen luovuttamisesta manner-Kiinan toistuu useimmissa artikkeleissa ja on perusta protesteille. Tähän olen koonnut erään suoran, toistuvan tavan kuvata Kiinaa:

> Protestoijat ovat Guardianin mukaan huolissaan, sillä he pelkäävät, että aktivistit ja poliittiset toisinajattelijat päätyvät lakimuutoksen myötä Kiinan *läpinäkymättömän* ja *politisoituneen* oikeusjärjestelmän käsiin. (C)
>
> Lain kritisoijat sanovat, että ihmisten lähettäminen Kiinan *läpinäkymättömään* oikeusjärjestelmään on ongelmallista. Heidän mukaansa se altistaa ihmiset mielivaltaisille pidätyksille ja kidutukselle. (D)
>
> Mielenosoittajat pelkäävät, että aktivistit ja poliittiset toisinajattelijat päätyvät lakimuutoksen myötä Kiinan *läpinäkymättömän* ja *politisoituneen* oikeusjärjestelmän käsiin. (H)
>
> Mielenosoittajat pelkäävät, että aktivistit ja poliittiset toisinajattelijat päätyvät lakimuutoksen myötä Kiinan *läpinäkymättömän* ja *politisoituneen* oikeusjärjestelmän käsiin. (J)
>
> Kritisoijat ovat huolissaan Kiinan *läpinäkymättömästä* ja *politisoituneesta* oikeusjärjestelmästä, jonka käsiin ihmiset päätyisivät. Lakia pelätään käytettävän niitä vastaan, jotka kritisoivat Kiinan hallitusta. (K)

> Laki on herättänyt voimakasta vastustusta, sillä Kiinan oikeusjärjestelmää pidetään *läpinäkymättömänä* ja *epäoikeudenmukaisena*. (M)

Poliisia ja paikallishallitusta isompi uhka protestoijille on Kiinan läpinäkymätön ja politisoitunut oikeusjärjestelmä. Sanaparin toistuvuus on järjestelmällistä, ja se kytkeytyy koko Kiinan luonteeseen. Siksi pohdin seuraavaksi, miksi kaikista maailman sanoista juuri läpinäkymätön ja politisoitunut ovat päätyneet Kiinan oikeusjärjestelmän ja sen edustaman Kiinan hallituksen adjektiiveiksi, ja mitä merkityksiä sanoihin liittyy.

Läpinäkymätön on peitettyä ja salattua. Läpinäkymätön oikeudellinen prosessi on epäluotettava ja vastoin toivottavaa, kaikille avointa protokollaa. Oikeudenmukaisuus ei ole pelkästään ison ja vaikean prosessin takana (kuten se useimmissa maissa on), vaan luonteeltaan epäluotettavaa, oikeuden vastaista. Politisoituminen taas tarkoittaa yksinkertaisimmillaan jonkin muuttumista poliittiseksi. Politiikka-termin itsessään voi tiivistää yhteisöä koskevaan päätöksentekoon. Politisoitunut järjestelmä on siis yhteisöä koskevan päätöksentekojärjestelmän alainen. Mikään oikeusjärjestelmä ei ole irrallinen poliittisesta järjestelmästä, joka on elävä kokoelma ihmisen luomia, arvoihin perustuvia sääntöjä ja käytänteitä. Myös Kelan päätöksentekoa voi kutsua läpinäkymättömäksi ja politisoituneeksi, koska päätökset perustuvat poliittisesti säädettyihin lakeihin sekä arvolatautuneisiin, usein tulkinnanvaraisiin ja hankalasti ilmaistuihin käytänteisiin.

Politisoitumisella on kulttuurisesti negatiivisia konnotaatiota (kuten tekstinäytteistäkin huomaa). Julkisessa keskustelussa, niin politiikassa kuin sen ulkopuolella, toistuu toive siitä, että poliittinen vaikuttaminen pysyisi vain politiikassa, jos sielläkään. (Palonen 2003.) Ajatus on monin tavoin haastava ja antifeministinen, eli sitä tasa-arvoistavaa näkemystä vastaan, että kaikki ihmisen yhteisöllinen toiminta on poliittista, ja se on tehtävä näkyväksi (ks. esim. Hanisch 2006/1969). On siis hyvä tehdä näkyväksi, mitä politisoitumisella tarkoitetaan. Edeltävissä tekstinäytteissä ilmaistaan epäsuorasti, että Kiinassa vallitseva politiikka on epäreilua, joten myös siihen nojaava oikeusjärjestelmä epäreilu. D:ssä Kiinaan yhdistyvät muun muassa mielivaltaiset pidätykset ja kidutus, jotka esitetään jälleen epäsuorasti, lain kritisoijien “mukaan”. Teksti asemoituu protestoijien eli lain kritisoijien puolelle, mikä validoi mielivaltaisten

pidätysten ja kidutuksen uhkaa, jotka vuorovaikutteisesti validoivat protesteja. Koska lakialoite koskee rikoksesta epäiltyjä, voi se käytännössä koskea ketä vain epäonnekasta, joka sattuu suututtamaan politisoituneen ja läpinäkymättömän suurvallan.

Kiinan hahmon emotionaalista syvyyttä voi kerätä verbeistä, joita Kiinaan yhdistetään. Näitä tosin ei ole paljon, sillä Kiina on harvoin aineistoissa toimija, vaan useimmiten uhkaava, passiivinen kohde. Muutamat aktiivista toimijuutta kuvaavat verbit ovat kuitenkin paljonkertovia:

> Lakia kritisoivien mukaan muutos saisi Kiinan *metsästämään* poliittisia vastustajiaan kaupungista, joka on asiasta kirjoittavan Guardianin sanoin ”perinteisesti ollut turvapaikka kommunistiselta puolueelta.” (C, kursiivi IS)

Mielikuva metsästämisestä on kirjaimellinen ihmisjahti. Valtio personifioituu (konditionaalissa) metsästäjäksi, joka saalistaisi heitä, jotka eivät ole samaa mieltä valtion politiikasta. Samaten 2.2-luvun otsikko (B) ilmaisee valtionjohdon epäilevän vastustajiaan “Jopa miljoona mielenosoittajaa Hongkongin kaduilla – Kiina vihjailee ‘ulkomaalaisista liittolaisista’”. Vihjailla on samanaikaisesti sekä hienovarainen että latautunut verbi. Se ehdottaa, karttaen suoraa nimeämistä, mutta tekee sen silti. Vihjailu on kiertämistä ja varoittamista, hieman uhkailevaa, passiivisaggressiivista. Kun Kiinan kaltainen suurvaltio vihjailee, sillä on painava merkitys, varsinkin, kun kyse “ulkomaisista liittolaisista”. B:n otsikon lauserakenne jättää avoimeksi, ketä ulkomaalaiset liittolaiset ovat, ja miten he liittyvät protesteihin. ”Valitettavasti jotkut Hongkongin asukkaista ovat harhautuneet vastustajan ja sen ulkomaalaisten liittolaisten leiriin” sanotaan kiinalaisessa, lakiapuoltavassa *China Daily* -lehdessä, jota lainataan B:ssä lyhyesti. Tätä sitaattia tarkastelen lähemmin lähteisiin liittyvässä luvussa 3.1.4. Sitaatti yhdistyy aiempaan näytteeseen F ja sen kohtaan “Kiinan mukaan protesteissa on kyse pienimuotoisesta joukosta lännen tukemia järjestäjiä”. Näytteissä korostuu Kiinan epäilys läntisistä liittolaisista, jotka olisivat järjestäneet protestit. Luvussa 3.2.2 tarkastelen protestien läntisiä yhteyksiä.

Ensimmäisen analyysiluvun tuloksena on erilaisia kollektiivisia hahmoja, joista eniten tilaa saavat protestoijat. Protestoijiin rakentuu sympatiaa heistä kerrotun pelon ja uhkaavan lakialoitteen kautta. Protestoijat ovat protagonisti, joka ottaa jatkuvasti yhteen poliisin kanssa. Näiden kahden hahmon vuorovaikutus vastaa osin Bambergin ensimmäiseen kysymykseen

eli siihen, miten hahmot asemoituvat suhteessa toisiinsa, ja jo osin siihen, miten puhuja asemoituu hahmoihin. Hahmojen muodostumisen analyysi valottaa myös poliisin takaisen kollektiivisen hahmon, Kiinan, asemoitumista. Kiinan ja lännen historiallinen vastakkainasettelu, Kiinan protestivastainen asenne sekä protestoijien länsimielisyys vahvistavat Kiinan ja protestoijien vastakkainasettelua. Kiinalla on aineistossa joitain tilaisuuksia selittää omaa, lakia puoltavaa näkökantaansa, mutta se asemoituu silti samaksi uhaksi, joka se on pitkään länsimaille ollut, etenkin kun se rinnastuu tulevan analyysiluvun 3.2.2 Yhdysvaltoihin. Hahmoista muodostuvat kontrastiparit, toistensa vastavoimat. Kontrastiparit kulminoituvat suurvaltojen lisäksi protestoijiin ja poliisiin, ja heitä henkilöiviin aktivisti-Wongin ja johtaja-Lamiin. Kontrastiparit, erityisesti protestoijien ja poliisin välinen toiminta, ylläpitävät ja koettelevat suurvaltojen asemia, luoden kerronnallista jännitettä, jatkuvaa yhteenoton ja muutoksenjanon draamaa. Kontrasti itsessään on nykymedian myyntivaltti, jonka läsnäoloa ei välttämättä havaitse, ellei sitä lähde erittelemään. Seuraavassa analyysiluvussa siirryn median vakiintuneisiin tuotantotapoihin, joita purkamalla voi selittää puhujan asemoitumista.

3 Interdiskursiivisuus aineiston selittäjänä

Fairclough'n lähestymistavan toisessa tarkasteluvaiheessa kiinnostuksena ei ole enää vain rajattu tekstikokonaisuus vaan diskurssien vuorovaikutteinen toiminta. Kiinnostuksena on se, miten diskurssi tuotetaan, levitetään, kierrätetään ja kulutetaan. Interdiskursiivisuudella tarkoitetaan eri tekstilajien, tyylien ja diskurssien yhdistymistä. Interdiskursiivinen lähestymistapa tuo ensimmäisen, pääosin tekstiin itseensä painottuvan analyysivaiheen, sekä viimeisen luvun sosiaalisen analyysivaiheen yhteen. (Fairclough, 94, 95, 290.) Tasot ovat osin päällekkäisiä, kuten ensimmäisen luvun kulttuuristen tapojen ja mielleyhtymien huomiointi osoittaa. Tässä luvussa keskityn tekstin tuotantotapoihin, ensin uutiseen tekstilajina, sitten kertomuksellisuuteen viihdeuutisissa. Liikun vuorovaikutteisten diskurssikonventioiden kautta kohti tekstin ideologiaa, johon syvennyn viimeisessä analyysiluvussa.

Bambergin asemoitumisanalyysin toisessa vaiheessa kysytään, miten puhuja asemoituu vastaanottajalle, ja osaksi diskursiivista kenttää. Vastausta haetaan analysoimalla kielellisiä keinoja, jotka ovat tyypillisiä tietylle diskurssimoodille tai esitystavalle (*discourse mode*). Bambergin diskurssimoodi viittaa tekstityyppiin[8], jonka tässä tutkielmassa tarkennan tekstilajiin, keltaiseen mediaan. Sen toimintaa analysoimalla voi perehtyä kerrottua "ylempään" asemointiin, kerrotun esittäjän asemoitumiseen. Ohjaako puhuja jollain tapaa, selitteleekö, vierittääkö syytä, ja jos näin on, niin mihin? (Bamberg, 337.) Ensimmäisessä analyysivaiheessa havaitsin, että protestoijat ovat ikään kuin sankareita, puhujalle ilmeisen myötämielisessä asemassa, ja tässä luvussa jatkan havainnon perustelua. Puhuja-sanan alle menevät kaikki aineiston eri toimittajat henkilöitymättä, yhteisellä *Iltalehteä* edustavalla äänellä. Viittaan puhujaan tekstin kokoavana ja esittävänä tahona, kertojan kaltaisena ulkopuolisena fokalisaationa, jonka tasojen erittely ei ole tutkielmassa oleellista.

3.1 Uutismedia

3.1.1 Uutiskentän ja *Iltalehden* kontekstointi

Geopoliittisen kontekstin lisäksi myös mediakonteksti on huomioitava kohdetta laajemmin, joten aluksi avaan lyhyesti länsimaisen valtamedian kehitystä ja keltaisen median asemaa.

---

[8] Tekstityypin määrittelystä esim. Mäntynen 153.

Nykymedia kaikessa runsaudessaan on vasta parisataavuotias teollisen vallankumouksen jälkeläinen. Poliittinen lehdistö totutti laajat yleisöt lukemaan sanomalehtiä monissa Euroopan maissa 1700-luvulla, ja seuraavalla vuosisadalla painotekniikan ja paperituotannon nopeutuminen sysäsivät lehdet kohti kaupallista journalismia. Pennillä ostettavat irtolehdet ja niiden (näennäisen) ei-poliittiset sisällöt, kuten rikokset ja onnettomuudet, tavoittivat pian alkuperäistä (oletettavan porvarillista) laajemman yleisön. (Kunelius 1998.) Tällaiset ihmisläheisemmät, "sivistymättömät" lehdet alkoivat erkaantua "laatulehdistöstä" sensaatiolehdiksi, keltaiseksi mediaksi. Julkkiksia, seksiä ja skandaaleja käsittelevät lehdet oli suunnattu erityisesti Yhdysvaltojen maahanmuuttajille, jotka eivät puhuneet äidinkielenään englantia. Keltainen lehdistö sai nimensä erään pilapiirtäjän ja lehtikeisari William Hearstin (mm. *New York Journal*) työntekijän sarjakuvasta *Yellow Kid* (1894–1898), jonka vaatetus oli painoväreistä johtuen keltainen (Leinonen 2006, 6).

Keltainen media on siis osaltaan vakiinnuttanut kaupallista journalismia ja sen roolia tiedonvälittäjänä. Nykymuodossaan keltainen media on valtaapitävä osa läntistä tiedontuotantoa, ja on globaalisti vaikuttavassa asemassa. Suomessa keltaisesta mediasta puhutaan usein iltapäivälehtinä, sillä "vakavammista" lehdistä poiketen ne tulivat alun perin painosta iltapäivällä. Jatkossa viittaan *Iltalehteen* pääosin keltaisena mediana termin kansainvälisyyden vuoksi.

Iltalehti ilmestyi ensimmäisen kerran lokakuussa 1980. Se perustettiin *Uusi Suomi* -päivälehden (1919–1991, verkkolehtenä vuodesta 2007) jatkeeksi. (Kivioja 2008, 14–15.) *Uuden Suomen* edeltäjiä olivat fennomaaninen *Uusi Suometar* ja sitä edeltänyt kansallismielinen *Suometar*, joka ilmestyi ensikerran tammikuussa 1847. Vuoteen 1976 asti (eli aivan *Iltalehden* perustamisen pakeille) *Uusi Suomi* oli kokoomuksen virallinen puolestapuhuja, sittemmin sitoutumaton. (Vesikansa 1997; pro gradu -tutkielmassa Koskipalo 2008.) Puolueettomuuden arvon korostaminen on tyypillistä nykyisessä valtamediajärjestelmässä (Bednarek & Caple 2017, 3). *Iltalehden* sitoutumattomuudesta sekä epäpoliittisuuden ja valta-aseman ristiriidasta lisää viimeisessä analyysiluvussa.

Iltalehti ja *Ilta-Sanomat* (1932-) muodostavat Suomen lööppiaatelian. Suomen ainoita iltapäivälehtiä (nykyään teknisesti aamulehtiä) yhdistää sensaatiohakuisuus, helppolukuisuus ja visuaalisuus. *Ilta-Sanomien* ja *Iltalehden* etusivut ovat muovautuneet niin samanlaiseksi, että

jos niistä poistaisi otsikon, olisi jopa ammattilaisen vaikea erottaa niitä toisistaan. (Kivioja, 14–36.) *Iltalehden* painettu ja digitaalinen sisältö tavoittavat viikossa yhteensä 3 miljoonaa vastaanottajaa (FIAM 2021, KMT 2021; julkaisussa Alma Media 2022).

Koska suomalaisessa keltaisessa mediassa on verrattain paljon uutisellisia, yhteisöjä koskevia asioita yksityiselämiin nähden, voidaan ne jaotella lehtijulkaisujen kesken luokkaan vakava–populaari: ne sisältävät sekä vakavaksi miellettyä julkista tiedottamista, että skandaalinkäryisempää, yksityisempää viihdettä. Iltapäivälehdet eivät siis teknisesti vastaa samaa kuin juorupainotteisemmat tabloidit, kuten *7 päivää*, vaan ovat oma, erillinen julkaisumuotonsa. (Kivioja, 14.) Arkikielessä ja tutkimuksessa niistä puhutaan myös tabloidina. Tabloidilehdet ovat saaneet nimensä *tabloid*-koosta, joka on tavallista *broadsheet*-sanomalehteä pienempi. Tabloidisaatio viittaa siihen, miten kilpailun koventuessa vakavammatkin lehdet panostavat enemmän viihteellisyyteen. (Leinonen, 7.) Ei-viihteelliset julkaisut ovat siis tulleet lähemmäksi viihteellisiä, jotka ovat perusluonteeltaan myös ei-viihteellisiä, ja näin kaikki valtamedia muistuttaa toisiaan.

3.1.2 Uutinen tekstilajina, hahmo uutislajissa

Tutkielmassa uutinen on ensisijainen *tekstilaji* ja keltainen media sen alakategoria. Tekstilajit ovat erilaisiin kulttuurisiin päämääriin (työhaastattelu, romaani, uutinen) tähtääviä kielenkäytön tapoja. Kielen- ja kirjallisuudentutkimuksen lajiajatteluun on vaikuttanut erityisesti tekstin rakenteen painottaminen: rakenteesta osaamme päätellä, millainen laji on tulossa. Lajittelu-perusteisiin tai koko lajin käsitteeseen ei kuitenkaan suhtauduta nykyisessä kirjallisuudentutkimuksessa kovin tiukasti. Tekstilajit, niin fiktiiviset kuin ei-fiktiiviset, ovat jatkuvassa muutoksessa, joten niiden lajittelukin on elävä prosessi. Lajia sitoo löyhä perheyhteys, jossa saman lajin perheenjäsenet muistuttavat jossain määrin toisiaan, mutta niissä on variaatioita ja piirteitä muistakin perheistä. (Mäntynen ym., 13–44, 164.) Tekstilajit perustuvat kuitenkin jossain määrin erilaisiin sosiokulttuurisiin käsityksiin ja odotuksiin, mistä on vakiintunut Jaussin (1983/1970) termi odotushorisontti. Odotushorisonttiin kuuluvat uutislajin konventiot, joita avaan tässä luvussa. Tutkielmassani odotushorisontti menee sisäislukijan tavoin Fairclough'n taustatiedon käsitteen (*backround knowledge* [33]) alle.

Ei-kaunokirjallisten tekstien laji määritellään yleensä ulkoisten kriteerien, kuten kommunikatiivisen tavoitteen ja sosiokulttuurisen kontekstin mukaan (Swales 1990, 40–41). Uutislaji on perinteisesti määritelty uutisarvojen kautta, eli niiden ominaisuuksien, jotka tekevät uutisesta uutisellisen. Uutisarvon käsitettä on muovannut erityisesti Galtungin ja Rugen (1965) kuuluisa luonnos (ulkomaan) uutisen vakipiirteistä. Galtungin ja Rugen pyrkimyksenä oli selvittää, miksi tietyistä uutisista kuullaan Norjassa ja toisista ei, sekä edistää uutisen yleismääritelmän ja sen lajin tutkimusta. Tuloksena kirjattiin kaksitoista kriteeriä, jotka tyypillisesti auttavat jonkin tapahtuman uutiskynnyksen yli. Näitä ovat esimerkiksi eliittiin kuuluvat henkilöt, negatiiviset tapahtumat, odottamattomuus ja jatkuvuus / toistuvuus. (Harcup & O'Neill 2001, 262–264.)

Kriteerit syntyvät sosiaalisesti, ihmisen yhteisöllisen toiminnan kautta, joka on KDA:n tutkimuskeskiössä. Uutisarvo (ja siten uutislajin määritelmä) määrittyy siis yhteisön arvojen, eli muun kuin tekstin itsenäisen sisällön kautta. Stuart Hallin mukaan (artikkelissa Harcup & O'Neill, 265) formaalit sisältömääritelmät voivat auttaa tunnistamaan uutisen rakentumista, mutta itse "arvot" (se, mitä arvostetaan) tulevat ideologiasta, ei tekstin piirteistä. Hallin mukaan (em.) "uutisarvot" ovat modernin yhteiskunnan läpinäkymättömimpiä rakenteita, sillä ne näyttävät neutraaleilta rutiineilta, vaikka niiden toiminta on läpeensä ideologista. Tässä luvussa erittelen näitä rutiineja, siirtyen kohti viimeisen luvun ideologian paikantamista.

Galtungin ja Rugen hahmottamissa arvoissa ei sinänsä ollut mitään uutta. Monet niistä, kuten odottamattomuus ja eliittiin kuuluvat henkilöt, löytyvät jo Shakespearelta (Tunstall 1970, 21). Se, mikä perinteisesti mielletään uutisarvoiseksi, on kautta aikain ollut kertomisen tai kertomuksen arvoista. Uutinen nojaa tuttuihin hahmoihin, jännitykseen tai muutokseen, ja usein implikoituun moraaliseen opetukseen tai standardiin, kuten kertomus. Kaunokirjalliset keinot ovat vain lisääntyneet, kuten fiktion sisälläkin. Esimerkiksi rikosuutisista on kehittynyt tietynlainen jatkokertomusperinne, jännitystarina, joka pitää lukijaa otteessaan (Kivioja, 35). Aineistossa toistuva konflikti on negatiivinen tapahtuma, lisäksi sen tiheä reaktiivinen kerronta muistuttaa jonkinasteista seurattavaa jatkotarinaa. Saman aiheen jatkaminen tai purkaminen on tosin uutisen perusluonne.

Aineiston hahmoista ja kerronnasta tekee uniikin tekstin yksityiskohdat, kuten tapahtumapaikka, sekä hahmojen (ja puhujan) asemoituminen toisiinsa tietyssä tapahtumakulussa. Yleisesti protestoija(t) ja poliisi ovat uutisen toistuvia *tyyppihahmoja* (*literary type*).

Molemmat ovat kulttuurillisesti tunnistettavia toimijoita, joihin liittyy tietynlaiset piirteet ja toiminta. Uhmakkuus, yhteneväisyys, hallitusvastaisuus sekä ajoittainen väkivalta eivät ole vain Hongkongin protestoijien ominaisuuksia, vaan (uutiskynnyksen ylittävien) protestoijien yleensä. Samoin poliisin voimankäyttö, anonyymiys ja varusteet ovat tunnistettavia poliisin ominaisuuksia. Kirjallisuuden traditioissa ja sen lajeissa on kehittynyt valtava kirjo erilaisia tyyppihahmoja. Tyyppihahmovalikoima on yksi (fiktiivisiä) lajeja määrittävä tekijä. Yksilöinä tyyppihahmot varioivat ja niitä voi liioitella tai kaventaa tilanteen mukaan. (Margolin, 70.) Tyyppihahmoja erilaisissa medioissa ovat esimerkiksi kaunokirjallisuudessa toistuva ritari, uutisten ansaitseva köyhä, tai elokuvissa *manic pixie dream girl*. Uutisissa ne palvelevat samalla tavalla kuin fiktiossa, kantaen tuttuja merkityksiä.

Eräs uutisten tyyppihahmoista on asiantuntija. Ensimmäisessä analyysiluvussa totesin, kuinka asiantuntija tuo uskottavuutta, yleensä ammattiin tai muuhun asiantuntijuuteen vetoavalla statuksella. Muun muassa 2.1 luvussa nostamani Demokraattipuoleen jäsenen lausunto sementoi Carrie Lamiin henkilöityvää lakiesityksen vääryyttä poliittisella asemallaan:

> Demokraattipuolueen James To vaatii Hongkongin hallintojohtaja Carrie Lamin väistymistä.
>
> – Hänen on luovuttava lakiesityksestä ja erottava. Koko Hongkong on häntä vastaan, To julisti. (B)

Samalla sitaatti vahvistaa puolueellaan protestien demokratiaan liittyviä motiiveja ja demokratian roolia uutiskriteerin arvona. Yksilötarinoiden suosion myötä myös kokemusasiantuntijuudesta on tullut valttia. Tulkitsen, että luvun 2.3.2 Joshua Wongin yksilötarina on asiantuntijuuden kaltaista vetoamista. Kokemusasiantuntijasta on tullut uutisen tyyppihahmo.

Henkilöhahmotutkimuksessa lähdetään siitä, ettei hahmo ole oikea ihminen, vaan sen representaatio. Esityksen uskottavuus on sopimuksenvaraista. (Alanko & Käkelä-Puumala, 241.) Katson, että uutishahmon representaation rakentuminen vastaanottajan mieleen on myös sopimuksenvaraista, mikä ei tee hahmoista epätosia. Sopimukseen sisältyy taustatiedot paitsi uutisesta vakavana informaation välittäjänä, myös hahmosta: tässä tapauksessa nuorista, aasialaisista protestoijista, sekä Kiinasta, asiantuntijuudesta, ja poliisista, ja näihin liitty-

vistä taustatiedoista. Uutisen hahmot edustavat aktuaalisia ihmisiä, eikä heitä lähtökohtaisesti mielletä kertomusteknisiksi välineiksi, vaikka hahmot toimivatkin aina uutisen tiedon välittämisen keinona.

Tulkintani mukaan faktuaalinen maailma, fiktion tarinamaailman tavoin, määrää uutishahmon muodostumista. Tätä määrittää erityisesti uutislajin uskottavuus vakavana tiedonvälittäjänä. Tekstin ulkopuolella Hongkongin protestit ja niiden sosiopoliittinen konteksti paikallisesti ja suhteessa länsimaihin ohjaavat hahmojen asemoitumista sekä tekstissä, että vastaanottajan tulkintakehyksessä. Tieto kontekstista, esimerkiksi Kiinan ihmisoikeustilanteesta ja protestoijan tyyppihahmosta, ohjaavat tulkintaa, samalla kun tekstilajit, uutinen ja keltainen media, rajaavat ja ohjaavat annettua tietoa.

3.1.3 Klikkiotsikko, digiajan lööppi

Hongkongin protestit ja niiden väkivaltaisuus olivat lööpeissä läpi maailman. Lööppi on iltapäivälehden keltamusta myyntijuliste, millä lehti mainostaa sekä itseään että sen tarjoamaansa journalistista sisältöä. Lööppi on hyvin pohjoismainen ilmiö, sillä monissa muissa maissa saman asian ajaa pelkkä lehden etusivu. Ruotsissa erillinen lööppimainos oli käytössä jo 1800-luvulla. Suomessa *Ilta-Sanomat* otti 1970-luvulla käyttöön tutun keltaisen pohjan, ja *Iltalehti* otti heti ilmestyessään saman formaatin käyttöön. (Kivioja, 30.) Varsinaisia lööppejä, eli mainostavia etusivuja, en tutkielmaa varten etsinyt, koska aineisto on rajattu nettijulkaisuihin. Ei siis ole tietoa, onko Hongkongia nostettu lööppeihin. Katson, että paperisen lööpin nettiversiona toimii klikkiotsikko, jota tarkastelen seuraavaksi.

Klikkiotsikko tai -syötti on asianlaitojen uudelleenjärjestelyä, vaikkapa jonkin asian korostamista kyseenalaisella keinolla ja seurauksilla: ”Sadat mielenosoittajat vallanneet yliopiston Hongkongissa, poliisi uhkaa kovilla ammuksilla - seuraa suoraa lähetystä” (Ä). Klikkiotsikon (*clickbait*) voi määritellä liioittelevaksi nimikkeeksi, joka houkuttelee avaamaan uutisen, tyydyttäen ja kiihottaen tiedonnälkää (Pengnate, 2019). Klikkisyöttiretoriikka ei tarkoita suoraa valetta, tarkoituksellista tai ei, eikä valeuutista[9]. Kehotus suoran lähetyksen seuraamiseen (Ä) on reaaliajassa tapahtuvaa digidystopiaa, aseellisen yhteenoton valjastamista klikkikerääjäksi.

[9] Valeuutisista ks. esim. Giusti & Piras 2020.

Protestoijien pelosta, väkivallasta ja monivuotisesta kansainvälisestä kiistasta tulee alustan tuottoa kasvattavaa viihdettä. Internet-pohjaisessa mediassa tuottavuutta mitataan muun muassa näkyvyydellä, jota mitataan kävijämäärillä. Edeltävä otsikko näyttää kuinka live-ajan ihmisten tiedonjanoon tartutaan, vaikka sekä vastaanottajalle että otsikon valmistajalle lienee selvää, että klikkaamalla saattaa suurella todennäköisyydellä todistaa vakavaa vaaratilannetta. Uutisointitavan etiikka on kyseenalaistettavaa. Kyseinen artikkeli istuu Vukovichin (2020, 200) toteamukseen vuoden 2019 protesteista maailman striimatuimpana kansanliikkeenä. Huomiotaloudessa (ks. esim. Mäkelä ym., 21) näkyvyyden kanssa kilpailevien mediatahojen on otettava käyttöönsä samat strategiat selvitäkseen samoilla markkinoilla. Uutismediat tarttuvat sensationalisoituun dataan ja eettisesti arveluttaviin hetkiin; yksilön kokemus korvaa tutkivan journalismin, vastaanottajia houkutellaan todistamaan väkivaltaa.

Aiemmin käsitelty B ”Jopa miljoona mielenosoittajaa Hongkongin kaduilla – Kiina vihjailee ’ulkomaalaisista liittolaisista’” edustaa hienovaraisempaa klikkiotsikkoa. “Vihjailulla” on kaksoisrooli: Kiinaan yhdistyy epämääräinen, passiivisaggressiivinen uhkaus, samalla kun otsikko itsekin vihjaa epämääräisistä liittolaisista, herättäen vastaanottajan uteliaisuuden. Ulkomaalaiset liittolaiset jäävät aiemmin käsitellyn mukaisesti selittämättä, mutta yhdistyvät laveasti länsimaisiin toimijoihin. Termit kiusaavat selvittämään, mistä, ja kuinka vaarallisesta, asiasta on kyse.

Vahvemmin klikkiotsikointia edustavat esimerkiksi I ja Ö: ”Poliisi hajotti mielenosoituksen kyynelkaasulla Hongkongissa, lainsäädäntövaliokuntaa vandalisoitiin – oliko kyseessä ansa?” sekä ”Kiinan sotilaat jalkautuivat Hongkongin kaduille – oliko mielenosoittajien jälkien siivoaminen varoitus?”. Kiinan sotilasvoimien näyttäytyminen Hongkongin kadulla on kyseisessä artikkelissa siteeratun poliittisen asiantuntijan Willy Lamin sanoin “Kiinan hallituksen muistutus oikeudestaan puuttua tilanteeseen sotilaallisesti”, eli asiantuntijan validoima varoitus sotilaallisesta voimankäytöstä. Ensin mainitun artikkelin lopussa siteerataan paikallista juristia, jonka mukaan poliisi olisi helposti voinut estää mielenosoittajien pääsyn lainsäädäntövaliokuntaan:

> Juristi Fernando Cheung sanoi CNN:lle, että kyseessä on ollut ansa. Poliisi olisi helposti voinut estää mielenosoittajien pääsyn rakennukseen, hän sanoo CNN:n toimittajan Twitterin mukaan. (I)

Juristi on laintuntevan pätevyytensä ja yleisen ammattistatuksensa vuoksi auktoriteetti, jonka sitaatti herättää luottamusta. Molempiin otsikkokysymyksiin voi siis leipätekstin asiantuntijoiden perusteella vastata kyllä. Katson, että pelkästään esittämällä kysymyksen (”oliko kyseessä ansa?”, ”oliko siivoaminen varoitus?”), antaa otsikko ymmärtää, että asia on todennäköisemmin näin, verrattuna siihen, että se ei olisi näin. Kyse on siis pikemminkin retorisesta kuin avoimesta kysymyksestä. Vaikka kyse onkin selvästä klikkiotsikosta, on kyse myös vakavasta poliittisesta uutisesta, joka ei voi esittää faktana asiaa, josta ei ole täyttä varmuutta. Kysymysmuoto tasapainottelee informatiivisen ja informaatiota kyseenalaistavan välillä, ja herättää uteliaisuutta. Periaatteessa otsikoiden kysymykset kertovat tapahtumien kulun, kuten ne artikkeleissakin esitetään, mikä on tyypillistä klikkiotsikolle. Leipätekstistä harvoin selviää mitään klikkiotsikkoa mehevämpää. Klikkiotsikon dramatisointi perustuu näissä tapauksissa leipätekstissä annettujen faktojen kyseenalaistamiseen.

Ensimmäisen analyysiluvun tavoin klikkiotsikoissa kerrotaan reaktiivisella, typistävällä ja vihjailevalla tavalla protestoijien ja poliisin tai hallitusten toimista. Huomattavaa on myös kaikkien kolmen edellä mainitun otsikon rakenne, jossa lauseet katkaistaan dramatisoivalla ajatusviivalla. Ajatusviiva on hengähdystauko, jonka jälkeen vihjataan, että jotain epäilyttävää on meneillään – klikkaa ja selvitä, mistä on kyse.

3.1.4 Lainaukset ja läntisyys

Uutistoimitusprosessissa on monia muuttujia, eivätkä valtavat, monimuotoiset mielenilmaukset suurvaltaa vastaan välity yksiselitteisesti. Kuten johdannossa tarkensin, ei tutkielmassani välitetä yksittäisistä toimittajista, jotka artikkelit ovat allekirjoittaneet, tai pohdita heidän roolia tekijöinä. Kiinnostuksena on instituutiossa toistuvat tavat, jotka ilmenevät tekstissä toimittajasta riippumatta. Yksi (keltaiselle) medialle perinteinen tapa tuottaa uutisia on nojaaminen muihin valtamediatoimituksiin. Tätä tapaa tutkin seuraavaksi.

Galtungin ja Rugen uutiskriteerit ovat jossain määrin edelleen yleispäteviä rakenteen määrittäjiä. Ideologiaperusteisen arvottamisen lisäksi kriteerit ovat saaneet kritiikkiä siitä olettamuksesta, että toimittajat raportoisivat uutisia puolueettomasti, kertoisivat jostain valmiiksi olemassa olevasta uutisellisesta asiasta, ikään kuin tapahtumat näyttäisivät itse itsensä. Kritiikki

huomauttaa, että toimittajat tuottavat uutisia, valikoivat ja rakentavat niitä miljoonien päivittäisten tapahtumien joukosta. (Harcup & O'Neill, 261–265.) Nykymediassa yksittäisten toimittajien valintoja enemmän painavat uutistoimistot (*news agency*), jotka valikoivat, tuottavat ja jakavat maailmanlaajuisesti kulutettavaa uutismateriaalia. Tästä on syntynyt halveeraava termi *churnalism* (*churn* = kirnu, kirnuta, velloa, suoltaa), eli journalismi, joka perustuu suurten ja erittäin harvojen[10] toimistojen kirjoittamaan ja jakamaan materiaaliin.[11] Uutistoimittaminen ei siis lähtökohtaisesti tarkoita tapahtumaraporttia, johon toimittaja on omakohtaisesti perehtynyt. Uutiset ovat silti ihmisten arvojen ja yhä suuremman valtamediainstituution kautta välittyvää toimintaa.

Otoksessa on runsaasti lainauksia muista läntisistä uutistoimituksista. Poikkeustapauksissa siteerataan jotakin tiettyä toimittajaa. Esimerkiksi klikkiotsikoissa mainittu sitaatti (I) juristi Fernando Cheungilta, jonka mukaan mielenosoittajien pääsy hallintorakennukseen oli ansa, on peräisin CNN:n toimittaja James Griffithin Twitter-tililtä. Asia ilmaistaan artikkelissa. Artikkelissa on kuvakaappauksia Griffithin tviiteistä, joista Cheungin sitaatti ja osa muusta artikkelin sisällöstä ovat käännöksiä. Tviiteissä on myös kuvia hallintorakennuksen sisältä. Griffithin profiilikuvana on valkoinen koira, jolla on poliisilakin kaltainen sininen hattu.

Useimmiten siteerataan *CNN*:n tai *BBC*:n uutisia, joko hyperlinkillä tai ilman. *CNN* on yhdysvaltalainen, vuonna 1980 perustettu kaapelitelevisioyhtiö, joka esittää ympärivuorokautista uutistarjontaa. *BBC* (1922-) on Iso-Britannian valtion yleisradio ja tuotantoyhtiö. Molemmat ovat merkittäviä kansainvälisiä tiedonvälittäjiä, jotka aineistoni tavoin käyttävät lähteinään usein isoja uutistoimistoja, kuten *Reuters* ja *AFP*. "Uutistoimitus x:n mukaan" on monissa aineiston artikkeleissa toistuva muoto. Lähteiden merkitseminen vaikuttaa jokseenkin sattumanvaraiselta. Kaikkia lähteitä en tutkielmaa varten vertaillut, mutta tarkistamistani artikkeleista näkyy, että aineisto koostuu suurissa määrin (joko kyseiseen artikkeliin tai johonkin toiseen) merkatun lähteen (suomennetusta) tekstistä, hieman eri järjestyksessä, usein hieman lyhyempänä.

---

[10] Kirjoitushetkellä kolme uutistoimistoa tarjoavat enemmistön kansainvälisesti levitettävistä uutisista: Agence France-Presse (AFP), Associated Press (AP) ja Reuters (Rafeeq & Jiang 2018).

[11] *Churnalismista* ks. esim. Davies 2008, Rulyova & Westley 2017.

Voisi kysyä, mikä merkitys tai logiikka on lähteen merkitsemisellä tiettyyn kohtaan, eikä toiseen. Tieteellisessä tekstissä lähdemerkintä muuttaa tulkintaa siitä, mikä kaikki on kyseisestä lähteestä.

> Mielenosoittajat ovat yrittäneet estää poliisin pääsyä sisälle sytyttämällä tulipaloja sisäänkäynneille, mutta poliisi on päässyt murtautunut barrikadien läpi. Uutistoimisto *Reutersin mukaan* poliisi taas on suihkuttanut kyynelkaasua ja kumiluoteja päin mielenosoittajia ja opiskelijoita, jotka ovat yrittäneet poistua yliopistolta. (Ä)

Näytteessä on epäselvää, onko näytteen alussa mainittu tieto mielenosoittajien sytyttämistä tulipaloista myös *Reutersilta* saatua. Merkintätavasta päätellen ei, sillä *Reuters* on merkitty seuraavaan virkkeeseen. Samoin voisi pohtia, miksi tietyt osat lähteestä päätyvät mukaan tekstiin, ja jotkut eivät, mutta tällainen vertailu on tutkielman ulkopuolella.

Uutislähteiden lisäksi monet muut väitelauseet esitetään “jonkun mukaan”, mikä etäännyttää puhujaa, uutiselle vakiintuneeseen tapaan. ”Kritisoijat sanovat”, ”puoltavat perustelevat” tai kuten M:ssä ”useat poliitikot ovat kyseenalaistaneet, miksi poliisi ei saapunut paikalle aiemmin”. Vaikka aineisto ottaa etäisyyttä kerrottuun esittämällä monet väitteet muiden suulla, on ammattistatus ja ylipäätään asian toistaminen asian validointia, kuten olen aiemmin osoittanut. “Jonkun mukaan” korostaa, ettei puhuja itse esitä tätä väitettä, ja tunnistaa kenties sen puolueellisuuden, mutta jos väittäjällä on uskottavuutta, on myös väitteellä. “Jonkun mukaan” häivyttää puhujan asemaa toteamuksen esittäjänä.

Useimmat aineistoni lähteet ovat läntisiä, toiseksi useimmat hongkongilaisia toimijoita. Manner-Kiinan mediaa lähteistää havaintojeni mukaan vain *China Daily*, jota siteerataan kerran. *China Daily* on Kiinan johtava englanninkielinen lehti (Cao ym., 61). Aineistossa se edustaa Kiinan hallituksen ääntä.

> Kiinan kommunistipuolueen sanomalehti China Daily seisoo vahvasti lakiesityksen takana.
>
> – Laki tulee suureen tarpeeseen. Legitiimi, järkevä ja kohtuullinen laki vahvistaisi Hongkongin asemaa oikeusvaltiona, lehti ilmaisi pääkirjoituksessaan.
>
> – Valitettavasti jotkut Hongkongin asukkaista ovat harhautuneet vastustajan ja sen ulkomaalaisten liittolaisten leiriin. (B)

Kiina-hahmosta muodostui ensimmäisessä analyysivaiheessa passiivisen uhkaava ja etäinen mahti, joka kannattaa lakia, eikä noteeraa protesteja, ja samalla siivoaa aktiivisesti sen näkymistä mediassa. Artikkelissa C on linkki *The Guardianin* artikkeliin, joka sisältää (muun samankaltaisen sisällön ohella) saman *China Dailyn* sitaatin kuin edeltävä B.

> In an editorial on Monday, the state-owned China Daily defended the legislation and blamed opposition parties and "foreign forces" for creating chaos in Hong Kong.
>
> "Any fair-minded person would deem the amendment bill a legitimate, sensible and reasonable piece of legislation that would strengthen Hong Kong's rule of law and deliver justice," it said, adding that Hong Kong residents had been "hoodwinked" by the opposition camp and their "foreign allies".
>
> "Some foreign forces are seizing the opportunity to advance their own strategy to hurt China by trying to create havoc in Hong Kong," the paper said. (Davidson & Kuo 2019.)

Artikkelissa *China Dailyn* vastustaja on "*the opposition camp*", joka oppositio-termin kautta mieltyy enemmän hallinnolliseksi toimijaksi, kuin B:ssä mainittu "vastustaja". Hongkongilaisia on petkutettu ("*hoodwinked*", em.) ulkomaalaisten voimien vahvistamiseksi. Kyseisen *The Guardianin* artikkelin lähteinä on linkkejä *The Guardianin* omiin artikkeleihin. Lyhyt vertailu näyttää, kuinka molemmilla uutistoimituksilla on joko sama alkulähde, tai B käyttää *The Guardianin* artikkelin lähes suoraa, mutta lyhennettyä ja eri tavoin järjestettyä käännöstä. Samassa *The Guardianin* artikkelissa esiintyy myös Kiinaa aineistossa vahvasti määrittävä sanapari:

> Opponents of the law say it is being pushed by the Chinese government, and fear that Beijing will use it to extradite activists, dissidents and other political opponents who will end up in China's *opaque and politicised* courts. (Davidson & Kuo 2019., kursiivi IS.)

"Läpinäkymätön ja politisoitunut" (luku 2.3.4) on suora käännös samasta sanaparista, jota brittiläisessä lehdessä käytetään. Laajempi tutkimus voisi selvittää, onko *The Guardian* puolestaan toistanut esimerkiksi jonkin ison uutistoimiston kautta saatua sanavalintaa. Tämän tutkielman kannalta näyte osoittaa, ettei sanapari ole aineiston itsenäinen valinta, vaan todennäköisesti kansainvälisessä käytössä oleva käännös. Saman voi lyhyen vertailun perusteella yleistää suurimpaan osaan aineistoni sisältöä.

Käännökset ja klikkiotsikot ovat (keltaisen) uutismedian vakiintuneita tuotantotapoja. Klikkiotsikoita selittää huomiotalous, jossa kilpaillaan näkyvyydestä ja sen kautta saaduista mainostuloista. Klikkiotsikointi ei ole vain keltaisen median tapa, vaan on tabloidisaation kautta yleistynyt koko uutismediaan (jos on koskaan ollut sieltä pois). Samaten isojen uutistoimistojen lähes suora käyttö on tyypillistä kaikille valtamediauutisille. Keinot ovat normeja, tavalliseksi yleistynyttä toimintaa, joka validoi aineiston puhujan luotettavuutta, samalla normalisoiden uutiskerronnan viihteellisyyttä. Seuraavassa luvussa käsittelen keltaisen median kertomuksellisuutta, eli erityisesti dramatisointiin ja sen viihteellisyyteen mieltyviä keinoja.

3.2 Kertomuksen keinot keltaisessa mediassa

3.2.1 Sankarihahmot mallitarinassa

Kirjallisuustieteessä tarinalla tarkoitetaan sitä, mitä kertomuksessa tapahtuu. Kertomus taas on sitä, miten asiat kerrotaan. Aineiston tarinan voi tiivistää Kiinaa pelkääviin hongkongilaisiin, jotka kokoavat paikallishallituksen lakialoitteen seurauksena (jälleen) voimansa, osoittavat mieltään tuhatpäin, saavat lakia lykättyä ja lopulta kuopattua, mihin he eivät usko. He ottavat kuukausien aikana useasti ja väkivaltaisesti yhteen poliisin kanssa. Kertomus keskittyy pitkälti näihin yhteenottoihin, vahvistettuna yksilö- tai uutislainauslausunnoilla lakialoitteen ja Kiinan vaarallisuudesta, Carrie Lamin epäluotettavuuden kuvaamisella, demokratian tarpeen korostumisella, sekä Yhdysvaltojen mahtipontisilla lausunnoilla (joihin perehdyn seuraavassa alaluvussa 3.2.2). Tässä luvussa havainnon kertomuksen keinoja aloittaen protestoijien mallitarinasta, siirtyen Yhdysvaltojen ja Kiinan kontrastipariin, ja lopuksi viihteeseen uutislajin tyylinä.

Uutista ei perinteisesti mielletä kertomukseksi. Keltainen media on kuitenkin alun alkujaan nojannut uutislajina erityisesti uutistarinoihin (*news as stories*) (Christin 2020, 19). Aineisto vastaa myös klassisen narratologian kertomuskäsitystä (kertomus on yhtä kuin tapahtuma ja hahmot) ja tarkemmin esimerkiksi David Hermanin määritelmää (2009) kertomuksesta. Se kerrotaan tietyssä tilanteessa ja tietyssä tarkoituksessa, jonka voi tässä tiivistää uutisoinniksi eli tiedon välittämiseksi viihdepainotteisessa mediassa. Siihen sisältyy tapahtumasarja, joka näkyy yksittäisten artikkelien reaktiivisena protestoijat–poliisi-toimintana, ja laajempana protestoijat vastaan hallitus -reaktioketjuna. Tarinamaailma on konkreettinen, tunnistettava

paikka Aasiassa, josta tekee erityisen esimerkiksi detaltjit protestoijien vaatimuksista ja vaatetuksesta. Kokemus (kvalia) välittyy yksilöiden pelosta ja toivottomuudesta, sekä Kiinan vaarallisuudesta. Odottamaton poikkeustilanne on jatkuvasti läsnä lakialoitteena, joka aloitti protestit, poliisiväkivaltana, ja Kiinan uhkana.

Ensimmäisessä analyysiluvussa käsittelin hahmoja Margolinin kognitiivisen lähestymistavan kautta, analysoiden sitä kielellistä ainesta, josta hahmot saavat muotonsa. Seuraavaan olen koonnut päähahmoista, protestoijista, tulokset yhteen Margolinin toisen lähestymistavan (hahmo mahdollisena yksilönä mahdollisessa maailmassa, 66-76) kautta. Taiteellisen luomuksen tyypillisiä ominaisuuksia ovat:

Biologia: ikä (nuori), laji (ihminen)
Kulttuuri: kansa (hongkongilaiset), aika (2020-luvun taitteessa)
Sosiaalinen: valta-asetelma (Kiinan alaisuus, historialliset länsivaltayhteydet)
Toiminnallinen: protestointi
Psykologia: pelko, rohkeus

Hahmon kategorioista merkittävin määrittyy tarinamaailman isoimpien ongelmien tai vaikuttimien perusteella (Margolin, 72–75). Aineiston perusteella isoin ongelma protestoijilla on Kiinan hallinnon ote Hongkongista, sen myötä heikkenevä sananvapaus ja vangitsemisen sekä kidutuksen uhka. Sosiaalinen, valta-asemaan liittyvä toiminta määrittää hahmoja eniten. Kiinan uhka tekee tapahtumista kerrottavaa, uutisarvoista, ja pitää yllä jatkuvaa muutostilaa. Arvaamattomuus, pelko, rohkeus, ja muutoksen jano määrittävät kerrontatapaa, jonka ytimessä on toistuva protestoijat–poliisi-konflikti. Protestoijiin rakentuu sympatiaa, joka on ristiriidassa protestoijien itsensä aloittaman väkivallan kanssa. Ristiriita pitää sovittaa kansalaisturvan puolesta taisteleviin sankareihin.

Pienen ja alakynteen ajetun yksilön tai ryhmän urhea taistelu suurta vallanpitäjää vastaan on tuttu tarina, esimerkkeinä vaikkapa *Jaakko ja pavunvarsi* tai *Taru sormusten herrasta.* Sankaritarina on kertomuksellinen universaali, prototyyppi tai mallitarina. Narratiivinen prototyyppi koostuu hahmoihin liittyvistä suhteista, skenaarioista (ei pelkkä miljöö, vaan kontrolloitu tunteita ja tekoja ilmentävä ympäristö), ja se pyrkii aiheuttamaan kausaalisen tapahtumakulun (Hogan 2010, 135–137). Kansa vastaan imperiumi, joka kärjistetysti on tutkimani diskurssin teema, on tuttu niin fiktiosta kuin historian kirjoista. Klassinen ja suorasukainen hyvä vastaan paha -asetelma toimii läpi tekstilajien. Intertekstuaaliset (muihin tarinoihin viittaavat)

kaiut ja alluusiot (asiayhteyden ulkopuolinen, tunnettu asia) vaikuttavat hahmojen mielikuvaan (Margolin, 77) ja sen myötä kerrottuun.

Tarinamaailma on todellinen, Kiinan uhan alainen, länsimaistunut bisneskeskus. Margolinin (72–75) mukaan tarinamaailma ja hahmon rooli ovat hahmon toiminnan rajat. Se asettaa protestoijille ja heidän sankaritarinalleen todellisen maailman toiminnan mahdollisuudet, ja mahdollistaa taustatietoon perustuvat ennakoinnit esimerkiksi poliittisia vastustajiaan metsästävästä Kiinasta ja lain läpimenosta. Tunnistettava hahmo, imperiumia vastaan nouseva kansa, aktivoi todennäköisyyksiä ja oletettuja esteitä epäoikeudenmukaisuuden päihittämisestä, ja moraalisen arvioin siitä, mikä tilanteessa olisi oikein. Tulevaisuutta ennakoidaan suorilla ja epäsuorilla lainauksilla:

> Esimerkiksi Joshua Wong, yksi protestiliikkeen opiskelija-aktiiveista, tviittasi Lamin lausunnon olevan vain sanaleikkiä, jota käytetään Hongkongin asukkaille valehtelemiseksi. Hänen mukaansa lakialoite pysyy ohjelmassa ensi vuoden heinäkuuhun saakka. (K)

Näytteessä korostetaan Lamin, eli hallinnon, epäluotettavuutta, ja vastoin viranomaisten puheita oletetaan lakialoitteen säilyvän ohjelmassa spesifin ajan. Kun puhujalla on kontrolli kerrotun toimijoista ja asemista (esimerkiksi siitä, ketä siteerataan ja miten), puhuja kykenee esittämään itselleen mieleisiä mahdollisia skenaarioita poliittisista siirroista (Björninen ym. 2020, 440). Tässä tapauksessa mieleiseksi voisi ajatella hallinnollisen epäluotettavuuden vahvistamisen, ja hallintoa vastustavan opiskelija-aktiivin nostamisen. Skenaarioiden uskottavuutta vahvistaa uutislajin näennäinen objektiivisuus, Kiinan tunnettu vihollisasema, kansannousun urheat konnotaatiot ja Wongin aiempi artikkeli (G, 2.3.2).

Keltaisella medialla on dramatisoivan tyylinsä takia normalisoitunut vapaus puristaa tapahtumat myyvään sankaritarinaan, korostaa protestoijien tunnepuolta, ja koetella väkivaltakuvaston eettisyyden rajapintoja. Puhujalla ei ole osallisuutta tapahtumiin, mutta sillä on rooli siinä, mitä ja miten tapahtumista kerrotaan. Uutislajille tyypillisesti aineiston esittää ikään kuin ulkopuolinen kertoja, jolla on paljon tietoa tapahtumista sekä poliittisesti että yksilökokemuksen tasolla, mikä lisää kerrotun uskottavuutta. Asemointiin sisältyy läpi kerronnan tapahtuva

moraalisten oikeuksien ja velvollisuuksien jako (Hyvärinen ym. 2019, 6). Protestoijien sankarirooli on arvottavaa diskursiivista toimintaa, joka muotoutuu uutismedian perinteiden kautta, ja vahvistaa mallitarinan oikeellisuutta.

3.2.2 Yhdysvallat ja demokratia viihteellisenä kontrastiparina Kiinalle

Samaisia protesteja käsittelevän Wangin tutkimuksen (2021, 31) mukaan brittiläisessä mediassa korostuu Iso-Britannian moraalinen vastuu Hongkongista, entisestä hallintoalueestaan. Tätä ei näy aineistossani, vaikka brittiläisiä lähteitä käytetäänkin runsaasti. Sen sijaan toinen brittien (ja muiden eurooppalaisten) valtaama alue, Yhdysvallat, ovat usean *Iltalehden* artikkelin keskiössä. Seuraavaksi paneudun Yhdysvaltoihin hahmoina, hahmon taistelumaiseen suhteeseen Kiinaan, ja Yhdysvaltojen kautta rakentuvaan läntisen demokratian ihanteeseen.

Sekä vuoden 2019 että sitä edeltävät protestit keskittyvät demokratian ympärille. Englanniksi niitä kutsutaan usein nimellä *pro-democracy movement* (Wang, 31). Aineistossa asia ilmenee muun muassa joka vuosi toistuvasta “demokratiamarssista, joka on järjestetty siitä lähtien, kun Hongkong siirtyi Britannialta Kiinalle 1. heinäkuuta 1997” (H). Demokratia-käsitteen naturalisoituneen (”maalaisjärkeistyneen”) luonteen vuoksi on tarpeen problematisoida sitä, mitä demokratialla tarkoitetaan, ja tarkastella miten se rakentuu suhteessa Kiinaan ja toiseen suurhahmoon, Yhdysvaltoihin. Otoksesta neljä artikkelia nostavat Yhdysvallat etusijalle, eikä mikään muu valtio (Kiinan lisäksi) erotu samalla tavalla. Yhdysvaltakeskeiset otsikot ovat:

> Yhdysvallat vetoaa kaikkiin osapuoliin Hongkongissa: ”Pidättäytykää väkivallasta” (J)
>
> Trump: Kiina liikkuu kohti Hongkongin rajaa (P)
>
> Donald Trump uskoo Kiinan Xin pystyvän ratkaisemaan Hongkongin tilanteen nopeasti ja inhimillisesti – ehdottaa henkilökohtaista tapaamista (R)
>
> Trump on huolestunut väkivallan uhasta Hongkongissa – kehottaa Xitä neuvottelemaan: ”Hän ratkaisisi asian 15 minuutissa” (S)

Yhdysvaltojen äänellä puhuu maan tuolloinen presidentti, bisnesmies ja tosi-tv-tähti Donald Trump. Yhdysvaltojen presidentillä on ollut huomattava maailmanlaajuinen (sanan)valta

viime vuosisatojen ajan, eikä Trump ole poikkeus. Globaalia valtaa selittää Yhdysvaltojen kolonisoiva, orjuuttava, kansoja teollisella sotavoimalla tuhoava hallinto-ote, joka leimaa niin paikallista (alkuperäisväestöjen ei-tunnistettu kansanmurha, ks. esim. Woolford ym. 2014) kuin mertentakaista toimintaa (Afrikan kolonisaatiosta ks. esim. Rodney 1972/1982). Meri erottaa myös Yhdysvaltoja ja Kiinaa, kahta suurvaltaa, joiden pitkä historia näkyy edeltävistä otsikoista sekä Kiinan vaarallisuutena, että yhteistyökumppanuutena. Ensimmäisessä otsikossa (J) rauhoitellaan Hongkongin tilannetta diplomaattisella viisaudella; väkivalta ei ole hyvä. Toisessa varoitetaan Kiinan sotilaallisesta aktivoitumisesta: "Trump: Kiina liikkuu kohti Hongkongin rajaa" (P). Sotilaallinen toimijuus on selvä rajalle liikkumisen mielleyhtymistä, ja se tarkennetaan leipätekstissä:

> Yhdysvaltojen presidentti Donald Trump sanoo, että Kiina siirtää joukkojaan kohti Hongkongin rajaa. Trumpin mukaan tieto on peräisin tiedusteluviranomaisilta.
>
> –Tiedustelupalvelumme on kertonut meille, että Kiinan hallitus siirtää joukkojaan Hongkongin rajalle. Kaikkien tulee olla rauhallisia ja turvassa!, [sic] hän tviittasi. (P)

Näytteessä on ristiriitainen sävy. Tiedusteluviranomaiset kertovat vaarallisen suurvallan, Kiinan, siirtävän legitiimiin väkivaltaan erikoistuneen ammattiryhmänsä suurista levottomuuksista kärsivän hallintoalueen rajalle – kaikkien tulee olla rauhallisia ja turvassa. Jälkimmäinen lause yhdistyy hätätilanteisiin, jossa panikoivia ihmisiä ohjeistetaan pysymään rauhallisina, jotta kriisistä on mahdollista selvitä. Tästä johtuen lause hermostuttaa pahemmin, kuin jos sitä ei olisi käytetty. P:ssä arvioidaan, että "Kiinan puuttuminen tilanteeseen aiheuttaisi lähteen mukaan Kiinalle paljon haittavaikutuksia Yhdysvaltojen suunnalta". Lähteeksi on annettu epämääräinen "korkeassa asemassa oleva hallinnollinen lähde" (P) Yhdysvalloista. Yhdysvaltojen ja Kiinan pitkäaikainen kilpailuasema ja Yhdysvaltojen naturalisoitunut velvollisuus puuttua Kiinan toimiin on selittämättä läsnä. P:n jälkeen otoksessa ei enää palata rajaa kohti liikkuviin joukkoihin. Sotilasvoimista mainitaan tämän jälkeen Ö:ssä, jossa kerrotaan paikallisen kiinalaisen varuskunnan siivonneen protestoijien jälkiä. Ö:ssä spekuloidaan, oliko kyseessä varoitus.

Muihin Yhdysvalta-otsikoihin nähden on kiinnostavaa, että vain J:ssä Yhdysvaltoja edustaa nimenomaan Yhdysvallat, muissa Donald Trump. Trump tuo tunnetulla imagollaan otsikoihin

terää. Trumpissa on jopa koomisuutta, johtuen tosi-tv-taustan ja poliittisen huippuaseman yhteydestä (jossa ei tosin ole enää juuri mitään erikoista). Kolmannessa ja neljännessä otsikossa (R, S) ollaan varsin suopeita Kiinalle, kun Trump esittää luottamuksensa Kiinan presidentti Xi Jinpingin nopeisiin ja inhimillisiin ongelmanratkaisutaitoihin. Trump tekee toiminnallaan näkyväksi Yhdysvaltojen yhteistyöpuolta vihollisasemissa olevien suurvaltojen päämiesten kanssa. Nähdäkseni otsikot ovat asiallisia, kaukana klikkiotsikosta, paitsi epämääräinen, uhkaava liikkuminen kohti Hongkongin rajaa. Ne eivät kuitenkaan juuri informoi protesteista. Oikeastaan otsikot kertovat Trumpista, ja Trumpin kautta Yhdysvaltojen asenteista, eivät Hongkongin tapahtumista. Leipätekstissä Trump toisinaan tiivistää, missä protesteissa on, Yhdysvaltojen näkökulmasta, kysymys:

> Maanantaina Donald Trump kommentoi asiaa arvioiden mielenosoittajien haluavan demokratiaa.
>
> – Uskon, että useimmat ihmiset haluavat demokratiaa. Valitettavasti kaikki hallinnot eivät halua demokratiaa, Trump totesi. (J)

Trumpin arvio osuu tunnettuun demokratialiikkeeseen nähden oikeaan. Muuallakin aineistoissa muistutetaan, kuinka protestit ovat “levinneet käsittelemään Hongkongin demokratiaa laajemmin” (M). Ääneen pääsevät “Demokraattipuolueen James To” (B), “demokratiaaktivisti Joshua Wong” (G), “*pro dem law maker Fernando Cheung*” (I) ja “demokratiaa kannattava lainsäätäjä Claudia Mo” (Y):

> Lakihanke jäädytettiin jo aiemmin, mutta protestit jatkuivat. Ne laajentuivat vastustamaan Kiinan kommunistipuolueen yrityksiä kaventaa Hongkongin erityisalueen demokraattisia oikeuksia.
>
> Jotkut lainsäätäjät ovat sitä mieltä, että lakiesityksen takaisinveto tuli liian myöhään.
>
> – Vahinko on jo tapahtunut. Arvet ja haavat vuotavat edelleen, sanoi demokratiaa kannattava lainsäätäjä Claudia Mo Reutersin mukaan.

On epäselvää, mitä Kiinan kommunistipuoleen demokratian kavennusyrityksiä artikkelissa tarkoitetaan. Yleisesti ottaen demokratia tarkoittaa kansanvaltaa. Yleensä se toteutetaan kansanäänestyksillä, jonka järjestäytymistapoja on monia. Luultavasti kaventamisella viitataan vapaiden vaalien vähentämiseen sekä Kiinan kontrolliin valtionkritiikistä ja lehdistöstä, joiden vapautta pidetään yleisesti (ja yksinkertaistavasti) demokratian merkkinä. Informaatiosota-

ajan hengessä, jossa valtamedia on valtaapitävän luokan hallussa, on hyvä pohtia, kuinka demokratia toteutuu globaalisti.

Eurooppalainen parlamentaarinen ja edustuksellinen demokratia perustuu monipuoluejärjestelmään, joista kansa äänestää edustajia, jotka äänestävät laeista ja vastaavista yhteisöllisistä päätöksistä. Presidentinvaalit Suomessa ovat yksi harvoja suoria kansanvaaleja, jossa kansan ääni ratkaisee päätöksen. Yhdysvalloissa vallassa on käytännössä kaksipuoluejärjestelmä, demokraatit ja republikaanit. Presidenttiä ei valita suoralla kansanäänestyksellä, vaan mukaan tulevat osavaltiokohtaiset, väestömäärään perustuvat valitsijamiehet. Suorassa kansanäänestyksessä Hilary Clinton olisi voittanut Trumpin (Devine & Kopko 2021). Yhdysvalloissa äänestämiseen liittyy muitakin kynnyksiä. Esimerkiksi äänioikeus ei tule automaattisesti, vaan sitä varten tulee rekisteröityä erikseen. Äänioikeuden voi menettää joissain vankilatuomioissa. Kiinassa vallalla on yksipuoluejärjestelmä, jonka paikalliset kongressinjäsenet valitaan suoralla kansanäänestyksellä, jotka puolestaan äänestävät korkeammista asemista. Useiden tutkimuksien mukaan monissa maissa, mukaan lukien Yhdysvalloissa, on otettu takapakkia demokratiakehityksestä (Korvela ym. 2017, 11).

Aineistossa peräänkuulutetaan ”demokratiaa”. Teknisesti Kiinassa on demokratiaa. Teknisesti demokratia ei voi hyvin Yhdysvalloissa tai Suomessakaan. Katson, että demokratian merkitys on yleistynyt länsimaisen hallitusmuodon ihailluksi synonyymiksi niin aineistoissa kuin muualla läntisessä mediassa. Trumpin kommentti siitä, miten useimmat ihmiset haluavat demokratiaa, mutta jotkut hallinnot eivät, vahvistaa Kiinan asemaa epädemokraattisena valtiona, verrattuna läntisiin demokratioihin. Aineistossa demokratian tarve samastuu lakialoitteeseen:

> Syynä on lakihanke, joka mahdollistaisi rikoksesta epäiltyjen henkilöiden tuomitsemisen manner-Kiinan puolella, missä *ei ole senkään vertaa demokraattisia oikeuksia* kuin Hong Kongissa. (G, kursiivi IS)

Demokraattisten oikeuksien puute Kiinassa esitetään poikkeuksellisen suoraan, ilman välikättä, joka esittäisi asian (asiantuntijan validoimana) mielipiteenä. Voi olettaa, että kyseessä on jälleen käännös, mutta lähteitä ei ole merkitty. Puhuja lausuu itsenäisesti, ettei Kiinassa ole demokraattisia oikeuksia sitäkään vähää, mitä Hongkongissa.

Demokratiaa kannattava Trump saa myös kritiikkiä liian neutraalista suhtautumisesta Hongkongin protesteihin:

> Trumpia on aiemmin kritisoitu siitä, että hän on suhtautunut demokratiaa puolustaviin mielenosoituksiin *neutraalisti*. --
>
> Niin Trumpin *vastustajat kuin osa tukijoistakin* on arvostellut Trumpia siitä, että tämä on hylännyt Yhdysvaltain *pitkät perinteet demokratialiikkeiden tukemisesta*.
>
> Esimerkiksi Trumpin entisen neuvonantajan Steve Bannonin mielestä Yhdysvaltojen olisi osoitettava tukensa Hongkongin mielenosoittajille.
>
> Ulkopolitiikan asiantuntija Thomas Wright Brookings Institutionista arvioi, että Trumpin välinpitämätön suhtautuminen ihmisoikeuksiin käytännössä *antaa Kiinalle luvan tehdä mitä vain*. (R)

Asemoitumisen kannalta huomattavaa on, että kritiikki tulee niin sanotusti omalta puolelta. Yhdysvaltojen edustajat (Bannon ja Wright, sekä Trumpin vastustajat ja osa tukijoista) painostavat Yhdysvaltoja (Trump) olemaan suoremmin Hongkongin protestien ja “demokratialiikkeen” puolella. Yhdysvallat asemoituvat protestoijien puolelle ”pitkien demokratialiikkeitä tukevien perinteiden” kautta, sekä kritisoimalla johtajaansa liiasta neutraaliudesta. Vaikka Trump puhuttelee Kiinan presidentti Xitä kunnioittavasti, hän myös varoittaa Kiinan sotilastoimista ja tukee protestoijien demokratiatarvetta. Nähdäkseni tämä ei ole neutraalia, vaan molempien puolien puhuttelua, kuitenkin ensisijaisesti protestoijien puolella. Näytteen viimeinen lause korostaa Kiinan rajatonta vaarallisuutta.

Wangin tutkimus (2021) osoitti, että Hongkongin protestidiskurssia leimaa brittimediassa Iso-Britannian moraalinen vastuu Hongkongin hyvinvoinnista. Aineistossani Iso-Britannia ei nouse osapuoleksi, vaikka lähteet ovat samoja, usein brittiläisiä uutistoimistoja, kuin Wangin tutkimuksessa. Sen sijaan Yhdysvallat näkyy moraalisen vartijan roolissa, sekä edellä käsiteltyinä näytteinä että konkreettisesti protestitapahtumissa. Se ilmenee esimerkiksi Yhdysvaltojen lippujen (sekä Union Jack –lippujen) liehumisena, ja Yhdysvaltojen kansallislaulun laulamisena protesteissa (Vukovich 2019, 202, Friedman & McLaughlin 2019, aineisto I). Protestien johtohahmot, muun muassa Joshua Wong, ovat tavanneet yhdysvaltalaisia poliitikkoja ja saaneet heiltä rahoitusta (Cohen 2019). Samana vuonna Yhdysvalloissa ajettiin läpi laki, joka

vahvistaa Yhdysvaltojen valtaa Hongkongin alueesta (*The Hong Kong Human Rights and Democracy Act* 2019). Iso-Britannian korvautuminen aineistossa Yhdysvalloilla on kiintoisa läntisen suurvallan vaihdos. Yhdysvaltojen, kuten Iso-Britannian, kulttuurinen ja poliittinen valta on maailmanlaajuista. Yhdysvaltojen näkyvyyttä aineistossa saattaa selittää sen kasvanut globaali asema Iso-Britanniaan nähden maailmansotien jälkeen. Lisäksi Yhdysvallat ja Trump ovat suomalaisessa keltaisessa mediassa myyvämpi aihe, kuin Iso-Britannian huoli entisestä siirtomaastaan. Yhdysvallat tuovat myös keskustelevuutta Kiinan johdon välille.

3.2.3 Viihde tyylinä

Aineiston vakuuttavuus tulee uutislajista ja kansainvälisisistä valtamedialähteistä. Lähteiden läntisyys ja siihen liittyvä Kiina-vastaisuus validoi protestoijien haluja ja toimintaa. Vakavampiin uutislähteisiin nähden keltaisella medialla on dramatisoivia tapoja, jotka tekevät sisällöstä viihteellisempää. Tämä näkyy aineiston taistelutarinaan tiivistetyllä tapahtumakululla. Viihteellisyyden ja viihdyttämisen katson kertomuksen peruselementiksi, joka jollain muotoa löytyy kaikista uutisista, ja joka korostuu populaarissa ympäristössä. Arjessa keltaista mediaa usein väheksytään sen viihteellisyyden takia, vaikka *Iltalehti* ja *Ilta-Sanomat* ovat tiedonvälittäjinä yhtä näkyviä kuin vaikkapa vakavampi Helsingin Sanomat. Tässä alaluvussa pohdin viihteellisyyden roolia vakavassa protestidiskurssissa erityisesti kuvien kautta.

Iltapäivälehden uutisdramaturgian kriteerit ovat yksinkertaisuus, erotiikka, dramatiikka, väärinkäytökset sekä se, että uutinen on helposti henkilöityvä (Kivioja, 35). Nähdäkseni tietynlainen yksinkertaistaminen on osa kaikkea, ei-tutkivaa uutisointia. Aika ja tila ovat rajalliset, sekä uutisen esittämisessä että sen syntyprosessissa. Erotiikkaa en protestidiskurssista löytänyt, mutta väärinkäytöksiä sitäkin enemmän; poliisin ja protestoijien välinen väkivalta perustuu usein liialliselle voimankäytölle, virkavallan väärinkäytökselle, ja vähemmissä määrin protestoijien vandalisoinnille. Väkivalta tai kaoottinen kaupunkikuvasto ovat hallitseva teema kuvissa. Henkilöytyvyys näkyy erityisesti Carrie Lamissa, joka saa aineistossani pahiksen rooli.

Viihde on tyyli, eri tekstilajeissa hyödynnetty keino, jota keltainen media hyödyntää taidokkaasti. Sen vastaanottajat tietävät seuraavansa spektaakkelia, joka Hongkongin protesteistakin on muodostunut. Kuvat ja videot korostavat tekstin dramaattisuutta ja vaikuttavat siten

kokonaiskäsitykseen tapahtumista: kuvat saattavat kertoa enemmän kuin lyhyt artikkeli. Kuvallisuus on oleellinen osa interdiskursiivisuutta, sillä nähdäkseni mikään kuva ei ole *Iltalehden* itsensä toimittama. Kuviin, toisin kuin tekstiin, on säntillisesti merkattu kuvan lähde. Kuvat ovat enimmäkseen kaupunkitilasta, jossa näkyy usein isoja joukkoja, kyynelkaasun sumentamia katuja, tai poliiseja. Luvussa 2.3.1 mainitsemani kuva kertoo poliisin otteessa makaavan nuoren protestoijan ahdingosta:

Kuva W. Kuvateksti: ”Mellakkapoliisi pidättää mielenosoittajan 25. elokuuta. EPA/AOP”

Kuvassa ollaan kaupungin kadulla, illan hämärtyessä. Liikenne seisoo etäämmällä. Huomattavaa ovat keltaliiviset kuvaajat, joita Vukovichin (2020, 203) tutkimuksen mukaan oli vuoden 2019 protesteissa jopa enemmän kuin ei-keltaliivisiä, ei-kuvaavia protestoijia: kuvaajien määrä hämärtää osallistujan ja toimittajan suhdetta ja lisää protestien näkyvyyttä. Tässä kuvassa poliisi on nostanut suojavisiirinsä menettäen sen myötä anonymiteettinsä. Poliisi on liikkeessä, tai paikallaan valppaana, valmiina reagoimaan mahdollisesti rimpuilevaan protestoijaan. Kuvan etualalla on protestoijien tuttu keltainen kypärä sekä epämääräinen muovi-metalli-rakennelma, joka muistuttaa suojakilpeä. Kuva keskittyy protestoijan ja poliisin yhteenottoon. Se vastaa diskurssissa esiintyvää väkivaltakerrontaa, ja korostaa protestoijan ahdinkoa.

Väkivalta on toistuva, normalisoitunut teema läpi fiktiivisen ja uutisellisen median. Se kiehtoo, herättää turvattomuutta ja oikeudenmukaisuuden kysymyksiä, ja toimii draaman tehokeinona. Huomiokilpailukulttuurissa pelkkä asiantuntijatietoon perustuva juttu ei pidä riittävästi otteessaan (Karttunen & Mäkelä, 17): väkivalta pakottaa huomion itseensä, vaikka sitä ei haluaisi nähdä. Väkivalta myös vahvistaa aiemmin sivuamaani kausaliteettia. Kun perustava turvan tunne, koheesio, on rikottu, on tilanteella potentiaalia moneen suuntaan. Se on jatkuvassa murroksessa, jonka täytyy ratketa jotenkin. Auktoriteettiasemassa oleva poliisi ja sille alisteiset, miljoonapäiset mielenosoittajat ennakoivat pahenevaa konfliktia ja lisäävät (länsimaisen) vastaanottajan sympatiaa protestoijiin.

Poliisin ja protestoijien yhteenotot ja niissä tapahtuva poliisin liiallinen voimankäyttö aineiston kertomuksellinen ja viihteellinen ydin. Yhteenottojen takana on pelko Kiinasta, Yhdysvaltojen ja muiden länsimaiden vihollisesta, josta Yhdysvallat varoittavat, vedoten samalla diplomaattisesti kaikkiin osapuoliin. Kertomalla Yhdysvalloista (joka lopulta ei kerro juurikaan Hongkongin protesteista) aineisto asemoituu länsimaisen suurvallan puolelle varsinkin, kun Kiinalle ei anneta samanlaisia puheenvuoroja. Yhdysvaltojen ja Kiinan hahmoa ohjaa suurvaltojen monisatavuotiset kauppa- ja valloitussuhteet ja valtioiden nykyinen geopoliittinen asema. Yhdysvaltojen hahmoa rakennetaan sekä Trumpin sanoilla että kuvilla:

Kuva R. Kuvateksti: ”Donald Trump luottaa Kiinan presidentti Xi Jinpingin kykyyn ratkaista Honkongin [sic] tilanne nopeasti ja inhimillisesti. ZUMAwire/MVphotos”

Kuvassa R auringossa hikoileva Trump osoittaa etusormella ohimoonsa kuin aseella. Kuva on otettu kaiketi kesken lauseen. Kasvojen vääntynyt, sekava ilme muistuttaa kivun tai muun vaikeuden kanssa kamppailua. Kuvasta voisi sanoa, ettei se ole imarteleva, mutta puheen kesken pysähtynyt elekieli on kiinnostava ja vangitsee huomion. Kuva on tabloidimainen, helposti henkilöityvä, koominen ja viihdyttävä. Siinä tiivistyy politiikka ja populaari, keltaisen median vakavuus yhdistettynä viihteellä leikittelyyn. Yhdysvallat henkilöityvät sekavaan bisnesmies-presidenttiin, joka omalla absurdilla tavallaan tuo hahmoon jonkinlaista inhimillisyyttä, verraten etäiseen Kiinaan hahmoon.

Hongkongin protestien saama suuri huomio ja sieltä välittyvä kuva tapahtumista ja niiden katalyyteistä ovat globaalin median, sen kerrontapojen ja taustalla vuorovaikuttavien arvojen tulosta. Poliisin ja protestoijien hahmojen muodostumista ohjaa interdiskursiiviselta kannalta erityisesti lähteet, jotka ovat pääosin läntisiä uutistoimituksia. Kokonaiskuvaa rajaa keltaisen

median viihteellisyys, joissa tapahtumista tulee väkivallan spektaakkeli, yksinkertaistettu ja tuttu taistelutarina suurta pahaa vahtaan. Tunnistettaviin, samastuttaviin hahmoihin on helppo tarttua, kuten myös jatkuvaan vaaran tuntuun. Kuvat ja videot korostavat dystopiamaista kaupunkikaaosta sekä Yhdysvaltojen presidentin komiikkaa.

Uutisen kommunikatiivinen asema on ensisijaisesti välittää tietoa. Tieto suuresta, länsimaisia arvoja ajavasta kansanliikkeestä resonoi valtamediassa, varsinkin, kun tapahtumiin liittyy toistuvaa väkivaltaista kuohuntaa. Mistä tahansa protesteista kertominen uutisissa tuo protesteille näkyvyyttä ja vaikuttavuutta (ks. esim. Ghobrial & Wilkins 2015). Jatkuva, kansainvälinen, protestien puolelle (niitä dramatisoiden) asettuva uutisointi kertoo, millaisten arvojen puolesta on puolesta suotavaa protestoida. Sen päättäminen, mikä on välittämisen arvoista tietoa, ei ole objektiivista. Se ei tarkoita, että protestoijia puolustava ideologia olisi väärä vaan, että ideologisten tekijöiden olemassaolo on kadonnut näkyvistä. Viimeisessä analyysivaiheessa pyrin tekemään näitä näkyväksi.

4 Ideologia ja puhujan asema

Ensimmäisessä analyysiluvussa esittelin, millaisia ovat aineiston hahmot, ja miten ne asemoituvat tosiinsa kontrastipareina: protestoijat vastaan poliisi, Joshua Wong vastaan Carrie Lam, länsimaat (ja Hongkong) vastaan Kiina. Toisessa luvussa pohdin erilaisia interdiskursiivisia keinoja, jotka vaikuttavat hahmojen ja niiden asemoinnin syntyyn, erityisesti puhujan roolin ja siihen liittyvän (keltaisen) uutismedian kautta. Samalla olen tullut jo osittain vastanneeksi Bambergin kolmanteen kysymykseen, eli siihen, millaisilla kielellisillä keinoilla kertoja todistetaan todeksi sekä relevantiksi tässä puhetilanteessa ja sen yli (Bamberg, 337). Näitä ovat uutislajin uskottavuus tiedonvälittäjänä sekä kertomuksellisten keinojen (tunnistettavat hahmot, sankaritarina) vahvistama viihteellisyys. Tässä luvussa keskityn Fairclough'n kolmanteen tasoon, eli institutionaalisen vallan ja siellä vuorovaikuttavan ideologian kysymykseen, jotka ilmenevät tekstissä. Ohessa jatkan Bambergin kolmanteen kysymykseen vastaamista. Keskiössä ovat suurimmat hahmot, Kiina ja Yhdysvallat, ja sen arvojärjestelmän avaaminen, joka aineistosta välittyy.

4.1 Ideologisdiskursiivinen muodostelma (IDF) ja *Iltalehden* omat sanat

Ensimmäisessä ja toisessa analyysivaiheessa tarkastellut kielelliset keinot kertovat kerrontatilannetta laajemmista normatiivisista diskursseista (Björninen ym., 447), jotka määrittävät *Iltalehden* asemaa kertojan kaltaisena puhujana ja vuorovaikutteisena instituutiona, sosiaalista toimintaa ohjaavana järjestelmänä. Instituutioita ovat esimerkiksi koulu, perhe, työpaikat, tutkielman kohdeinstituutio eli media, ja näiden pienemmät osat. Tutkimalla instituution ideologiaa tutkin median osan, *Iltalehden*, toimintaan vaikuttavaa arvojärjestelmää.

Fairclough (26–28) esittää, että tarkastelemalla tekstiä kriittisesti on mahdollista paikantaa tekstiä ohjaavia ideologisdiskursiivisia muodostelmia (*ideological-discursive formation*, jatkossa IDF) ja niiden suhdetta vallitsevaan hegemoniaan: tekstin ideologisiksi osuuksiksi katsotaan ne, joilla on jokin suhde valtaan. IDF on instituutiossa toimiva arvopohja, joka näkyy sen kielellisesti ilmenevissä normeissa, rajoissa ja hierarkioissa. Esimerkiksi kouluinstituution IDF näkyy normissa, jossa opettaja on auktoriteetti, jolla on ensisijainen valta puhua ja päättää asioista, ja auktoriteetin mukana tuoma vastuu kasvattaa oppilaita. Instituutioissa on tyypillisesti kaksi tai useampi erillistä, kamppailevaa IDF:ää, joiden hierarkia vaihtelee yhteydestä

riippuen, ja joista yleensä yksi dominoi. Esimerkiksi kouluinstituutiossa *flipped-learning* -metodin voisi katsoa olevan vallitsevaa hierarkiaa haastava IDF. Kun dominoivaa IDF:ää ei kyseenalaisteta tai muutoin haasteta, siitä tulee itsestäänselvyys, eli se naturalisoituu. Kriittisen diskurssianalyysin tehtävänä on denaturalisoida itsestään selväksi muuttuneita IDF:iä, tehdä ihmisen toiminnan syy-seuraus-suhteita näkyväksi. (Fairclough, 30–50.)

Iltalehti ei ole neutraali tiedonvälittäjä sen enempää kuin uutiset yleensä. Kerronnallisen asemointianalyysin suurin anti onkin kenties siinä, miten puhuja huomioidaan aktiivisena osana kerrontaprosessia. Puhujalla on valtaa siinä, miten tarina mielletään, ja miten hahmot asemoituvat. (Bamberg, 340.) Protestien oikeellisuus ei ole luonnonlaki vaan normatiivinen tulkinta. Normatiivisuus näkyy esimerkiksi siinä, että aineisto on Kiinaa vastaan, kun taas aineistossa Kiina on lähtökohtaisesti protesteja vastaan, omista ideologisista lähtökohdistaan. Kiinan asema aineiston ja länsimaisen kulttuurin vastavoimana on naturalisoitunutta ideologisdiskursiivista toimintaa (mikä ei tarkoita, etteikö asema olisi perusteltu). Erittelen tässä luvussa, mistä kaikesta muodostelmat ovat havaittavissa. Tarkoitus on tulkita IDF:n ja vallan suhdetta ja vaikutusta yhteiskuntaan, ei esittää kysymyksiä ideologian oikeellisuudesta. Pyrkimyksenä ei siis ole perustella, onko IDF hyvä tai paha vaan osoittaa ideologisuuden olemassaolo instituutiossa, joka, ajan hengen tavoin, kaihtaa ideologisuuden tunnustamista.

Kriittisessä diskurssianalyysissä diskurssipositiolla tarkoitetaan sitä (ideologista) asemaa, josta tietoa tuotetaan (Wodak & Meyer 2001, 47). Olen lähestynyt diskurssipositiota puhujan nimikkeen alla, erittelemättä toimittajia, ja välttäen *Iltalehden* itsensä vastuuttamista tekstistä, joka pohjautuu pitkälti globaalien uutistoimistojen tai muiden länsimaisten valtamedioiden suomennettuihin, hieman muunneltuihin teksteihin. Tekstien kierrättäminen on kuitenkin ideologian kierrättämistä. Seuraavaksi peilaan analysoimani diskurssiposition tai puhujan asemoitumista *Iltalehden* itse ilmaisemaan asemaan:

> Iltalehden linja
>
> Iltalehti on *poliittisesti sitoutumaton* ja *eri intressiryhmistä riippumaton* iltapäivälehti ja verkkopalvelu.
>
> Sisältöä ohjaa *totuudellisuus* sekä pyrkimys kiinnostavuuden, *läheisyyden*, merkityksellisyyden ja *nopeuden* vaalimiseen.

> Iltalehti kertoo oman mielipiteensä pääkirjoituksissa. Lehti puolustaa *kansanvaltaista* järjestelmää, maan *itsenäisyyttä ja turvallisuutta* sekä *suomalaista kulttuuria*. Se haluaa edistää *taloudellista ja henkistä hyvinvointia*, yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta*, yksilön vapautta ja yritteliäisyyttä*. Iltalehti kannustaa lukijoitaan ottamaan kantaa ja osallistumaan keskusteluun antamalla *moniarvoisesti tilaa erilaisille mielipiteille*. Tässä hengessä Iltalehti tuo esiin myös *oman kantansa vastaisia mielipiteitä*.
>
> Iltalehti välittää *riippumattomasti* ja *moniarvoisesti* lukijoilleen tietoa, jotta he voivat itsenäisesti muodostaa oman mielipiteensä.
>
> Mediatiedot sekä levikki- ja lukijamäärät löydät mediamyynnin sivustolta. (*Iltalehden linja* 2022, kursiivi IS.)

Ensimmäisenä nostettu poliittinen sitoutumattomuus ei tarkoita puolueetonta, kuvainnollisesti tai puoluepoliittisesti, vaan sitä, ettei *Iltalehti* ole sitoutunut virallisesti tai julkisesti edustamaan mitään tiettyä poliittista ryhmää. Tämä ei estä tiettyjen puoluepoliittisten arvojen läsnä- tai poissaoloa sisällössä. Nimitän tätä näennäiseksi puolueettomuudeksi, joka on osa vallitsevaa IDF:ää. Neutraalius on mahdotonta, sillä puheessa on aina jokin näkökulma (Korvela ym., 14). Se ryhmä, jolla on ideologisdiskursiivista valtaa instituutiossa, ei välttämättä ole selvästi esillä (Fairclough, 44). Riippumattomuus eri intressiryhmistä on myös mainostuloihin, omistussuhteisiin ja muuhun mediakonsernin ansaintalogiikkaan nähden mahdottomuus. Koska intressi tarkoittaa kiinnostusta ja kiinnostus perustuu jonkin arvottamiseen mielekkääksi, johdan intressiryhmästä aateryhmän, eli tulkitsen, että sitoutumattomuuden arvon takana on aatteellisuuden välttämisen arvo.

Totuudellisuus on käsitteenä kiehtova. Sillä viitataan yleensä totuutta kohti pyrkivään toimintaan, joka tiedostaa, että totuuteen voi liittyä kokemus- ja näkemyseroja. Käyttämällä “totuudellisuutta” “totuuden” sijaan *Iltalehden* sanavalinta tunnistaa, että totuudesta voi kiistellä. Uutiselle tyypillinen varma, ei-spekulatiivinen puhe (ks. esim. Jokinen ym., 146–148) on nähdäkseni uutisinstituution faktana pitämän asianlaidan, eli totuudellisuuden, esittämistä totena. Uutistoimituksen oman kannan välittämistä vältetään, mutta jokin näkökanta tai näkökantojen arvottaminen on aina läsnä.

Totuudellisuutta tai totena esitettyä voi tarkastella lauseessa: “Lainsäädäntöneuvoston vallanneiden käytöstä on helppo käyttää vieraannuttamaan kansa mielenosoittajista” (I). Lau-

seessa ehdotetaan, passiivissa, että protestoijat päästettiin tarkoituksella hallintorakennukseen, jotta heidän vandalisoivaa käytöstä voisi käyttää koko protestiliikkeen mustamaalaamiseen. Samaisessa artikkelissa implikoidaan (ja todetaan asiantuntijan toimesta), että poliisi päästi protestoijat tarkoituksella rakennukseen. Tällä validoinnilla aineisto ilmaisee, että kansaa manipuloidaan suurella ansalla, johon turhautuneet protestoijat lankeavat. Purbrickin (471) raportin mukaan poliisit olivat vetäytyneet rakennukselta turvallisuussyistä. Uutinen ei ole vain tiedon välittämistä, vaan tiedon luomista (*faktuaalistaminen*; Jokinen ym., 146). Samoin totuudellisuus ei ole vain totuuden ilmaisua, vaan totuuden luomista.

Samassa virkkeessä, jossa mainitaan totuudellisuus, listataan muita substantiiveja. Näistä "läheisyys" on monitulkintainen, ehkä tarkoituksella. Sekä maantieteellisen että henkisesti intiimi sisältö on medialle valtti. Pyrkimys nopeuden vaalimiseen kuvaa hyvin informaatiotulvassa nopeasti tehotuotettuja pikauutisia. Kyse ei ole *Iltalehden* luomasta tehotuotantolinjastosta, se on vain osa sitä.

En selvittänyt tutkielmaa varten, onko Hongkongin protesteista puhuttu pääkirjoituksissa, vaikka teknisesti sellaisetkin maininnat ovat osa tietyn media-alustan protestidiskurssia. Suoraa kannanottoa protestien puolesta ei sanallisteta artikkeleissa (mikä rikkoisi uutislajin näennäisen objektiivisuuden perinnettä), mutta tuki on näyttämäni ja analysoimani valossa selvä. ”Kansanvaltainen järjestelmä” viitannee demokraattiseen järjestelmään, jonka tarkensin luvussa 3.2.2 läntiseen, edustukselliseen hallintomuotoon, ja jonka tässä voi tarkentaa edelleen osaksi hallitsevaa IDF:ää. Läntisen demokratian kriisiä ei mainita. Monessa maassa demokratia onkin lähinnä sanallinen arvo, ei käytännön toimintaa (Korvela ym., 204).

”Yksilön vapaus” ja ”yritteliäisyys” kuvastavat yksilökeskeistä yhteiskuntaa, ”taloudellinen” ja ”henkinen” hyvinvointi ovat eroteltu toisistaan. ”Maan itsenäisyys”, ”turvallisuus” ja ”suomalainen kulttuuri” edustavat isänmaallista retoriikkaa vetoamalla valtiomuodon suvereniteettiin ja kansalliseen turvallisuuteen fennomaanisin kaiuin. Kaikkia termejä voisi problematisoida tutkimalla Suomen aatteellista polarisoitumista ja eriarvoistumista edistäviä artikkeleita.

“Antaa moniarvoisesti tilaa erilaisille mielipiteille” kiteyttää nykyisen julkisen keskustelun suosimaa kolikon molemmat puolet -puhetapaa, tasapuolisuuden harhaa (ks. esim. Kuutti 2015). Valtamediassa hallitsevassa retoriikassa on tärkeää, että esimerkiksi rasismista puhuttaessa

annetaan sekä antirasisteille että rasisteille puheenvuoro. Ideologia retoriikan taustalla näyttää, ettei haitallisen ja ei-haitallisen ideologioiden riskejä tunnisteta tai niistä ei välitetä. Pahimmillaan niitä hyödynnetään tietoisesti. “Molempien puolien” näyttäminen tuo kontrastia, ääripäitä, joka taas tuo huomiota, vaikkakin vihaa ja pelkoa herättämällä. Samaan tapaan on perusteltua esittää “oman kannan vastaisia mielipiteitä”. Eettisesti se on kyseenalaista, sillä yleensä ollessaan jotakin vastaan, on jostakin huolissaan, eikä halua sen leviävän. Oman kannan vastaisten mielipiteiden esittäminen “moniarvoisuuden” nimissä antaa tilaa sanoa mitä vaan, ottamatta vastuuta. Moniarvoisuus ja riippumattomuus mainitaan lyhyessä tekstissä kahdesti. Arvoihin kuuluu tarjota paljon eri ääniä, niitäkin, joita lehti ei kannata, jotta vastaanottaja voi valita itselleen mieluisan. Lähtökohtaisesti positiivinen moniarvoisuus lähenee suvaitsevaisuuden paradoksia, jossa suvaitsemattomuuden suvaitseminen tuhoaa aina lopulta suvaitsemisen (Popper 1974/1945). Kontrastiin tähtäävä moniäänisyys on osa valtamedian hallitsevaa IDF:ää. Se selittää osaltaan sitä, miksi pahamaineiselle Kiinalle annetaan kuitenkin joitain neutraalin näköisiä puheenvuoroja.

Yksi pitkäaikaisten protestien syistä on kohonnut elintaso, josta seuraa rikkaiden rikastuminen, ja köyhien köyhtyminen, länsimaiseen tapaan. Asiaa ei nähdäkseni mainita aineistossa, ainakaan suoraan. Hallituksen epäluotettavuus tulee ilmi, mikä sekin vastaa lännessä heikkenevän demokratian heikkouksia. Protesteja ajavat siis samat sosiaaliset ilmiöt, jotka vaivaavat suurinta osaa kapitalistisista maista. Tätä yhtäläisyyttä ei huomioida aineistossa. Hongkongin länsimaisuus ja länsimaistumisen tarve ovat positiivinen asia, Kiina-Yhdysvallat-vastaparin kautta. *Iltalehteä* ohjaavaksi intressiryhmäksi voi täten nimetä ainakin länsimaiset suurvallat ja niiden ideologisen perustan.

4.2 Arvot tyylissä ja rakenteessa

Yhdysvaltojen asema on protestidiskurssin edustusääni länsimaille sekä vastavoima Kiinalle. Hahmona Yhdysvallat näyttää diskurssien sisäisen hierarkian (*order of discourse*, Fairclough, 232–233, 358) eli kenen sopii puhua, missä, ja miten. Trumpin kautta Yhdysvallat saa autoritäärisiä, hieman epäluotettavia mutta kansainvälisesti vaikuttavia piirteitä. Suurvaltana sen ristiriitaisen rauhoittelevalla puheella on merkittävä rooli siinä, mikä on ideologisesti kannustettavaa: protestien demokraattiset pyrkimykset. Samainen näyte tarjoaa mahdollisuuden erään aineistossa toistuvan rakenteen tarkasteluun:

> [Otsikko] *Yhdysvallat vetoaa kaikkiin osapuoliin* Hongkongissa: 'Pidättäytykää väkivallasta'
>
> [Ingressi] *Yhdysvallat kehottaa kaikkia osapuolia* Hongkongissa pidättäytymään väkivallasta.
>
> [Kuva]
>
> [Kuvateksti] *Yhdysvallat vetoaa kaikkiin osapuoliin* Hongkongissa, että väkivaltaisuuksilta vältyttäisiin. ZUMAwire/MVphotos
>
> [Leipäteksti] Yhdysvaltain ulkoministeriö otti Hongkongin tilanteeseen kantaa maanantaina.
>
> – *Kehotamme kaikkia osapuolia pidättäytymään väkivallasta*, ulkoministeriön tiedottaja totesi.
>
> – Hongkongin menestys perustuu *oikeusvaltioperiaatteeseen* ja *perusvapauksien*, kuten ilmaisun vapauden ja kokoontumisvapauden, kunnioittamiseen. (J, kursiivi IS.)

Monissa aineiston artikkeleissa otsikon ydin toistetaan samalla tavalla kolmesti tai neljästi. Saman asian toistaminen peräkkäin otsikossa, ingressissä, mahdollisesti kuvatekstissä ja leipätekstin alussa on erikoista, vaikkei uutisoinnissa harvinaista. Rakenne on iskostava ja valmiiksi pureskeltu. Toistaminen saattaa liittyä esimerkiksi artikkelin vaadittavaan sanamäärään, mikä on kiintoisa rahan ja sosiaalisesti jaetun merkityksen välikäsi. Samalla toistaminen tulee kertoneeksi jotain aineistoa ohjaavasta uskomusjärjestelmästä. Fairclough'n (89–159) mukaan analysoimalla tekstin rakennetta ja käyttötapoja voi saada tietoa siitä, millaisia uskomusjärjestelmiä ja valtaan liittyviä vuorovaikutussuhteita tiettyihin tekstikonventioihin kuuluu. Uutisen otsikko, ja sen ytimen toistuvuus, kertovat siitä, mitä pidetään tärkeänä tapahtumien ja / tai myynnin kannalta. Tässä tapauksessa Yhdysvallat saavat diplomaattisen roolin pyytämällä väkivallattomuutta sekä protestoijilta että kaikilta muilta. Oli kyse vaadittavasta sanamäärästä tai ei, toistaminen vahvistaa mielikuvaa Yhdysvaltojen isällisen rauhoittelevasta asemasta.

J:n viimeinen lause Hongkongin menestyksestä asettaa Kiinan oikeusvaltioperiaatteen ja perusvapauksien vastaiseen asemaan, koska Kiina on protestoijien ja aineiston jatkuva uhka.

Kiinalla on länsimaissa maine erilaisten vapauksien, kuten sananvapauden rajoittajana. Vapauksien rajoittamisen voi katsoa vastaanottajan taustatietoon. Näin Hongkongin menestys on hyvin länsimaisen arvon, vapauden, ja yleisesti ei-kiinalaisten arvojen ja tapojen ansiota. Mitä menestyksellä tarkoitetaan, jää auki, mutta jälleen voi katsoa taustatietona olevan Hongkongin pitkä historia rikkaana globaalina bisneskeskuksena. Toisaalta Hongkongin korkeat elinkustannukset ja heikot kansalaisoikeudet ovat jatkuneet vähintään brittien siirtomaa-ajoista asti, ja ovat osasyy protesteille. Kiinassa hyvinvointi on ottanut loikkauksia, joskin sielläkin vallitsee yksityisyritysten markkinalogiikkaan liittyvä eriarvoistuminen (Karppinen 2022).

Kiina on aineiston sekä ympäröivän kulttuurin Toinen. Toiseuttaminen on poliittista diskursiivista toimintaa, jolla on sosiaalisia seurauksia (Deppermann 2013, 3). Se etäännyttää Kiinan kaukaiseksi, orientalismiin kytkeytyväksi uhaksi. Sama etäisyys pätee Hongkongiin, jolle toivotaan vahvempaa läntistä demokratiaa, länsimaistumista. Etäännytetty asema voi tehdä väkivallan kuvauksesta helpompaa, kun kyse ei ole Meistä. Näin rasistinen hierarkia näkyy diskursiivisena keinona, joka nostaa väkivaltaviihteen arvoa, ja laskee monisyiset poliittiset tekijät toissijaisiksi.

Selkeä esimerkki naturalisoinnista on aineistossa usein toistuva Kiinan “läpinäkymätön ja politisoitunut oikeusjärjestelmä” (2.3.4, 3.1.4). Aineistossani Kiinan oikeusjärjestelmän ongelmallisuus on itsestäänselvyys. Yleisesti tulkittuna oikeusjärjestelmä toimii koko maan moraalisena peilinä. Sanapari “läpinäkymätön ja politisoitunut” vertautuu suurvalta-asemoinnissa läntiseen sekä Hongkongin oikeusjärjestelmään, ikään kuin ne olisivat läpinäkyviä ja politisoinnista vapaita. ”Läpinäkymätön ja politisoitunut” on toistuvuuden takia osa aineiston naturalisoitunutta sanastoa, neutraalia koodistoa. Naturalisoitunut sanasto on alkuperäisestä sosiaalisesta syntyperästään ja siellä vaikuttavista intentioista ja arvoista puhdistettu ilmaisutapa tai merkitys. Neutraali koodisto edesauttaa ideologian (esim. Kiina paha, länsi hyvä) katoamista näkyvistä ja sulautumista yleistiedoksi. (Fairclough, 37). Kiinan epäoikeudenmukaisuus ja vaarallisuus ovat osa hallitsevaa IDF:ää.

Ensimmäisessä luvussa käsitelty tunteisiin vetoaminen edustaa piiloista, mutta ehdotonta puolueellisuutta. Toisen tunnemaailmassa hallitsevan pelon ja toivottomuuden kuvailu on asemoitumista sympatian avulla protestoijien puolelle ja Hongkongin hallitusta sekä Kiinaa

vastaan, länsimaisen demokratian tueksi. Yksittäiset sitaatit kansalaisilta ja demokratiaa kannattavilta poliitikoilta vahvistavat tukea, esimerkiksi näin:

> –Kahdelle miljoonalle mielenosoittajalle hän on vain sanonut, että anteeksi. Mutta hän on täysin ohittanut kansan tahdon, Wong kertoo Guardianille. (G)

Yhden aktivistin puhe yleistyy koko monimuotoiseen protestikansaan, jolla on useita eri tavoitteita, ei vain yhtenäistä tahtoa (ks. luku 2.2.1). Yksilökohtaisia narratiiveja voi käyttää tukemaan sosiaalisia normeja ja poliittista päätöksentekoa (Björninen ym., 444). Näin demokraattipoliitikkojen, Joshua Wongin ja Carrie Lamin pienet henkilökuvat asemoituvat länsimaisen demokratian tueksi ja tukevat Kiinan vaarallisuutta, sekä länsimaiden oikeutta, ellei velvollisuutta, puuttua Hongkongin tilanteeseen.

Toinen uutislajin rakenteen ja sisäistetyn ideologian suhdetta kuvastava ilmiö on jo usein sivuamani passiivi. Verbin passiivimuoto on uutiselle tyypillinen tapa ilmaista tapahtumia. Passiivi häivyttää osallisen roolia lauseessa, mikä häivyttää osallisen roolia lausetta koskevassa todellisuudessa. (Blommaert & Bulcaen, 448.) Esimerkiksi “lainsäädäntövaliokuntaa vandalisoitiin” (I) häivyttää protestoijat vandaaleina. Heti otsikon perään saman artikkelin ingressi poistaa passiivilla toisen merkittävän osallisen: “Aiemmin arveltiin, että poliisi päästi tarkoituksella mielenosoittajat vandalisoimaan lainsäädäntövaliokunnan rakennusta”. Ingressissä jätetään tyhjäksi se, kuka tällaista arveli. Lisäksi rakenne ja aikamuoto “aiemmin” implikoi, että epäilys olisi ollut turha, ja sittemmin tilanne olisi muuttunut. Samoin I:n virke “Lainsäädäntöneuvoston vallanneiden käytöstä on helppo käyttää vieraannuttamaan kansa mielenosoittajista” ei nimeä, kenen mielestä vallanneiden käytöstä voi käyttää mustamaalaamiseen. Hallintoa ansasta ja mustamaalaamisesta syyttävä virke esitetään varmana puheena, ikään kuin uutisen puhujan mielipiteenä.

Myös klikkiotsikkojen suosiota selittää ideologia. Klikkaamisen ei ole tarkoitus levittää luotettavaa tietoa, vaan kerätä tietoa klikkaajista, josta saa edelleen mainosrahaa (Chakraborty ym. 2016). Liioittelemalla klikkisyötti tasapainottelee faktuaalisuuden ja fabrikoinnin välillä, mikä tekee siitä hedelmällisen kasvualustan hegemonian uudelleenmuotoutumiselle; infosodalle, mielipidevaikuttamiselle, ja propagandalle.

Totuuden jälkeinen informaatioaika vaatii yhä suurempaa huomiota sille, kuka välittää informaatiota ja miten. Totuudenjälkeisyydellä tarkoitetaan kirjoitushetkellä vallalla olevaa, informaation määrään liittyvää tiedonvälityksellistä tilaa, jossa tunteisiin ja yksilökohtaisiin mielipiteisiin vetoaminen saa faktoja suuremman roolin. Tutkimuksellisesti parempi termi olisi luottamuksen jälkeisyys, sillä media ei ole koskaan ollut yksiselitteinen totuuden torvi. Lisäksi luottamusta on helpompi mitata, kuin totuutta. Luottamuksen, tai jaetun totuuskäsityksen, yhteisöllinen asema on suuri: sitä rakennetaan median tarjoamilla tarinoilla, sen avulla hallitaan ja hajotetaan kansoja. (Korvela ym., 41–43.) Luotto *Iltalehden* uutisointiin on heikkoa. Neljäsosa suomalaisista sanoo pitävänsä sitä luotettavana. Toisaalta luotto on kohonnut reilussa kymmenessä vuodessa yli 10 prosenttia, samalla kun luotto esimerkiksi *Yleen* on laskenut samaa tahtia.[12] Luottamuksen muutokset ovat kiinnostavia, varsinkin, kun ne rinnastaa tabloidisaatioon.

Iltapäivälehtiä tutkineen ja niissä työskennelleen Pasi Kiviojan mukaan (16–17) “Iltapäivälehti jalostaa päivän kiinnostavimmat uutiset polttaviksi puheenaiheiksi, viihdyttää, yllättää, ärsyttää ja naurattaa” samalla kun se “paisuttelee, kärjistää, yksinkertaistaa, dramatisoi, johtaa harhaan, leimaa, järkyttää lööpeillään, irrottaa lauseita asiayhteyksistään, ajojahtaa poliitikoita tyhjänpäiväisten asioiden vuoksi, on seksistinen ja mässäilee toisten kärsimyksillä”. Väkivaltaan keskittyminen on kärjistämistä ja vakavan asian viihteellistämistä, mutta protestien tapauksessa en näe, että kyse on nimenomaan iltapäivälehden ominaisuudesta. Tunteiden kautta vetoaminen ja yksinkertaistavan reaktiivinen rakenne, jossa protestoijat tekevät yhtä, vastapuoli toista, on nähdäkseni dramatisointia ja siten viihdyttämistä, ja mahdollista harhaanjohtamista sikäli, että se keskittyy yhden osapuolen sympatisointiin. Yhdysvaltojen hahmossa on jonkinasteista naurattamista presidentti Trumpin tyhjien lausuntojen, epäimartelevien kuvien, ja jo yksinään absurdin henkilöyden vuoksi. Näillä keinoilla viihdyttäminen on nähdäkseni nimenomaan keltaisen median, ei vakavamman, keino, ja se kertoo erinäisten eettisen vapauksen ottamisesta journalistiseen vakavuuteen.

Siinä, missä tabloidisaatio viihteellistää vakavaa mediaa, on keltainen media nähdäkseni aina pitänyt paikkaansa vakavasti vaikuttavana uutisvälittäjänä, viihteellisestä tyylistään huolimatta. Tyylien ja lajien yhdistelmään liittyy ilmiö, jota Fairclough (147) kutsuu nimellä *genre*

[12] Vertailussa käytetty Kiviojan (2008, 22) ja Latvalan (1.3.2022) julkaisuja.

mixing; erilaisten tekstuaalisten muotojen ja rakenteiden, lajien ja niiden konventoiden, monimuotoisuus, joka johtaa monitulkintaisuuteen ja arvoristiriitoihin, koska eri lajeilla on erilaisia tulkintaperiaatteita. Herää kysymys siitä, millaiseen hierarkiaan eri lajien tulkintaperiaatteet (vakava, viihde) asettuvat (Fairclough, 152). Karnevalisoiko keltainen media viihteellisyydellään suurta kansanliikettä? Aineisto suhtautuu protesteihin vakavasti, mutta konteksti, viihdemedia, saattaa etäännyttää aiheen poliittisesta monimutkaisuudesta, ja tehdä siitä tunnepitoisen, viihdyttävästi kulutettavan jatkotarinan.

Fairclough'n (151–152) mukaan monipuoliset tekstuaaliset muodot ja merkitykset saattavat yhdistyessään luoda viestiin epämääräisyyttä ja ristiriitaisuutta, ambivalenssia, ja niiden sekoittuminen on yhteydessä yhteiskunnallisiin muutoksiin. Tätä tapahtuu tabloidisaatiossa ja se sisältyy tabloidimediaan itseensä, koska tabloidi (jonka tässä samaistan keltaiseen mediaan) on alkujaankin vakavan uutismedian yhdistymistä ei-niin-vakavaan. Tabloidisaatio on nähdäkseni sekä viihteellistymistä että diskurssin välineellistymistä. Välineellistyminen (*technologisation*) on prosessi, jossa diskurssin toimintakentälle ja diskurssien hierarkiaan tuodaan ylhäältä päin sellaisia keinoja, jotka uudelleen muovaavat valtarakenteita ja määrittävät, kenellä tai millä on diskursiivista valtaa (Fairclough, 89–137). Tabloidisaatiossa "vakaviin", valtaapitäviin uutismedioihin on omaksuttu viihteellisiä tapoja toisesta valtaa pitävästä uutislajista, jotta vakava pysyisi kiinni kapitalistisessa, näkyvyyspohjaisessa ansaintalogiikassa, sekä logiikan takana olevasta jatkuvan kasvun arvopohjasta. Tämä kertoo keltaisen median diskursiivisesta vallasta ja siitä, ettei aineiston tapa kertoa protesteista ole välttämättä tyypillinen nimenomaan keltaiselle medialle.

Tulkitsen myös yksilökertomuksen olevan esimerkki välineellistymisestä: se tukee luottamuksen jälkeistä informaatioaikaa, jossa yhden (tunnepitoinen) kokemus on tutkittua dataa arvokkaampi. Poliittisessa argumentoinnissa henkilökohtaista tarinaa käytetään usein oikeuttamaan vähemmistön mielipiteitä (Polletta & Lee 2006). Yksilötarina on mallitarinamainen esimerkki: pienestä tarinasta vedetään ison tason johtopäätöksiä (Björninen ym., 445). Aineistossa esiintyvät nuoret, etenkin Joshua Wong, antavat kasvot koko liikkeelle, ja vetoavat rohkeudellaan, tunnetasolla, vähintään yhtä voimakkaasti kuin byrokraattinen lain tarpeeseen vetoaminen. Yksilön kokemus tapahtuneesta on moraaliin vetoava retorinen ja narratiivinen tehokeino.

Pienetkin lainaukset voivat nousta edustamaan suurta sosiaalista tai poliittista ilmiötä. (Björninen ym., 445.) Tämän huomaa esimerkiksi lainauksesta “olemme täysin menettäneet toivomme” (I), jossa yhden anonyymin protestoijan epätoivo yleistyy kaikkiin. Kokemustarinan suosiota saattaa osaltaan selittää journalistien pakahtuminen suurten yhteiskunnallisten ongelmien äärelle, jossa tietomäärä ja tuotantotapa painostavat luomaan nopeasti tartuttavaa tekstiä (Karttunen & Mäkelä, 30). Protestien taustan ja toiminnan laajuus on valtava, ja uutistoimistojen, saati yksittäisten toimittajien, on vaikea tarjota siitä tarkkaa kokonaiskuvaa, varsinkin, kun toimitustapa on yleistynyt *churnalism*, valmiin materiaalin kierrättäminen.

Yksi hallitseva osa IDF:ää on demokratian käsite. Demokratiaa ei problematisoida, saati nosteta esiin sen heikkenemistä myös länsimaissa. Demokratiapuhe paljastaa kaksinaismoralismia suhteessa protesteissa ja aineistossa liputettuihin Yhdysvaltoihin: maahan, jossa taloudellinen, poliittinen ja sosiaalinen pääoma kasautuvat pienelle eliitille (Korvela ym., 10). Läntinen monipuoluedemokratia, jonka kulmakivenä pidetään “moniäänisyyttä” eli erimielisyyden jatkuvaa läsnäoloa ja eduskuntavallan heiluriliikettä, näyttäytyy pelastuksena. Erimielisyys valtionjohdon peruspilarina johtaa taas suvaitsevaisuuden paradoksin äärelle, ja selittänee osaltaan fasistisen liikkeiden valtaa kirjoitushetken Euroopassa. Tekstissä moniäänisyys näkyy Fairclough’n teorian tavoin ambivalenssina, arvoristiriitana: Kiina on uhka, joka ilmaistaan jatkuvasti ja epäsuorasti, samalla kun annetaan sille tilaa puolustaa itseään, tasapuolisuuden nimissä. Yhdysvallat taas on useissa omissa artikkeleissa puhuva moraalinen ohjaaja, vaikka myös Yhdysvaltojen ihmisoikeuksissa on valtavia rikkomuksia.

Vukovichin (2013) mukaan lännessä Kiinan yhteiskunnan määrittäminen perustuu usein ennakko-oletuksiin kommunismista ja demokratiasta, kapitalismista ja suunnitelmataloudesta, ynnä muista länsi vastaan itä, hyvä vastaan paha -jaotteluista. Katson myös nämä jaottelut osaksi hallitsevaa ideologisdiskursiivista muodostelmaa, jotka ennaltamäärittävät kohdettaan ja asemoivat länsimaat Kiinan yläpuolelle. Myöskään demokratiakysymys ei ole aineiston tuottama IDF, vaan heijastaa geopoliittista valtajärjestelmää laajemmin. Kyseenalaistamaton demokratian ihanne ja sen todellinen monimutkainen luonne kiteytyy artikkelin C kuvassa, jonka etualalla Berliinin tukimielenosoittajan kyltti: “*1984 IS HAPPENING IN HONGKONG*”:

Kuva C. Kuvateksti: ”Berliinissä järjestettyyn tukimielenosoitukseen osallistuneen kyltissä luki ’1984 on käynnissä Hongkongissa’. EPA/AOP”

Kuvassa George Orwellin kuuluisa dystopiaromaani *1984* (1948) rinnastuu lakialoitteeseen, ja pelkoon sen aiheuttamasta sananvapauden kadosta sekä mielivaltaisesta tuomitsemisesta. Romaanin teemoja ovat totalitarismi, sota, ja tehokkaasti aivopesevä propaganda. Se popularisoi alati valvovan Isoveljen käsitteen. Teemat tukevat läntistä käsitystä Kiinan totalitaristisesta valtiosta, ja pätevät samalla läntisten suurvaltojen toimintaan.

Protestoijat ja poliisi ovat aineiston tilaa saavin kontrastipari. He edustavat aineistossa sekä käytännössä suurvaltoja ja niiden valtataistoa, ja suurvaltojen tarkastelu hahmoina ohjaa kohti suuria valtaapitäviä kertomuksia. Viimevuosisataista maailmanpolitiikkaa hallinnut kapitalismi vastaan kommunismi -narratiivi näkyy niin viihteessä kuin uutisissa. Ne näyttäytyvät toistensa vastapuolina ja toimivat käytännössä toistensa vahvistajina, yhteistyökumppaneina. Kuten geopoliittisen kontekstoinnin yhteydessä totesin, ei Kiinan nykyinen valtiomuoto juuri poikkea läntisestä. Aineiston protestidiskurssi tukee Kiinan kommunistisen puolueen ja siitä yleistettävä kommunismin uhkakuvaa antaen kapitalismille sijan suurena suojelijana, tai vähintään tarpeellisena pahana. Kiinassa valtatarina kerrotaan oletettavasti toisinpäin.

Erittelemäni IDF erilaisine osineen tukee läntisen, kapitalistisen, edustuksellisen demokratian ihanteita, kyseenalaistamatta niiden ongelmakohtia ja yhtymäkohtia kritisoimaansa vastustajaan, Kiinaan. *Iltalehden* valta puhujana perustuu sen pitkäaikaiseen ja suureen näkyvyyteen, joka puolestaan perustuu tuotanto- ja levikkimahdollisuuksiin, joiden tutkiminen on tutkielman ulkopuolella[13]. Asemoinnin identiteettitutkimuksellisen taustan mukaan ihminen voi valikoida toimintaa legitimoivia asemia monien hegemonisten diskurssien seasta (Deppermann, 2). Peilaan tähän näkemykseni siitä, että aineiston puhuja valikoi (enemmän tai vähemmän tarkoituksella) hahmojen asemat valmiista, valtaapitävistä diskursseista, tyyleistä, ja lähteistä, ja legitimoi näillä hahmojen toimintaa, jolla edelleen legitimoidaan instituutiossa hallitsevaa ideologiaa.

[13] *Iltalehden* omistaa Alma Media, jonka suurin omistaja on Otava, jonka suurin omistaja on Reenpään suku.

5 Johtopäätökset

Tutkielmassani selvitin, millaiset hahmot *Iltalehden* protestidiskurssissa esiintyvät, miten he asemoituvat toisiinsa, ja miten aineiston puhuja asemoituu tapahtumiin, hyödyntäen Bambergin asemointianalyysin ja Fairclough'n kriittisen diskurssianalyysin yhdistettyä kolmiportaista lähestymistä. Ensimmäisessä analyysiluvussa esittelin kollektiivisen päähahmon, protestoijat, joiden suuren määrän kuvailu lisää protestien merkitystä. Protestoijat ovat valtava joukko nuoria, joiden päämääränä on kumota lakialoite ja estää Kiinan kiristyvä ote Hongkongista. Jopa miljoonapäisiksi kuvaillut joukot saavat yksittäisten asiantuntija- sekä aktivistisitaattien kautta yhtenäisen, pelkäävän mutta uhmakkaan tunnemaailman. He esiintyvät kuvissa rauhallisina kulkueina tai kaasunaamarien peittäminä, savussa juoksevina yksilöinä. Toinen toistuva kollektiivinen hahmo, poliisi, asemoituu toistuvan väkivallan kautta protestoijia vastaan ja tekee kerrontatavasta taistelutarinamaisen. Poliisiväkivalta näyttäytyy enimmäkseen liiallista voimaa käyttävänä vastareaktiona levottomille protagonisti-protestoijille.

Paikallinen hallitus, ja sen korkeampi taho, Kiinan hallitus, ovat valtahierarkiassa poliisin yläpuolella. Yhdessä nämä kolme elintä ovat protestoijien vastapari. Kiinan pelko on ensisijainen syy protestien olemassaololle, ja lain kritisoijat esittävät Kiinan olevan lain takana. Kiinaan yhdistyy vapaudenriisto, kidutus, ja usein toistuva "läpinäkymätön ja politisoitunut" oikeusjärjestelmä. Toiminnallisesti paikallishallitus sekä Kiina ovat passiivis(aggressiivis)ia ja etäisiä, mikä vastaa aiempia (Wang 2021, Chan 2015) tutkimuksia Hongkongin protesteista (myös ennen vuotta 2019), kuten protestoijien nuoruus ja protestien saama mediahuomiokin.

Väkivalta ja protestoijien määrä tekevät tapahtumista kerrottavaa, uutisarvoista. Toisessa analyysivaiheessa tutkin interdiskursiivisia keinoja, jotka vaikuttavat aineiston syntyyn. Näistä pääroolin saivat uutinen tekstilajina, ja keltainen media uutisten alalajina, joka hyödyntää viihteellisyyttä tyylinä. Keltaisessa mediassa yhdistyy vakava sekä populaari uutisointi, uutislajin validiteetti ja viihteen vapaus kärjistää. Kysymys on vakavan tiedottamisen ja väheksytymmän viihteen yhteenkietoutumasta ja niiden kilpailevista tulkintatavoista. Siinä, missä vakava media muuttuu viihteellisemmäksi (tabloidisaatio), on keltainen media nähdäkseni aina ollut uskottava, tai ainakin vaikuttava, tiedonvälittäjä, koska kyse on näkyvästä uutislajista. Katson, että viihteellisen maineen takia sitä ei mielletä luotettavaksi tiedonvälittäjäksi, mikä sallii sille vakavaa uutisointia enemmän tilaa dramatisoida vakavia aiheita – keino, joka tabloidisaation

kautta valuu kaikkialle mediaan. Dramatisointi selittää osaltaan, miksi monimutkaiset tapahtumat tiivistyvät väkivaltakuvaukseen ja poliisin ja protestoijien taistelutarinaan. Väkivaltakuvauksen määrä lähenee toisen tuskalla hekumointia, mikä kertoo väkivaltakuvaston laajemmasta denaturalisoinnin tarpeesta. Sinofobia ja orientalismi saattavat osaltaan etäännyttää tapahtumista, ja tehdä näin väkivaltakuvauksesta helpommin käytettävän kerronnan keinon.

Interdiskursiivisessa tasossa kiinnitin huomion lähteisiin. Vertaamani osat aineistosta ovat lainattu pääosin tai kokonaisuudessaan (hieman muunneltuna) muista läntisistä uutistoimistoista. Tämäkin tapa on tyypillinen kaikelle valtamedialle. Toistuvan, valmiiksi pureskellun tiedonvälityksen takia se on saanut nimen *churnalism.* Aineiston diskurssi ei siis ole tyypillinen nimenomaan *Iltalehdelle*, vaan kuvastaa laajempaa kerrontatapaa Hongkongin protesteista.

Kolmannessa analyysivaiheessa erittelin ideologisdiskursiivisen muodostelman (*ideological-discursive formation*, IDF) pääpiirteitä, ideologiaa heijastavia kielellisiä tapoja, jotka aineistosta ilmenevät. Ideologian tekeminen näkyväksi on osa KDA:ta. Kiinan vaarallisuus on aineistossa itsestäänselvyys, eli osa naturalisoitunutta ideologiaa, kuten Yhdysvaltojen asema isällisenä moraalisena arvioijana. Toisessa analyysiluvussa, lähteiden yhteydessä, havaitsin, että vastoin brittiläisiä tutkimuksia (Wang 2021), aineistossa ei kuulu Iso-Britannian ääntä, vaikka lähteet ovatkin monesti brittiläisiä. Yhdysvallat ovat ottaneet aineistossa länsimaisen moraalin valvojan paikan ja ovat osa Meitä, kun taas Kiina on Toinen. Yhdysvaltojen hahmo toivoo kaikkien osapuolien pidättäytyvän väkivallasta, varoittaa Kiinan sotilastoimista, ja sen korostetaan olevan demokratian puolella. Länsimaisen demokratian ongelmaton ihanne on osa IDF:ää, vastoin läntisen demokratian heikkenevää tilaa.

Vukovich (2013) on todennut länsimaisen Kiina-tutkimuksen kertovan lopulta enemmän länsimaista kuin Kiinasta, mikä myös näkyy tutkielmassani. Aineistossa Yhdysvaltojen hahmo kertoo enemmän omasta toiminnastaan ja arvopohjastaan, kuin Hongkongin tilanteesta. Samaten tutkielmani havainnot kertovat läntisestä median kerrontavoista, eivätkä niinkään Hongkongin protesteista.

Hahmojen esittelyn ja toisiinsa asemoitumisen kautta osoitin, kuinka aineiston puhuja, henkilöimätön ulkopuolinen kertoja, asemoituu protestien tueksi ja Kiinaa vastaan ilman, että asiaa ilmaistaan suoraan. Asemoitumisanalyysi osoittaa, kuinka puhujalla on valtaa siinä, miten

asiat esitetään, kenen kokemus välitetään, ja kenen puolelle rakentuu sympatiaa. *Iltalehti* nimeää itsensä (*Iltalehden linja*, luku 4.1) poliittisesti sitoutumattomaksi ja eri intressiryhmistä riippumattomaksi, valtaa pitävän julkisen trendin tavoin. Näennäisen puolueettomuuden normi ja täyden objektiivisuuden mahdottomuus on yhteiskunnallisesti hallitseva ristiriita, joka kieli- ja kertomuspainotteisella yhteiskuntatieteellä on mahdollisuus, jos ei sovittaa, niin vähintään pitää näkyvissä.

Uutinen ei ole puolueeton tiedonvälittäjä sen enempää kuin historiankirjoitus. Molemmat ovat yhden tai useamman ihmisen kautta välitettyjä tapahtumakulkuja, joissa väistämättä näkyy puhujan valta järjestää tapahtumat, valita mitä kertoo ja mitä ei. Sama valta pätee kaikkeen ilmaisuun, myös tähän pro gradu -tutkielmaan. Se, mikä diskurssi katsotaan tutkimusta kaipaavaksi, ja millä tavalla, on diskursseja (uudelleen)rakentavaa vallankäyttöä. Kaikista vahvimmille hegemonisille diskursseille tutkijakin on helposti sokea; sellaisia tavataan pitää epämielenkiintoisina. (Jokinen ym., 35, 80.) Tutkielmassani olen valinnut nimenomaan keltaisen median tutkimuskohteen kaikista mahdollisista kohteista. Tutkin aineistoa hahmojen kautta, mikä henkilöi suuria poliittisia konflikteja, joita ei voi sijoittaa näin yksinkertaisesti, kuin hahmoja (aineiston tavoin) yleistämällä teen.

KDA:n ja henkilöhahmoanalyysillä tuettu asemointianalyysi olivat pro gradu –tutkielmaan nähden erittäin työläs tutkimusote, mikä näkyy analyysin ajoittaisena hajanaisuutena. Samalla se on tarjonnut antoisia poikkileikkauksia viihteellisen uutismedian toimintalogiikasta ja asemoitumisesta suuressa kansainvälisessä konfliktissa. Tutkielmaa tehdessä olen pyrkinyt huomioimaan oman asemani humanistina, jolla ei ole aiempaa tutkimus- tai kokemustietoa Kiinasta tai Hongkongista, saati niiden oikeusjärjestelmistä, ja joka suomalaisena on länsimaisen median ja koulutuksen kasvatti. Pyrkiminen (itse)kriittisyyteen etenkin Kiinan suhteen on pitänyt moraalisen kompassin liikkeessä. Kriittisyyden omaksuminen ei tarkoita Kiinan vapauttamista väärinteoistaan. Kriittisyys on (läntisen) median vallan huomiointia siinä, mitä esitetään kyseenalaistamattomana, tässä tapauksessa otoksen asemoitumista protestoijien ja siten protestien teeman, Kiina-vastaisuuden ja läntisen demokratian puolelle. Suurten talousvaltojen sotaisat, kolonialistiset kiistat ja toisaalta jatkuva yhteistyö näkyvät keltaisen median viihteellisessä kerronnassa itsestäänselvyyksinä, jotka ovat vastapuolelle erimielisyyksiä. Erimielisyyttä on hankala ratkoa ilman syiden selvittämistä.

Tutkielman ote ei ollut vertailevaa, mutta aineiston lähteiden merkittävästä roolista johtuen olen tehnyt sitäkin. Tämän vuoksi oletan, että varsinainen vertaileva tutkimus voisi osoittaa, ettei protestidiskurssien ero vakava–populaarin *Iltalehden* ja vaikkapa vakavan *Helsingin Sanomien* välillä olisi kovin suuri. Aineistotyypin vertailun lisäksi olisi mielekästä vertailla samanaikaisia *Black Lives Matter* –protesteja Yhdysvalloissa. KDA:lla vahvistetun asemoitumisanalyysin avulla olisi kiintoisaa tutkia eritoten Elokapinan medianäkyvyyttä Suomessa. Kertomusta painottavimmissa jatkotutkimuksissa voisi keskittyä protestien konfliktikuvaukseen tai murroksen dramaturgiaan uutisissa. Hegemoniakeskeisempi kerronnallinen jatkotutkimus ohjaa kohti kapitalismi vastaan kommunismi -valtatarinaa.

Alkuperäinen pyrkimykseni tukea tutkielman avulla protestoijia istuu länsimaiseen tietokehykseeni. Mitä lähemmin aineistoon sekä Hongkongin ja sen protestihistoriaan tutustuin, sitä selvemmäksi tuli, ettei asia ole niin yksinkertainen kuin pienillä lähtötiedoillani kuvittelin. Tämä johti sisäiseen ristiriitaan tutkielman motivaatiosta. Oli jätettävä alkuperäinen protestoijien puolustamiseen perustuva sosiaalisen oikeuden tavoite, mikä ei tarkoita, että kääntyisin protestoijia vastaan, saati ottaisi poliisin ja hallituksen puolta. Se tarkoittaa sen hyväksymistä, että alueen politiikka ja protestit ovat monimutkaisia, eikä niihin ole helppo ottaa kantaa, varsinkaan ulkopuolisena. Aineiston asemoituminen protestien puolelle on kuitenkin selvää. Idän ja lännen suurvallat jatkavat alueella vuosisatoja jatkunutta, spektaakkeliksi paisunutta kädenvääntöä, jossa kansan on vaikea voittaa.

Lähteet

Alanko, Outi & Käkelä-Puumala, Tiina 2001. *Kirjallisuudentutkimuksen peruskäsitteitä*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Alma Media 2022. Iltalehti tavoittaa suomalaiset tehokkaasti. Ei tekijää. *Alma Media*. https://alma.ocast.com/fi/iltalehti/ (16.5.2022).

Bamberg, Michael 1997. Positioning Between Structure and Performance. *Journal of Narrative and Life History*, 7 (1-4), 335–342. https://doi.org/10.1075/jnlh.7.42pos

Björninen, Samuli, Hatavara, Mari & Mäkelä, Maria 2020. Narrative as Social Action: a Narratological Approach to Story, Discourse and Positioning in Political Storytelling. *International journal of social research methodology,* 23, (4), 437–449.

Blommaert, Jan & Bulcaen, Chris 2000. Critical Dirscourse Analysis. *Annual Review of Anthropology*, 29 (1), 447–466. https://doi.org/10.1146/annurev.anthro.29.1.447

Cao, Xiuling, Zhang, Danqi & Luo, Qianjun 2021. Attitudinal Stance Towards the Anti-Extradition Bill Movement in China Daily and South China Morning Post: A Corpus-Assisted Comparative Analysis. *Journal of language and politics*. https://doi.org/10.1075/jlp.21021.cao

Chakraborty, Abhijnan, Paranjape, Bhargavi, Kakarla, Sourya, & Ganguly, Niloy 2016. Stop clickbait: detecting and preventing clickbaits in online news media. *IEEE/ACM International Conference on Advances in Social Networks Analysis and Mining (ASONAM)*, 9–16. https://doi.org/10.1109/ASONAM.2016.7752207

Chan, Lai Sai Acón 2013. The Histories of Hong Kong: Nation Formation and a Third Identity in the Territory. *Revista de Lenguas Modernas*, 19, 649–667.

Chan, Wayne W.L. 2015. The Media Representations of Police Image: Research Notes on the Hong Kong Occupy Movement. *SAGE Open*, 5 (3). SAGE Publications. https://doi.org/10.1177/2158244015607935

Chenoweth, Erica & Stephan, Maria J. 2011. *Why Civil Resistance Works: The Strategic Logic of Nonviolent Conflict***.** New York: Columbia University Press.

Christin, Angèle 2020. *Metrics at Work: Journalism and the Contested Meaning of Algorithms*. Princeton: Princeton University Press.

Cohen, Dan 2019. Behind a made-for-TV Hong Kong protest narrative, Washington is backing nativism and mob violence. *The Gray Zone*. https://thegrayzone.com/2019/08/17/hong-kong-protest-washington-nativism-violence/ (13.5.2022).

Cunningham, Chirstopher P. 2012. Counterterrorism in Xinjiang: The ETIM, China, and the Uyghurs. *International journal on world peace* 29 (3), 7–50.

Davidson, Helen & Kuo, Lily 2019. Hong Kong protests: government vows to push ahead with extradition bill. *The Guardian*. https://www.theguardian.com/world/2019/jun/10/hong-kong-protests-china-state-media-foreign-forces-extradition-bill (12.5.2022).

Davies, Nick 2008. *Flat Earth News: An Award-Winning Reporter Exposes Falsehood, Distortion and Propaganda in the Global Media*. London: Chatto & Windus.

Deppermann, Arnulf 2013. Positioning in narrative interaction. *Narrative Inquiry* 23 (1), 1–15. https://doi.org/10.1075/ni.23.1.01dep

Devine, Christopher J. & Kopko, Kyle C 2021. Did Gary Johnson and Jill Stein Cost Hillary Clinton the Presidency? A Counterfactual Analysis of Minor Party Voting in the 2016 US Presidential Election. *The Forum: a Journal of Applied Research in Contemporary Politics*, 19 (2), De Gruyter, 173–201. https://doi.org/10.1515/for-2021-0011

Fairclough, Norman 2013/1995. *Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language.* London: Taylor & Francis Group.

Finlex 30.4.2004/301. Ulkomaalaislaki. https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040301 (17.5.2022).

Friedman, Uri & McLaughlin, Timothy 2019. The U.S. Is About To Do Something Big in Hong Kong. *The Atlantic*. https://www.theatlantic.com/politics/archive/2019/09/americas-role-hong-kong/597976/ (13.5.2022).

Galtung, Johan & Ruge, Mari Holmboe 1965. The Structure of Foreign News: The Presentation of the Congo, Cuba and Cyprus Crises in Four Norwegian Newspapers. *Journal of Peace Research*, 2 (1), 64–90. https://doi.org/10.1177/002234336500200104

Ghobrial, Bahaa G. & Wilkins, Karin G. 2015. The Politics of Political Communication: Competing News Discourses of the 2011 Egyptian Protests. *International Communication Gazette*, 77 (2), 129–150. https://doi.org/10.1177/1748048514564027

Giusti, Serena & Piras, Elisa 2020. *Democracy and Fake News: Information Manipulation and Post-Truth Politics*. Routledge.

Guo, Rongxing 2009. *How the Chinese Economy Works*. London: Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1057/9780230245686

Harcup, Tony & O'Neill, Deirdre 2001. What Is News? Galtung and Ruge revisited. *Journalism Studies*, 2 (2), 261–280. https://doi.org/10.1080/14616700120042114.

Hanisch, Carol 2006/1970. The Personal is Political. Alkuperäinen julkaisu teoksessa *Notes from the Second Year: Women's Liberation*. New York.

Herman, David 2009. *Basic Elements of Narrative.* Hoboken: Wiley-Blackwell.

Hogan, Patrick 2010. Characters and Their Plots. Teoksessa Eder, Jens, Jannidis, Fotis & Ralf Schneider *Characters in Fictional Worlds Understanding Imaginary Beings in Literature, Film, and Other Media*. New York: De Gruyter.

Hyvärinen, Matti, Hatavara, Mari & Rautajoki, Hanna 2019: Kerronta, asemointi ja haastattelun analyysi. Sosiologia, 56 (1), 6-25.

Iltalehden linja 2022. Ei tekijää. *Iltalehti*. https://www.iltalehti.fi/info/iltalehdesta (13.5.2022).

Iser, Wolfgang 1978/1974. *The Implied Reader. Patterns of Communication in Prose Fiction from Bunyan to Beckett*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press.

Jauss, H.R 1983/1970. Kirjallisuushistoria kirjallisuustieteen haasteena. Teoksessa *Kirjallisuuden-tutkimuksen menetelmiä*, toim. Maria-Liisa Nevala. Alkuperäinen artikkeli *Literaturgeschichte als Provokation.*

Jokinen, Arja, Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero 2016. *Diskurssianalyysi: teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Tampere: Vastapaino.

Karttunen, Laura & Mäkelä, Maria 2020. Kokemuksellisuus, mallitarinat ja eksemplaarisuus tarinallisen yksilöjournalismin valtakaudella. Teoksessa *Kertomuksen keinoin: tarinallisuus mediassa ja tietokirjallisuudessa*. Toim. Virtanen, Mikko T., Hiidenmaa, Pirjo & Nummi, Jyrki. Helsinki: Gaudeamus.

Karppinen, Antton 2022. Hyvinvointia kiinalaisin erityispiirtein – Mitä yhteisen hyvinvoinnin kampanja kertoo Kiinan yhteiskunnasta. *The Ulkopolitist*. https://ulkopolitist.fi/2022/05/09/hyvinvointia-kiinalaisin-erityispiirtein-mita-yhteisen-hyvinvoinnin-kampanja-kertoo-kiinan-yhteiskunnasta/ (25.5.2022).

Kielitoimiston sanakirja 2021. *Mellakka*. https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/mellakka?searchMode=all (17.5.2022).

Kinnunen, Pekka 2016. ”Voi kun se raukka ajaa päänsä seinään” – Kekkonen yritti kukistaa äärioikeistoa oikeudessa. *Yle*. https://yle.fi/uutiset/3-9186157 (25.5.2022).

Kivioja, Pasi 2008. *Iltapäivälehdet mediakentän ja yhteiskunnan muutoksessa*. Tampere: Tampereen yliopisto, tiedotusopin laitos, journalismin tutkimusyksikkö.

Korvela, Paul-Erik, Vuorelma, Johanna, Hyvönen, Ari-Elmer, Söderman, Mira & Tilli, Jouni 2017. *Puhun niin totta kuin osaan: politiikka faktojen jälkeen*. Jyväskylä: Docendo.

Koskipalo, Niina 2008. *Fasismia vai isänmaallisuutta? Helsingin Sanomien ja Uuden Suomen suhtautuminen Isänmaallinen kansanliike -järjestöön vuosien 1933 ja 1936 eduskuntavaalien alla*. Suomen ja yleisen historian pro gradu -tutkielma. Tampere: Tampereen yliopisto.

Kunelius, Risto 1998. *Viestinnän vallassa: johdatusta joukkoviestinnän kysymyksiin*. Porvoo: WSOY.

Kuutti, Heikki 2015. *Todenmukainen journalismi*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, viestintätieteiden laitos.

Latvala, Jari 2022. Suomalaiset luottavat uutismedioista eniten Yleen. *Yle*. https://yle.fi/uutiset/3-12338380 (25.5.2022).

Leinonen, Pauliina 2006. *Lööpinkeltainen yhteiskunta. Ilta-Sanomien ja Iltalehden lööpit yhteiskunnan ja sen arvojen peilaajina*. Sosiologian pro gradu -tutkielma. Tampere: Tampereen yliopisto.

Lee, Chin-Chuan, Chan, Joseph, Pan, Zhongdang & So, Clement Y. K. 2002. *Global Media Spectacle: News War Over Hong Kong.* Albany: State University of New York Press.

Liu, Ming & Wang, Guofeng 2022. An introduction to the special issue on ‘Language, politics and media: The Hong Kong protests’. *Journal of Language and Politics*, 21 (1), 1–16. https://doi.org/10.1075/jlp.21056.liu

Macleod, Alan 2019. With People in the Streets Worldwide, Media Focus Uniquely on Hong Kong. *Fairness and Accuracy in Reporting*. https://fair.org/home/withpeople-in-the-streets-worldwide-media-focus-uniquely-on-hong-kong/ (25.5.2022).

Margolin, Uri 2007. Character. Teoksessa *The Cambridge Companion to Narrative,* toim. David Herman. Cambridge University Press.

Matikainen, Jenny 2022. Somepäivitys tai väärä sanavalinta voi koitua kohtaloksesi – kokeile, selviäisitkö Pekingin olympialaisista urheilijana, ministerinä tai turistina. *Yle*. https://yle.fi/uutiset/3-12296440 (11.5.2022).

Meixler, Eli 2018. Hong Kong's 'Umbrella Movement' Has Been Nominated for the Nobel Peace Prize. *Time*. https://time.com/5126517/hong-kong-joshua-wong-nobel-peace-prize-nomination/ (25.5.2022).

Millward, James 2004. Violent Separatism in Xinjiang: A Critical Assessment. *Policy studies (East-West Center Washington)* (6).

Mäkelä, Maria, Björninen, Samuli, Hämäläinen, Ville, Karttunen, Laura, Nurminen, Matias, Raipola, Juha, Rantanen, Tytti & Silfverberg, Anu 2020. *Kertomuksen vaarat: kriittisiä ääniä tarinataloudessa*. Tampere: Vastapaino.

Mäntynen, Anne, Susanna, Shore & Solin, Anna 2006. *Genre - tekstilaji*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Osipova, Elsa 2021. Asiantuntijoista koostuva tuomioistuin päätti: Kiina on syyllistynyt uiguurien kansanmurhaan**.** *Yle*. https://yle.fi/uutiset/3-12224047 (25.5.2022).

Parkkari, Jani 2019. Hongkongin hallintojohtaja: Kiistellyn karkotuslain valmistelu keskeytetään. *Yle*. https://yle.fi/uutiset/3-10833644 (25.5.2022).

Puhakainen, Essi 2020: Rikoslain luku 12: Maanpetosrikoksista. *KPF Lakitoimisto*. https://www.kpflaki.com/post/rikoslain-luku-12-maanpetosrikoksista (25.5.2022).

Pomfret, James 2019. EU lodges formal diplomatic note against contentious Hong Kong extradition bill. *Reuters*. https://www.reuters.com/article/us-hongkong-extradition-eu/eu-lodges-formal-diplomatic-note-against-contentious-hong-kong-extradition-bill-idUSKCN1SU0OS (25.5.2022).

Popper, Karl R. 1974/1945: *Avoin yhteiskunta ja sen viholliset. (*Alkup. *The Open Society and its Enemies*.) Suomentanut Paavo Löppönen. Otava.

Purbrick, Martin 2019. A Report of the 2019 Hong Kong Protests. *Asian Affairs* 50 (4), 465–487. 10.1080/03068374.2019.1672397

Rafeeq, Ali & Shujun, Jiang 2018. From the Big Three to Elite News Sources: a Shift in International News Flow in Three Online Newspapers TheNational.ae, Nst.com.my, and Nzherald.co.nz. *Journal of international communication,* 24 (1) 96–114. https://doi.org/10.1080/13216597.2018.1444663

Schlembach, Raphael 2018. Undercover Policing and the Spectre of 'Domestic Extremism': The Covert Surveillance of Environmental Activism in Britain. *Social Movement Studies*, 17 (5), 491–506. Routledge. https://doi.org/10.1080/14742837.2018.1480934

Sui, Cindy 2019. The murder behind the Hong Kong protests: A case where no-one wants the killer. *BBC*. https://www.bbc.com/news/world-asia-china-50148577 (25.5.2022).

The Hong Kong Human Rights and Democracy Act 2019: Yhdysvaltojen kongressin lakiesitys. https://www.congress.gov/bill/116th-congress/senate-bill/1838 (13.5.2022).

Thompson, Geoff 2014. *Introducing Functional Grammar*. London: Routledge.

Tunstall, Jeremy 1970. *Media Sociology: a Reader*. London: Constable.

Palonen, K. 2003. Politiikka. Teoksessa *Käsitteet liikkeessä: Suomen poliittisen kulttuurin käsitehistoria*. Toim. Hyvärinen, Matti. Tampere: Vastapaino.

Pengnate, Supavich 2019. Shocking secret you won't believe! Emotional arousal in clickbait headlines: An eye-tracking analysis. *Online information review*. 43 (7), 1136–1150. https://doi.org/10.1108/OIR-05-2018-0172

Polletta, Francesca & Lee, John 2006. Is telling stories good for democracy? Rhetoric in public deliberation after 9/11. *American Sociological Review*, 71 (5), 699–723. https://doi.org/10.1177/000312240607100501

Potter, Jonathan 1996. *Representing Reality: Discourse, Rhetoric and Social Construction*. London: SAGE Publications.

Rodney, Walter 1982/1981. *How Europe Underdeveloped Africa*. Washington, D.C: Howard University Press.

Rulyova, Natalia & Westley, Hannah 2017. Changing News Genres as a Result of Global Technological Developments: New News Genres. *Digital journalism* 5 (8), 986–1005. https://doi.org/10.1080/21670811.2017.1351882

Soloshcheva, Maria A. 2017. The Uyghur Terrorism: Phenomenon and Genesis. *Iran & the Caucasus*, 21 (4), 415–430. https://doi.org/10.1163/1573384X-20170408

Swales, John M. 1990. *Genre Analysis: English in Academic and Research Settings*. Cambridge: Cambridge University Press.

Vukovich, Daniel 2013. Preface (ei sivunumeroita). Teoksessa *China and Orientalism Western Knowledge Production and the P.R.C.* London: Routledge.

Vukovich, Daniel 2020. A Sound and Fury Signifying Mediatisation: On The Hong Kong Protests, 2019. *Javnost (Ljubljana, Slovenia)* 27 (2), 200–209. https://doi.org/10.1080/13183222.2020.1727278

Wang, Guofeng 2021. Britain as a Protector, a Mediator or an Onlooker?: Examining the 2019–20 Hong Kong Protests in British Newspapers. *Journal of Language and Politics*. https://doi.org/10.1075/jlp.21018.wan

Welling, Roosa, Manninen, Mari & Parkkinen, Sonja 2020. Hongkongin turvallisuuslaki hyväksyttiin Kiinassa, Yhdysvallat uhkaa ryhtyä toimiin –"Tämä on loppu Hongkongille sellaisena kuin maailma sen ennen tunsi". *Helsingin Sanomat*. https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006556819.html (25.5.2022).

Wodak, Ruth & Meyer, Michael 2001. *Methods of Critical Discourse Analysis*. London: SAGE.

Wong, Tsui-Kai 2019. Hong Kong protests: What are the 'five demands'? What do protesters want? *South China Morning post*. https://www.scmp.com/yp/discover/news/hong-kong/article/3065950/hong-kong-protests-what-are-five-demands-what-do (25.5.2022).

Woolford, Andrew, Benvenuto, Jeff & Hinton, Alexander 2014. *Colonial Genocide in Indigenous North America*. North Carolina: Duke University Press.

Xie, J., Sreenivasan, S., Korniss, G., Zhang, W., Lim, C. & Szymanski, B.K. 2011. Social Consensus through the Influence of Committed Minorities. *Physical review. E, Statistical, nonlinear, and soft matter physics,* 84 (1, osa 1). https://doi.org/10.1103/PhysRevE.84.011130

Ying-Kit, Lai 2015. “Who’s the real leader?”: Joshua Wong in Fortune top 10 as CY Leung gets thumbs down. *South China Morning Post*. https://www.scmp.com/news/hong-kong/article/1748566/whos-real-leader-joshua-wong-fortune-top-10-cy-leung-gets-thumbs-down (25.5.2022).

Aineisto

(A: *Iltalehti* 5.6.2019: ”Pysäyttävä kuvakooste: Yli 100 000 ihmistä kerääntyi Hong Kongiin muistelemaan Taivaallisen rauhan aukion verilöylyä”. https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/e2acaad3-0133-4501-b197-ed3912fb9147 [17.5.2022].)

B: *Iltalehti* 10.6.2019: ”Jopa miljoona 1 mielenosoittajaa Hongkongin kaduilla – Kiina vihjailee ’ulkomaalaisista liittolaisista’”. https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/448bea20-2741-4acd-9036-d30ef6574934 (17.5.2022).

C: *Iltalehti* 10.6.2019: ”Edes miljoona 5 mielenosoittajaa ei muuttanut Hongkongin hallinnon mieltä: rikoksista epäiltyjen luovutuslakia pusketaan yhä eteenpäin” https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/9ce104ec-60f1-452a-af5f-e27978ad95da (25.5.2022).

D: *Iltalehti* 12.6.2019: ”Hongkongin jättiprotestit 10 eskaloituivat kaaokseksi – poliisi käyttänyt kumiluoteja ja kyynelkaasua mielenosoittajia vastaan”: https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/f13c72f8-06ed-4982-8498-923d4e06d72a (25.5.2022).

E: *Iltalehti* 15.6.2019: ”Hongkongin hallinto taipui – kiistellyn luovutuslain valmistelu keskeytetään jättiprotestien takia”. https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/f1db1a64-262c-41c5-969f-a80fb04decdb (25.5.2022).

F: *Iltalehti* 16.6.2019: ”Jättiprotestit 19 jatkuvat Hong Kongissa - sadat tuhannet 20 marssivat kaduilla, hallintojohtaja pyytää anteeksi muttei eroa”. https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/e518db4c-cdca-4550-b518-9d2580ea3fa3 (25.5.2022).

G: *Iltalehti* 21.6.2019: ”Vankilasta vapautettu Joshua Wong, 22, ja muut mielenosoittajat jatkavat protesteja Hong Kongissa - poliisiaseman ympärillä tuhansia”. https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/ad10f6e5-6a89-4bde-a83d-0dd9e6b191c0 (25.5.2022).

H: *Iltalehti* 1.7.2019: ”Mielenosoitukset jatkuvat Hongkongissa – poliisi käyttänyt pippurisumutetta ja pamppuja mielenosoittajia vastaan”. https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/a6992fbb-66ef-4df8-a689-c3632bb2d2a6 (25.5.2022).

I: *Iltalehti* 1.7.2019: ”Poliisi hajotti mielenosoituksen kyynelkaasulla Hongkongissa, lainsäädäntövaliokuntaa vandalisoitiin - oliko kyseessä ansa?”. https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/43945f88-ebf7-402b-b691-8495a99faf40 (25.5.2022).

J: *Iltalehti* 2.7.2019: ”Yhdysvallat vetoaa kaikkiin osapuoliin Hongkongissa: ’Pidättäytykää väkivallasta’”. https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/252645ad-8e44-4787-8110-5d14ac360bbe (25.5.2022).

K: *Iltalehti* 9.7.2019: ”Hongkongin aluejohtaja: ’Lakialoite on kuopattu’ – osa mielenosoittajista tuomitsi ulostulon silmänkääntötemppuna”. https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/8d6cf80f-9801-4e25-868f-583aa78c5dac (25.5.2022).

L: *Iltalehti* 21.7.2019: ”Hongkongissa historian suurin voimakkaiden räjähteiden takavarikko”. https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/c0a0e86a-8819-4f43-8f61-18656f547d17 (25.5.2022).

M: *Iltalehti* 22.7.2019: ”Aseistautunut joukko naamioituja miehiä pahoinpiteli ihmisiä Hongkongin metro- ja juna-asemilla, 45 sairaalaan”. https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/86bef0f3-b059-4ea6-8543-8efee0faeb7e (25.5.2022).

N: *Iltalehti* 12.8.2019: ”Kaikki Hongkongin lentokentän maanantain lennot peruttu - lentokentällä yli 5000 mielenosoittajaa”. https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/fc206411-a14f-4fb7-87ad-1ab20ff84767 (25.5.2022).

O: *Iltalehti* 13.8.2019: ”Mielenosoittajat piirittivät poliisiksi epäillyn Hongkongin lentokentällä – eivät päästäneet ambulanssihenkilökuntaa viemään hoitoon”. https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/fb3698d6-698e-4b33-8b78-793377bf6560 (25.5.2022).

P: *Iltalehti* 13.8.2019: ”Trump: Kiina liikkuu kohti Hongkongin rajaa”. https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/640b0436-e496-4a0b-b781-5f9ece43bed8 (25.5.2022).

Q: *Iltalehti* 14.8.2019: ”Hongkongin lentokenttä on jälleen avattu ja toiminnassa”. https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/0fa8c3f8-ded3-4bd4-8db1-ffbf26614264 (25.5.2022).

R: *Iltalehti* 15.8.2019: ”Donald Trump uskoo Kiinan Xin pystyvän ratkaisemaan Hongkongin tilanteen nopeasti ja inhimillisesti – ehdottaa henkilökohtaista tapaamista”. https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/c4acc755-4b50-46ab-80d2-b96ef16c923c (25.5.2022).

S: *Iltalehti* 16.8.2019: ”Trump on huolestunut väkivallan uhasta Hongkongissa – kehottaa Xitä neuvottelemaan: ’Hän ratkaisisi asian 15 minuutissa’”. https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/5546fe2f-9d03-409c-a0e9-bce67249c892 (25.5.2022).

T: *Iltalehti* 18.8.2019: ”Hongkongissa jälleen valtava mielenosoitus ”. https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/0f916f56-28be-49e2-b2fb-00a60a79be21 (25.5.2022).

U: *Iltalehti* 20.8.2019: ”Twitter sulkee tuhat kiinalaista valetiliä Hongkongin tilanteen takia”. https://www.iltalehti.fi/digiuutiset/a/a1ec45cc-1b59-47c4-b411-b38b39bd5b3e (25.5.2022).

V: *Iltalehti* 24.8.2019: ”Hongkongin mielenosoituksissa jälleen väkivaltaa – poliisi vastasi kivien ammuskeluun pampulla ja kaasulla”. https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/a64c0659-6a94-4119-9334-7d4bf90f6a29 (17.5.2022).

W: *Iltalehti* 26.8.2019: ”Poliisi pidätti 12-vuotiaan Hongkongissa – näin rauhanomaisesti alkaneet mielenosoitukset kärjistyivät poliisin ja mustapaitojen väliseksi hallitsemattomaksi väkivallaksi, josta ei ole paluuta”. https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/4203f631-a5ef-4180-84ce-906d03ff645c (17.5.2022).

X: *Iltalehti* 31.8.2019: ”Poliisi tykittää mielenosoittajia sinisellä väriaineella Hongkongissa – helpottaa pidättämistä myöhemmin”. https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/7aaa9454-fe14-4837-9dde-c7957a81b9e1 (17.5.2022).

Y: *Iltalehti* 4.9.2019: ”Jättimielenosoitukset aikaan saaneesta lakialoitteesta luovuttu Hongkongissa – ’Vahinko on jo tapahtunut’”. https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/48a8960b-8530-48bb-87ca-a528a58dd2d3 (17.5.2022).

Z: *Iltalehti* 11.11.2019: ”Poliisi ampui ainakin yhtä mielenosoittajaa rintaan Hongkongissa – teko näkyi suorassa lähetyksessä”. https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/2fe210d7-1b3b-4d86-b80a-12747a56cf98 (17.5.2022).

Å: *Iltalehti* 12.11.2019: ”Poliisi varoittaa: Hongkong on totaalisen romahduksen partaalla - mellakat pahenevat”. https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/103a6a27-e08f-4148-a627-c92a6aafdda8 (17.5.2022).

Ä: *Iltalehti* 18.11.2019: ”Sadat mielenosoittajat vallanneet yliopiston Hongkongissa, poliisi uhkaa kovilla ammuksilla - seuraa suoraa lähetystä”. https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/bd87bc0b-0763-4059-a118-53f0211a41ee (17.5.2022).

Ö: *Iltalehti* 18.11.2019: ”Kiinan sotilaat jalkautuivat Hongkongin kaduille - oliko mielenosoittajien jälkien siivoaminen varoitus?”. https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/bf466e99-51d3-4626-8427-91e432ec56c8 (17.5.2022).